

Inklusiivinen ja läpinäkyvä elintarvikkeiden pakkausmerkintä: eurooppalainen käsikirja

Käytännön ohjeita, tapaustutkimuksia ja parhaita käytäntöjä eettiseen, ympäristöystävälliseen ja esteettömään elintarvikkeiden merkintään

Laatinut:

Etibar Mikayilov/Hofdi Horizon, suomenkielinen käännös: Josefiina Rausmaa ja Laura Virtanen

Sisältö

Esipuhe	5
Johdanto	7
Osa I: Perusta – Ympäristön ymmärtäminen.....	9
Luku 1: Eettisen elintarvikkeiden merkinnän taustalla oleva syy	9

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).
Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

1.1 Kuluttajien muutos: hinnasta arvoihin.....	9
1.2 Ympäristöön liittyvät vaatimukset: ilmastonmuutos, biodiversiteetti ja resurssien käyttö.....	12
1.3 Sosiaalinen vastuu: reilu kauppa, työntekijöiden oikeudet ja eläinten hyvinvointi.....	14
1.4 Liiketoimintaperusteet: riskienhallinta, brändin maine ja markkinoille pääsy	14
Luku 2: EU:n sääntelykehysten selaaminen	15
2.1 Euroopan vihreä sopimus ja sen vaikutus elintarvikkeisiin	15
2.2 Maalta pöytään -strategia: oikeudenmukainen, terveellinen ja ympäristöystävällinen elintarvikejärjestelmä	17
2.3 Ehdotuksen ymmärtäminen vihreitä väitteitä koskevaksi direktiiviksi (2023).	20
2.4 Pakollisten ja vapaaehtoisten merkintäjärjestelmien yleiskatsaus	21
Luku 3: Ekotunnusten ja eettisten väittämien tulkitsija.....	24
3.1 Luomutodistus (EU:n luomulehti ja muut).....	24
3.2 Reilun kaupan ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden merkinnät	27
3.3 Eläinten hyvinvointia koskevat merkinnät (laidunkasvatettu, vapaasti kasvatettu jne.)	28
3.4 Ympäristöjalanjälki ja hiilineutraaliusväittämät.....	29
3.5 Kestävän kalastuksen merkinnät (MSC, ASC).....	30
3.6 Alueelliset ja käsityöläisten laatujärjestelmät (PDO, PGI, TSG).....	30
3.7 Miten varmistetaan merkinnän luotettavuus	34
Osa II: Työkalupakki – resurssit ja suositukset	35
Luku 4: Ammatillisen koulutuksen opettajille ja kouluttajille	35
4.1 Suositukset opetussuunnitelman integroimiseksi	36
4.2 Käytännön harjoitukset luokkahuoneessa: metodologinen työkalupakki ammatillisen koulutuksen opettajille	39
Luku 5: Elintarviketeollisuuden pk-yrityksille ja yrittäjille	43
5.1 Suositukset avoimesta viestinnästä	44
5.2 Käytännön menetelmät täytäntöönpanoa varten (20 menetelmää)	49
Luku 6: Poliittisille päätöksentekijöille ja sääntelyelimille.....	53

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).
Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

6.1 Suositukset tukeville poliittisille puitteille	53
6.2 Ohjattu toimintasarja koulutusjärjestelmille	56
Osa III: Oppiminen käytännöstä – tapaustutkimuksia eri puolilta Eurooppaa	59
Tapaustutkimus 7.1: [DE] Läpinäkyvyys maatilalta ruokapöytään: tarina alueellisesta eläinten hyvinvointia koskevasta merkinnästä	59
Tapaustutkimus 7.2: [IS] Brändin vahvistaminen: islantilaisen yrityksen tarina 100-prosenttisesti uusiutuvasta energiasta	63
Tapaustutkimus 7.3: [NL] Kiertotalous maataloudessa käytännössä: hollantilaisen maito-osuuskunnan kestävä merkintä	68
Tapaustutkimus 7.4: [FI] Ruokahävikin torjunta: suomalaisen ravintolaketjun menuiden merkintäjärjestelmä	72
Tapaustutkimus 7.5: [TR] Digitaalinen innovaatio: QR-koodien käyttö tuotteen koko tarinan kertomiseen	77
Tapaustutkimus 7.6: [NO] Pienviljelijän etu: luottamuksen rakentaminen paikallisella, läpinäkyvällä merkinnällä	81
Tapaustutkimus 7.7: [IT] ”Nollakilometrin” merkintä: italialaisten paikallisten toimitusketjujen elvyttäminen	86
Tapaustutkimus 7.8: [EL] Ekomatkailu ja aitous: vihreä merkintä kreikkalaisille ruokamatkailutapahtumille	91
Tapaustutkimus 7.9: [LV] Osallistava suunnittelu: elintarvikemerkintöjen ymmärrettävyys senioreille ja haavoittuville ryhmille	95
Tapaustutkimus 7.10: [IS] Villasta vaurauteen: Islantilaisen villan elvyttäminen eettisen merkinnän avulla	100
Osa IV: Osallisuuden varmistaminen – merkintöjen saatavuuden varmistaminen kaikille	105
Luku 8: Osallistavat käytännöt esteettömän elintarvikemerkinnän varmistamiseksi (50 käytäntöä) .	105

Taulukko 1: Opetussuunnitelman integrointi: vieraanvaraisuus ja kulinaariset taidet	37
Taulukko 2: Opetussuunnitelman integrointi: maatalous ja elintarviketuotanto	38
Taulukko 3: Opetussuunnitelman integrointi: markkinointi, liiketalous ja vähittäiskauppa	39
Taulukko 4: Käytännön luokkahuoneharjoitusten työkalupakki (20 yksityiskohtaista menetelmää)	40
Taulukko 5: Pk-yritysten itsearviointien tarkistuslista – yleiskatsaus	44
Taulukko 6: Esimerkki pk-yrityksen todistusaineistosta	45
Taulukko 7: Pk-yritysten ympäristömerkkien valintamatriisi	46
Taulukko 8: Nelivaiheinen sertifiointien valintaprosessi	46
Taulukko 9: Pk-yritysten kestävä viestinnän viitekehys	47
Taulukko 10: Seitsemän vihreän pesun syntiä (pk-yritysten versio)	48
Taulukko 11: Käytännön menetelmät eettisen merkinnän käyttöönottamiseksi (pk-yritykset ja yrittäjät)	49
Taulukko 12: Keskeiset poliittiset toimet pk-yritysten tukemiseksi	54
Taulukko 13: Strategiset julkisten hankintojen politiikkatoimet	55
Taulukko 14: Kuluttajien tietoisuuden lisäämiseen ja valistamiseen liittyvät poliittiset toimet	55
Taulukko 15: Vaiheittainen etenemissuunnitelma vihreän elintarvikemerkin integroimiseksi kansallisiin ammatillisen koulutuksen standardeihin	57
Taulukko 16: Yksityiskohtaiset osallistavat käytännöt esteettömän elintarvikemerkin toteuttamiseksi (50 käytäntöä)	105
Kuva 1: Eettisen elintarvikemerkitöiden liikkeen neljä pilaria	9
Kuva 2: Kuluttajien arvomaailman muutos: hinnasta arvoihin	11
Kuva 3: Elintarviketuotannon ympäristöjalanjälki	13
Kuva 4: Kokonaisvaltainen malli eettisen elintarvikemerkin integroimiseksi ammatilliseen koulutukseen	36

Esipuhe

Eettisen ja vihreän elintarviketietouden kiireellinen tarve

Olemme kriittisessä käännekohdassa suhteessamme elintarvikkeisiin. Valinnat, joita teemme supermarketeissa, keittiöissä ja luokkahuoneissa, heijastuvat ulospäin ja vaikuttavat globaaleihin ilmastomuutoksiin, maatalousyhteisöjen hyvinvointiin ja ekosysteemiemme terveyteen. Modernin elintarvikekentän navigoiminen on kuitenkin tullut monimutkaiseksi haasteeksi. Kuluttajat kohtaavat valtavasti merkintöjä, joissa julistetaan tuotteiden olevan ”vihreitä”, ”luonnollisia”, ”ympäristöystävällisiä” ja ”eettisiä”, mikä aiheuttaa usein enemmän sekaannusta kuin selkeyttä. Tämä ilmiö, joka tunnetaan nimellä greenwashing, heikentää kuluttajien luottamusta ja vaarantaa niiden ponnistelut, jotka ovat aidosti sitoutuneet kestäväan kehitykseen.

Eettisen ja vihreän ruokakulttuurin laajamittainen tuntemus on nyt tärkeämpää kuin koskaan. Se ei ole enää vain harvojen kiinnostuksen kohde, vaan perustavanlaatuinen osa vastuullista kansalaisuutta ja ammattikäytäntöjä 21. vuosisadalla. Tämä käsikirja on syntynyt tästä kiireellisestä tarpeesta. Se edustaa yhteistyöhön perustuvaa, Euroopan laajuista pyrkimystä selkeyttää tilannetta tarjoamalla selkeän, käytännöllisen ja näyttöön perustuvan kehityksen eettisen ja vihreän elintarvikemerkin periaatteiden ymmärtämiselle, toteuttamiselle ja opettamiselle. Tavoitteenamme on voimaannuttaa uusi sukupolvi kuluttajia, ammattilaisia ja päätöksentekijöitä muuttamaan ruokajärjestelmää sisältäpäin tietoon perustuvien valintojen voimalla.

Käsikirjan käyttö: opas eri kohderyhmille

Tämä käsikirja on suunniteltu modulaariseksi työkalupakiksi, jossa on erityisiä polkuja eri käyttäjille:

- **Ammattikouluttajille ja kouluttajille:** Te olette katalyyttejä. Polkunne alkaa luvusta 4, joka tarjoaa kattavan opetus suunnitelman integroitukehityksen, mukaan lukien oppituntisuunnitelmat, käytännön harjoitukset ja arviointistrategiat. Käyttäkää osaa III (Tapaustutkimukset) tuodaksenne todellisia esimerkkejä luokkahuoneeseen ja

lukua 8 varmistaaksenne, että opetusmateriaalinne ovat kaikkien oppijoiden saatavilla.

- **Elintarvikealan opiskelijoille:** Te olette tulevaisuus. Aloittakaa luvusta 3, jotta voitte tulla taitaviksi "merkintöjen etsiviksi", jotka osaavat arvioida kriittisesti kaikki väittämät. Osa III (Tapaustutkimukset) esittelee inspiroivia esimerkkejä työstä, jota on jo tehty eri puolilla Eurooppaa. Tämä tieto tekee teistä paitsi tietoisempia kuluttajia myös antaa teille kilpailuedun työmarkkinoilla, sillä se varustaa teidät kestävyystaidoilla, joita työnantajat vaativat yhä enemmän.
- **Pk-yrityksille ja yrittäjille:** Te olette innovaattoreita. Suora polku toimivaan liiketoimintastrategiaan löytyy luvusta 5. Se tarjoaa vaiheittaisen oppaan itsearviointiin tekemiseen, oikeiden ympäristömerkkien valitsemiseen ja kestävä kehityksen tarinan uskottavaan viestintään greenwashingin välttämiseksi. Osa III:n tapaustutkimukset tarjoavat skaalautuvia menestysmalleja, joita voit mukauttaa.
- **Päätäjille ja sääntelyelimille:** Te olette mahdollistajia. Teidän tulisi keskittyä lukuun 6, jossa esitetään tukevat poliittiset puitteet julkisten hankintojen ja kuluttajien tietoisuuden lisäämiskampanjoiden osalta. Tämä luku tarjoaa perustelut ja suunnitelman sellaisen ekosysteemin luomiseksi, jossa eettiset liiketoimintakäytännöt palkitaan ja viherpesu poistetaan järjestelmällisesti.

Kaikkia lukijoita kannustetaan aloittamaan johdannosta ja luvusta 1, jotta he saavat yhteisen perustason ymmärryksen keskeisistä käsitteistä ja EU:n politiikan kontekstista, joka tekee tästä teoksesta ajankohtaisen ja olennaisen.

Johdanto

Projektin yleiskatsaus: ”Eettinen ja vihreä elintarvikemerkintä”

Tämä käsikirja on Erasmus+ KA220-VET -hankkeen ”Eettiset ja vihreät elintarvikemerkinnät ajattelutavan muuttamiseksi kohti eettistä ja kestävästä kulutusta” keskeinen tulos. Euroopan unionin rahoittama kolmen vuoden strateginen kumppanuusprojekti toi yhteen ammattikouluja, yliopistoja, pk-yrityksiä ja tutkimusasiantuntijoita kymmenestä maasta. Yhteisenä tehtävänä oli kuroa umpeen kriittinen kiulu kuluttajien kasvavan kestävä ruoan kysynnän ja sen tyydyttämiseen tarvittavien käytännön taitojen välillä ammatillisessa koulutuksessa ja laajemmin elintarviketeollisuudessa.

Hanke ja sen myötä myös tämä käsikirja menevät teoriaa pidemmälle. Se on käytännönläheinen vastaus selkeään markkina- ja yhteiskunnalliseen tarpeeseen, ja se tarjoaa seuraavat osat:

- **Osaamisviitekehys** elintarvikkeiden pakkausmerkintöjen tietämysvajeiden arvioimiseksi.
- **Yhdistetty ammatillinen koulutusohjelma**, joka sisältää massiivisen avoimen verkkokurssin (MOOC) ja opetusmateriaalia.
- **Kokoelma parhaita käytäntöjä ja tapaustutkimuksia** eri puolilta Eurooppaa.
- **Poliittiset suositukset** läpinäkyvämmän ja kestävämmän elintarvikkeiden ekosysteemin edistämiseksi.

Tämä kirja kokoaa nämä tulokset yhdeksi kattavaksi lähteeksi.

EU:n konteksti: vihreä sopimus, maatilalta ruokapöytään -aloite ja taistelu viherpesua vastaan

Tämä aloite on erottamattomasti sidoksissa Euroopan unionin kunnianhimoiseen visioon kestävästä tulevaisuudesta. Euroopan vihreä sopimus on EU:n kasvustrategia, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Sen ytimessä on Farm to Fork -strategia, jonka nimenomaisena tavoitteena on luoda ”oikeudenmukainen, terveellinen ja ympäristöystävällinen elintarvikelijärjestelmä”.

Tämän pyrkimyksen kulmakivi on kuluttajien voimaannuttaminen tekemään kestäviä valintoja. Tätä voimaannuttamista haittaa kuitenkin epäluotettava tieto. Euroopan komission omat tutkimukset paljastivat, että yli 50 % vihreistä väitteistä on epämääräisiä, harhaanjohtavia tai perusteettomia. Vastauksena tähän vihreitä väitteitä koskeva direktiiviehdotus (2023) pyrkii hillitsemään viherpesua vaatimalla, että kaikki ympäristöväitteet on todistettava tieteellisellä näytöllä ja kolmannen osapuolen vahvistamalla.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).
Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Tämä käsikirja on laadittu juuri tässä käännteentekevässä tilanteessa. Sen tarkoituksena on valmistaa ammatillisen koulutuksen opiskelijat, yritykset ja kansalaiset tähän uuteen todellisuuteen, jossa läpinäkyvyys on pakollista ja uskottavuus on markkinoiden valuuttaa.

Termien määrittely: eettisyys, kestävyys ja läpinäkyvyys elintarvikeketjussa

Jotta voimme navigoida tällä monimutkaisella alalla, meidän on ensin luotava selkeä, yhteinen sanasto:

- **Eettisyys elintarvikeketjussa** viittaa elintarviketuotantoa ja -jakelua ohjaaviin moraalisiin periaatteisiin. Siihen sisältyy:
  - **Sosiaalinen oikeudenmukaisuus:** Kaikkien työntekijöiden, viljelijöistä tehdastyöntekijöihin, oikeudenmukaisten palkkojen ja turvallisten työolojen varmistaminen (esim. reilun kaupan periaatteet).
  - **Eläinten hyvinvointi:** Eläimille on tarjottava elinolot, joissa ne voivat ilmaista luonnollista käyttäytymistään ja olla kärsimättä.
  - **Tasa-arvo:** Luodaan järjestelmä, joka on oikeudenmukainen ja helposti saatavilla sekä tuottajille että kuluttajille.
- **Kestävyys** on kolmen toisiinsa liittyvän ulottuvuuden kokonaisvaltainen tasapaino:
  - **Ympäristöulottuvuus:** Luonnonvarojen suojele minimoimalla saastuminen, säästämällä vettä ja biologista monimuotoisuutta sekä vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä.
  - **Sosiaalinen ulottuvuus:** Ihmisten ja yhteisöjen hyvinvoinnin ja oikeudenmukaisuuden tukeminen.
  - **Taloudellinen ulottuvuus:** Varmistetaan maanviljelijöiden ja yritysten pitkän aikavälin taloudellinen elinkelpoisuus vaarantamatta kahta muuta pilaria.
- **Läpinäkyvyys** on käytännön mekanismi, joka tekee etiikasta ja kestävyydestä uskottavia. Se tarkoittaa selkeän, helposti saatavilla olevan ja todennettavissa olevan tiedon tarjoamista tuotteen matkasta maatilalta ruokapöytään. Tähän kuuluu avoimen tiedon jakaminen tuotteen alkuperästä, tuotantomenetelmistä sekä todellisesta ympäristö- ja sosiaalisesta jalanjäljestä.

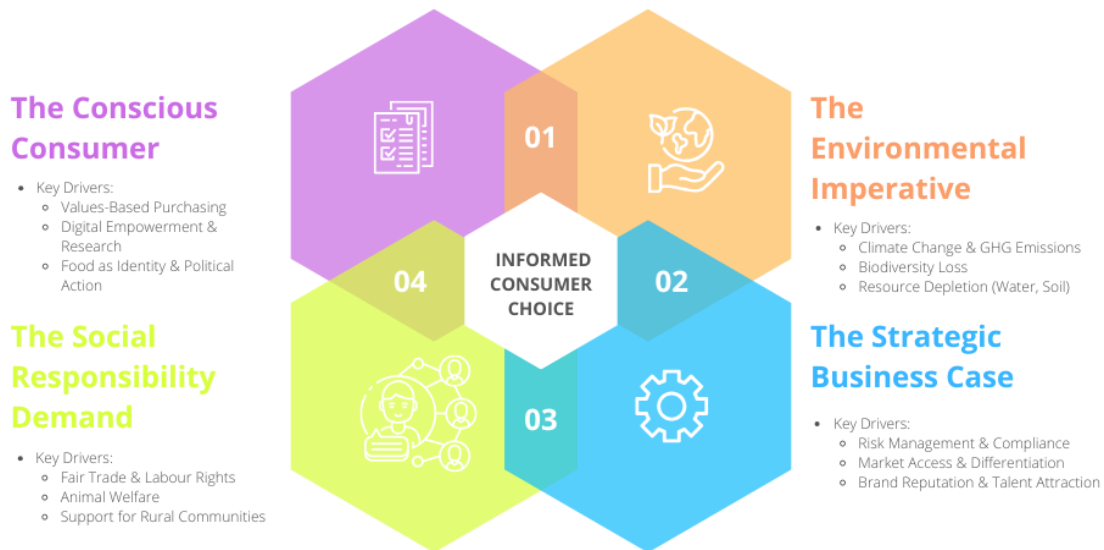
Tämän käsikirjan yhteydessä eettinen ja vihreä elintarvikemerkintä on näiden käsitteiden konkreettinen sovellus. Se on standardoitujen, todennettavissa olevien merkintöjen ja väittämien käyttö, jotka viestivät tuotteen suorituskyvystä määriteltyjen eettisten ja ympäristökriteerien suhteen, mikä mahdollistaa läpinäkyvyyden, joka puolestaan mahdollistaa kuluttajien todella tietoon perustuvat valinnat.

Osa I: Perusta – Tilanteen ymmärtäminen

Luku 1: Eettisten elintarvikemerkintöjen taustalla olevat syyt

Johdanto

Eettinen ja vihreä elintarvikemerkintä ei ole enää niche-trendi, vaan perustavanlaatuinen muutos globaalissa elintarvikejärjestelmässä. Tässä luvussa tarkastellaan tämän liikkeen taustalla olevia voimakkaita tekijöitä ja selitetään, miksi näiden merkintöjen ymmärtäminen on ratkaisevan tärkeää kuluttajille, yrityksille ja kouluttajille. Menemme "mitä" -kysymyksen yli ja paljastamme pakottavat syyt – taloudelliset, ympäristöön liittyvät, sosiaaliset ja strategiset – jotka tekevät eettisestä elintarvikemerkinnästä aikamme ratkaisevan tärkeän kysymyksen.

Kuva 1: Eettisen elintarvikemerkinnän liikettä ohjaavat neljä pilaria

1.1 Kuluttajien muutos: hinnasta arvoihin

Näkyvin muutoksen ajuri on kuluttajien kehitys. Meneillään on syvälinen muutos, jossa ostopäätöksiin vaikuttavat yhä enemmän henkilökohtaiset ja kollektiiviset arvot, ei pelkästään hinta ja laatu.

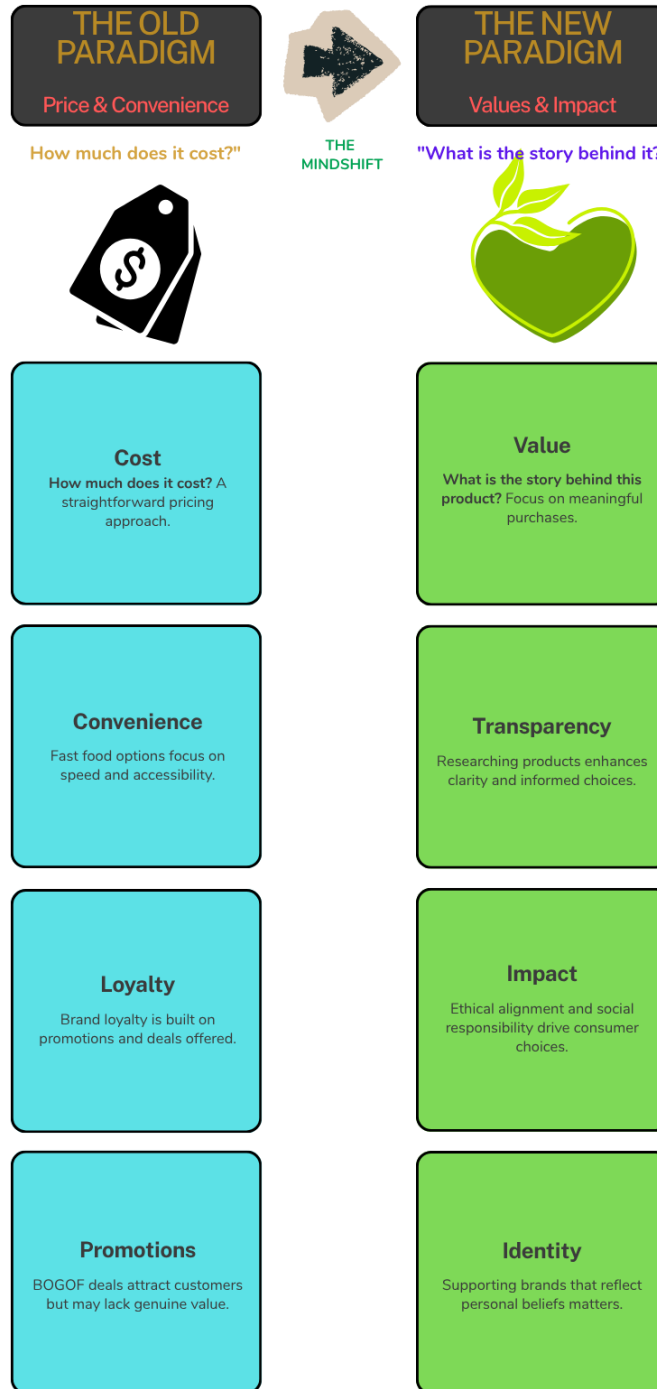

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Vahvistunut kuluttaja:** Älypuhelimien ja sosiaalisen median avulla nykyaikaiset kuluttajat voivat hetkessä tutkia tuotemerkkejä, skannata viivakoodeja saadakseen tietoa ja jakaa löydöksensä – sekä positiiviset että negatiiviset – maailmanlaajuiselle yleisölle. Tämä läpinäkyvyys on siirtänyt vallan yrityksiltä yksilöille.
- **Arvoihin perustuva ostaminen:** Yhä suurempi osa ostajista, erityisesti nuoremmista sukupolvista (milleniaalit ja Z-sukupolvi), etsii aktiivisesti tuotteita, jotka ovat sopusoinnussa heidän eettisten vakaumustensa kanssa. He kysyvät:
  - "Onko tämä tuotettu ympäristöä suojelevalla tavalla?"
  - "Kohdeltiinko tämän valmistaneita työntekijöitä oikeudenmukaisesti ja maksettiinko heille elinkustannukset kattava palkka?"
  - "Onko tämän tuotantoketjun eläimet kasvatettu inhimillisesti?"
- **Ruoka identiteettinä ja poliittisena toimintana:** Kulutus nähdään yhä enemmän poliittisena ja sosiaalisena ilmaisuna. Fairtrade- tai luomumerkinnällä varustetun tuotteen valitseminen on tietoinen teko, jolla tuetaan tiettyä maatalouden muotoa ja äänestetään kestävämmän ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Tämä trendi muuttaa päivittäisen ruokaostoksen voimakkaaksi välineeksi kollektiiviseen muutokseen.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Kuva 2: Kuluttajien arvonmuutos: hinnasta arvoihin

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

1.2 Ympäristöön liittyvät vaatimukset: ilmastonmuutos, biodiversiteetti ja resurssien käyttö

Globaali elintarvikejärjestelmä on yksi tärkeimmistä tekijöistä kiireellisissä ympäristökriiseissä. Eettinen merkintä on tärkeä mekanismi tämän vaikutuksen lieventämisessä, sillä se ohjaa valintoja kohti kestävämpiä vaihtoehtoja.

- **Ilmastonmuutos:** Maatalous on merkittävä kasvihuonekaasupäästöjen lähde (esim. metaani karjasta, typpioksidi lannoitteista, hiilidioksidi maankäytön muutoksista ja kuljetuksista). **Hiilineutraali** -merkinnät tai **kasviperäisiä** ja **paikallisia** tuotteita edistävät merkinnät auttavat kuluttajia vähentämään ruokavalionsa hiilijalanjälkeä.
- **Biodiversiteetin häviäminen:** Intensiivinen maatalous, metsien hävittäminen maatalouskäyttöön ja torjunta-aineiden käyttö tuhoavat maailmanlaajuisia biodiversiteettiä. **EU Organic** -merkki (joka rajoittaa torjunta-aineiden käyttöä) tai **Rainforest Alliance Certified -merkki** (joka edistää elinympäristöjen suojelua) auttavat kuluttajia tukemaan ekosysteemejä ja villieläimiä suojelevia viljelymenetelmiä.
- **Luonnonvarojen ehtyminen:** Maatalous on maailman suurin makean veden käyttäjä ja vaikuttaa maaperän huonontumiseen. Eettiset merkinnät voivat viitata käytäntöihin, jotka edistävät **veden säästämistä**, **maaperän terveyttä** (esim. suorakylvöviljely, peitekasvit) ja rajallisten luonnonvarojen kestävä hallintaa.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

THE JOURNEY OF YOUR FOOD

Understanding the impact of our food choices

AGRICULTURE

Farming practices lead to **deforestation** and water scarcity, affecting biodiversity and freshwater resources.

PROCESSING

Processing and transport contribute to **GHG emissions** and reliance on fossil fuels, impacting our climate.

PACKAGING

Packaging waste creates **plastic pollution** and food waste, posing serious environmental challenges.

RETHINK YOUR CHOICES

Small changes can lead to significant impacts.

Kuva 3: Elintarviketuotannon ympäristöjalanjälki

1.3 Sosiaalinen vastuu: reilu kauppa, työntekijöiden oikeudet ja eläinten hyvinvointi

Etiikka ulottuu ympäristön ulkopuolelle ja kattaa elintarvikejärjestelmämme sosiaaliset ulottuvuudet, varmistuen arvokkuuden ja oikeudenmukaisuuden kaikille tuotantoketjuun osallistuville.

- **Reilu kauppa ja työntekijöiden oikeudet:** Merkittävä osa elintarvikkeistamme, kuten kahvi, kaakao ja banaanit, viljellään kehitysmaissa, joissa työvoiman hyväksikäyttö, kuten lapsityövoiman käyttö ja köyhyysrahat, voi olla yleistä. **Reilun kaupan** sertifiointi tarjoaa todennettavissa olevan järjestelmän, joka takaa:
  - Taattu vähimmäishinta, joka suojaa viljelijöitä markkinoiden vaihteluilta.
  - Lisämaksun reilun kaupan yhteisön kehittämishankkeisiin.
  - Turvalliset työolot ja pakkotyön tai lapsityön kieltäminen.
- **Eläinten hyvinvointi:** Yleinen huoli tuotantoeläinten kohtelusta on suurempi kuin koskaan. Eläinten hyvinvointia koskevat eettiset merkinnät (**Pasture-Raised, Free-Range, Certified Humane**) takaavat, että eläimet on kasvatettu avoimissa tiloissa, joissa ne ovat voineet käyttäytyä luonnollisesti, ja että niitä on kohdeltu inhimillisesti koko niiden elämän ajan, poiketen suljetuista ja teollistetuista järjestelmistä.

1.4 Liiketoimintamalli: riskienhallinta, brändin maine ja markkinoille pääsy

Eettisen elintarvikemerkinän käyttöönotto ei ole vain moraalinen velvollisuus, vaan se on järkevä liiketoimintastrategia, joka tarjoaa konkreettisia kilpailuetuja.

- **Riskienhallinta:** Aikana, jolloin läpinäkyvyys on korostunut, yritykset, jotka esittävät perusteettomia väitteitä ("vihreäpesu"), voivat kärsiä merkittävästä maineen vahingoittumisesta, kuluttajien vastareaktiosta ja mahdollisista oikeudellisista seuraamuksista uusien säännösten, kuten EU:n vihreitä väitteitä koskevan direktiivin, nojalla. Vankka, kolmannen osapuolen vahvistama eettinen merkintä lieventää tätä riskiä tarjoamalla todisteen vaatimustenmukaisuudesta.
- **Brändin maine ja kuluttajien luottamus:** Vahva sitoutuminen kestävään kehitykseen ja eettisyyteen rakentaa korvaamatonta brändiarvoa ja kuluttajien uskollisuutta. Yritykset, jotka ovat avoimia

toimintatavoistaan, voivat erottautua kilpailuilla markkinoilla ja vahvistaa mainettaan vastuullisena ja luotettavana johtajana.

- **Markkinoille pääsy ja kilpailukyky:** Kun suuret vähittäiskauppiat, julkiset hankintaohjelmat ja vientimarkkinat vaativat yhä enemmän kestäviä ja eettisesti sertifioituja tuotteita, näiden merkintöjen saaminen on kuin "kauppalupa". Se avaa ovia uusille liiketoimintamahdollisuuksille ja toimitussopimuksille, jotka muuten olisivat saavuttamattomissa.
- **Henkilöstön houkuttelemisen ja sitouttaminen:** Yritykset, joilla on selkeä eettinen päämäärä, ovat houkuttelevampia huippuosaajille. Työntekijät, erityisesti nuoremmat, ovat yhä motivoituneempia työskentelemään organisaatioissa, jotka heijastavat heidän arvojaan, mikä johtaa suurempaan työtyytyväisyyteen ja pienempään vaihtuvuuteen.

Luku 2: EU:n sääntelykehys

Johdanto

Eettisten ja vihreiden merkintöjen yleistymisen Euroopan markkinoilla on edellyttänyt vankkaa sääntelyä, jolla varmistetaan läpinäkyvyys, torjutaan väärää tietoa ja luodaan tasapuoliset toimintaedellytykset. Tässä luvussa analysoidaan kattavasti Euroopan unionin keskeisiä poliittisia aloitteita, jotka muodostavat kestävästä elintarvikemerkinneen perustan. Tämän sääntelyrakenteen ymmärtäminen on ensiarvoisen tärkeää kouluttajille, tuottajille ja päätöksentekijöille, jotta voidaan varmistaa sääntöjen noudattaminen, edistää aitoa kestävyyttä ja mahdollistaa tietoinen kulutus.

2.1 Euroopan vihreä sopimus ja sen vaikutus elintarvikkeisiin

Von der Leyenin komission joulukuussa 2019 esittelemä **Euroopan vihreä sopimus (EGD)** on Euroopan unionin kattavin ja muutoksia tuova strategia **ilmastoneutraaliuden** saavuttamiseksi **vuoteen 2050 mennessä**. Se määrittelee uudelleen EU:n pitkän aikavälin kasvumallin ja luo puitteet, joissa yhdistyvät **taloudellinen kehitys, ympäristön kestävyys ja sosiaalinen osallisuus**. Perinteistä ympäristöpolitiikkaa paljon pidemmälle menevä EGD toimii Euroopan **uutena kehitysparadigmana**, jossa kestävyys on kaikkien talous- ja sosiaalipolitiikkojen ytimessä.

Keskeinen tavoite

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ytimessä on pyrkimys **irrottaa talouskasvu resurssien kulutuksesta ja ympäristön pilaantumisesta**. Tämä tarkoittaa taloudellisen vaurauden edistämistä samalla kun vähennetään riippuvuutta rajallisista luonnonvaroista ja minimoidaan ekologinen jalanjälki. EGD:n visiona on kiertotalous ja vähähiilinen talous, jossa

- asettaa etusijalle **resurssitehokkuuden** ja **uusiutuvan energian**
- vähentää **kasvihuonekaasupäästöjä** Pariisin sopimuksen mukaisesti
- edistää **innovaatioita ja vihreää teknologiaa**
- varmistaa **oikeudenmukaisen siirtymän**, joka tukee työntekijöitä, teollisuudenaloja ja alueita, joihin siirtyminen kestävään kehitykseen vaikuttaa eniten.

Tällä tavoin EU pyrkii muuttamaan ilmasto- ja ympäristöhaasteet uusiksi mahdollisuuksiksi kilpailukyvyyn, työpaikkojen luomisen ja elämänlaadun parantamiseksi kaikissa jäsenvaltioissa.

Merkitys elintarvikejärjestelmälle

Elintarvikejärjestelmä tunnustetaan EGD:ssä **kriittiseksi vaikutuskeinoksi kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi**, koska se on tiiviisti yhteydessä **biologiseen monimuotoisuuteen, luonnonvarojen käyttöön ja ilmastonmuutokseen**. Maatalous, elintarviketuotanto, jalostus, jakelu ja kulutus muodostavat yhdessä merkittävän osan Euroopan ympäristöjalanjäljestä ja vaikuttavat seuraaviin tekijöihin:

- **maankäyttöön ja vedenkäyttöön**
- **kasvihuonekaasupäästöihin**
- **maaperän huonontumiseen**
- **Biodiversiteetin häviämiseen.**

Näiden haasteiden ratkaisemiseksi EGD esittelee yhden keskeisistä pilareistaan, **”Farm to Fork -strategian”**. Strategiassa esitetään visio **oikeudenmukaisesta, terveellisestä ja ympäristöystävällisestä elintarvikejärjestelmästä**, jonka tavoitteena on

- vähentää kemiallisten torjunta-aineiden ja lannoitteiden käyttöä,
- kestävien viljelykäytäntöjen edistäminen

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Elintarvikejätteen minimoiminen
- kuluttajien voimaannuttaminen tekemään tietoisia ja kestäviä elintarvikkeiden valintoja.

EGD tunnustaa, että Euroopan elintarvikejärjestelmän muuttaminen on välttämätöntä paitsi ympäristönsuojelun myös kansanterveyden, elintarviketurvan ja maaseudun kehittämisen kannalta.

Suora vaikutus elintarvikkeiden merkintöihin ja sääntelyyn

Euroopan vihreä sopimus toimii **poliittisena ja lainsäädännöllisenä kehyksenä** kaikille EU:n politiikoille, mukaan lukien **elintarvikkeiden merkintöjä, markkinointia ja kestävyysväitteitä** koskevat käytännöt. Se edellyttää, että kaikki tulevat EU:n aloitteet on sovittava yhteen sen yleisten ilmastoneutraaliuden ja kestävyden tavoitteiden kanssa.

Tällä direktiivillä on **suora sääntelyvaikutus** elintarvikkeiden merkintätapojen kehitykseen seuraavasti:

- edistämällä **standardoituja, läpinäkyviä ja tieteellisiin tutkimuksiin perustuvia merkintäjärjestelmiä**, jotka heijastavat ympäristö- ja yhteiskunnallisia vaikutuksia
- siirtymällä **vapaaehtoisista tai hajanaisista yritysinitiatiiveista kohti yhtenäistä ja täytäntöönpanokelpoista EU:n kehystä**
- varmistamalla, että kuluttajat saavat **luotettavaa tietoa** ympäristöä säästävien valintojen tekemiseksi.

Tällä lähestymistavalla EGD korostaa paradigman muutosta – yritysten sosiaalinen vastuu on siirtymässä hyvän tahdon asiassa **lainsäädännölliseksi ja sääntelylliseksi vaatimukseksi**. Se tasoittaa siten tietä **pakolliselle kestävyden merkinnälle** ja varmistaa, että ympäristötehokkuudesta tulee mitattava ja vertailukelpoinen osa EU:n sisämarkkinoita.

2.2 Farm to Fork -strategia: oikeudenmukainen, terveellinen ja ympäristöystävällinen elintarvikejärjestelmä

Euroopan komission **toukokuussa 2020** hyväksymä **Farm to Fork -strategia (F2F)** on **keskeinen osa Euroopan vihreää kehitystä koskevaa sopimusta (EGD)**, jonka tavoitteena on muuttaa Euroopan elintarvikejärjestelmää. Se tarjoaa **kattavan ja pitkän aikavälin etenemissuunnitelman** elintarvikkeiden tuotannon, jalostuksen, jakelun ja kulutuksen uudistamiseksi koko EU:ssa.

Sellaisenaan se toimii kulmakivenä EU:n tavoitteen saavuttamisessa, joka on **oikeudenmukainen, terveellinen ja ympäristön kannalta kestävä elintarvikejärjestelmä**, joka tukee sekä ihmisten että planeetan terveyttä.

F2F-strategiassa tunnustetaan, että nykyinen elintarvikejärjestelmä tarjoaa edullisia ja runsaita elintarvikkeita, mutta on **vastuussa merkittävästä osasta kasvihuonekaasupäästöjä, edistää biologisen monimuotoisuuden vähenemistä ja vaikuttaa luonnonvarojen ehtymiseen ja kansanterveyshaasteisiin**. Vastauksena tähän strategia esittelee **johdonmukaisen joukon poliittisia toimenpiteitä ja lainsäädäntötoimia**, joilla ohjataan siirtymistä kohti kestävyyttä elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa.

Yleinen visio

Farm to Fork -strategian yleinen visio on **uudistaa Euroopan elintarvikejärjestelmä** siten, että se

- **vähentää ympäristö- ja ilmastovaikutuksiaan**
- **turvaa elintarviketurvan** ja toimitusketjujen **kestävyyden**
- **suojelee kansanterveyttä** edistämällä terveellistä ja kestävästä ruokavaliota
- **varmistaa elintarvikejärjestelmän toimijoiden taloudellisen elinkelpoisuuden ja oikeudenmukaisuuden** – viljelijöistä ja kalastajista vähittäiskauppiaisiin ja kuluttajiin.

Pohjimmiltaan F2F-strategialla pyritään luomaan **”win-win-win”-malli**, jossa yhdistyvät ympäristön kestävyys, taloudellinen kilpailukyky ja sosiaalinen hyvinvointi. Siinä korostetaan nimenomaisesti, että kestävien elintarvikejärjestelmien on paitsi tuotettava ympäristöhyötyjä myös oltava **osallistavia ja taloudellisesti kannattavia**, erityisesti pienille ja keskisuurille tuottajille.

Merkittävät lainsäädäntö- ja poliittiset aloitteet, jotka liittyvät merkintöihin

Farm to Fork -strategiassa esitetään useita **keskeisiä lainsäädäntö- ja poliittisia aloitteita**, jotka vaikuttavat suoraan siihen, miten elintarvikkeiden kestävyys, ravitsemukselliset ja eettiset ulottuvuudet viestitään kuluttajille merkintöjen kautta. Näiden aloitteiden tavoitteena on varmistaa elintarviketietojen **läpinäkyvyys, vertailukelpoisuus ja luotettavuus** koko EU:n sisämarkkinoilla.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Kestävän elintarvikkeiden merkintöjen kehys

F2F-strategian keskeinen sitoumus on **kestävän elintarvikemerkintäjärjestelmän** kehittäminen. Järjestelmän tarkoituksena on integroida kestävän kehityksen useat ulottuvuudet – **ravitsemukselliset, ympäristöön liittyvät, ilmastoon liittyvät ja sosiaaliset tekijät – yhtenäiseksi ja standardoiduksi merkintäjärjestelmäksi.**

Tavoitteena on antaa kuluttajille mahdollisuus tehdä **tietoisia ja aidosti kestäviä valintoja** ja kaventaa nykyistä kuilua tietoisuuden ja toiminnan välillä. Kehyksen tavoitteena on

- yhdenmukaistaa markkinoilla esiintyvät erilaiset kestävyysväittämät
- estää ”vihreäpesu” todennettavissa olevien ja tieteellisiin tutkimuksiin perustuvien indikaattoreiden avulla
- tarjota kuluttajille selkeää, vertailukelpoista ja helposti tulkittavaa tietoa ostopaikassa.

Tämä aloite on ratkaiseva askel kohti **kuluttajien käyttäytymisen ja EU:n kestävyystavoitteiden yhdistämistä**, jotta kestävä elintarviketuotanto vastaisi kestäviä kulutustottumuksia.

- Ravintoaineprofiilit ja pakkauksen etupuolella oleva ravitsemusmerkintä

Vaikka F2F-strategia keskittyy ensisijaisesti **kansanterveyteen**, se edistää myös **pakollista pakkauksen etupuolella olevaa ravitsemusmerkintää** keinona parantaa ruokavalintoja. Euroopan komissio jatkaa eri pakkauksen etupuolella olevien merkintäjärjestelmien, kuten **Nutri-Score, Keyhole ja Multiple Traffic Light**, arviointia löytääkseen EU:lle tehokkaimman ja yhdenmukaistetun mallin.

Tämä aloite luo **ennakkotapauksen, kuinka kuluttajille suunnattua tiedottamista saadaan standardoitua ja yksinkertaistettua**. Kun se on otettu käyttöön, se voi tasoittaa tietä **ympäristö- ja kestävyystietojen** integroimiselle ravintosisältömerkintöjen rinnalle, jolloin **terveys- ja ympäristöasioiden läpinäkyvyys** yhdistyvät tehokkaasti yhtenäiseksi merkintätavaksi.

- Eläinten hyvinvointia koskeva merkintä

F2F-strategiaan sisältyy sitoumus kehittää **uusi, kattava eläinten hyvinvointia koskeva merkintäjärjestelmä**, joka ulottuu nykyisten tuoteryhmien (esim. munat) ulkopuolelle ja kattaa **laajemman valikoiman elintarvikkeita**.

Tämä toimenpide vastaa kuluttajien kasvavaan vaatimukseen suuremmasta läpinäkyvyydestä **eläinten kasvatusolosuhteiden, eettisen kohtelun ja tuotantokäytäntöjen** osalta. Sen tavoitteena on myös

- vahvistaa korkeampia hyvinvointistandardeja noudattavien tuottajien markkina-asemaa
- kannustaa jatkuvaan parannukseen eläinten kasvatuskäytännöissä
- tukea eettisten ja ympäristöarvojen mukaisia tietoon perustuvia ostopäätöksiä.

Yhdenmukaistamalla hyvinvointistandardit ja merkinnät EU pyrkii **muuttamaan eläinten hyvinvoinnin konkreettiseksi markkinasignaaliksi** ja edistämään korkeampaa hyvinvointia kilpailuetuna.

- Luomutuotannon edistäminen

F2F-strategian kulmakivi on **kunnianhimoinen tavoite, jonka mukaan 25 prosenttia EU:n maatalousmaasta on luomuviljelystä vuoteen 2030 mennessä**. Tämä tavoite parantaa suoraan **EU:n luomumerkinnän näkyvyyttä, uskottavuutta ja markkinavaikutusta**, sillä se on jo nyt keskeinen sertifikaatti ympäristöystävällisille ja kemikaalittomille tuotantomenetelmille.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi EU pyrkii

- lisätä tukea luomuviljelijöille yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kautta
- lisätä kuluttajien kysyntää luomutuotteille tiedotuskampanjoiden ja hankintapolitiikan avulla
- varmistaa EU:n luomusäätöjen tiukan täytäntöönpanon kuluttajien luottamuksen säilyttämiseksi.

Laajentamalla luomuviljelystä ja vahvistamalla sen merkintäjärjestelmää F2F-strategia edistää **sekä tuotannon että kulutuksen siirtymistä** kohti kestävämpiä ja läpinäkyvämpiä elintarvikejärjestelmiä.

Yhdessä nämä aloitteet asettavat **Farm to Fork -strategian muutosta edistäväksi poliittiseksi ohjelmaksi**, joka ei ainoastaan ole sopusoinnussa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ympäristötavoitteiden kanssa, vaan myös suoraan muokkaa **EU:n elintarvikemarkkinoiden tietomaisemaa**. Parannettujen ja yhdenmukaistettujen merkintäjärjestelmien avulla se pyrkii

yhdistämään kuluttajien valinnat kestävyystuloksiin ja tekemään elintarvikejärjestelmästä läpinäkyvämmän, oikeudenmukaisemman ja tulevaisuuden vaatimukset täyttävän.

2.3 Ehdotuksen ymmärtäminen vihreitä väitteitä koskevaksi direktiiviksi (2023)

Ehdotus direktiiviksi ympäristöväitteistä, joka tunnetaan myös nimellä ”direktiivi ympäristöväitteiden perustelemisesta ja viestinnästä” (maaliskuu 2023), on merkittävä lainsäädäntöaloite, jonka tarkoituksena on torjua viherpesua ja varmistaa ympäristöväitteiden uskottavuus.

- **Ongelman kuvaus:** Ehdotuksessa todetaan, että 53 % EU:n ympäristöväitteistä on epämääräisiä, harhaanjohtavia tai perusteettomia ja 40 % täysin perusteettomia. Tämä heikentää kuluttajien luottamusta ja luo epäreilua kilpailua aidosti kestäväälle liiketoiminnalle.
- **Ehdotuksen keskeiset vaatimukset:**
  1. **Perustelut:** Kaikki nimenomaiset ympäristöväittämät (esim. ”hiilineutraali”, ”biohajoava”, ”valmistettu kierrätysmuovista”) on perusteltava vankalla, tieteellisellä ja todennettavalla näytöllä. Tämä edellyttää kattavaa **tuotteen ympäristöjalanjäljen (PEF)** menetelmää ensisijaisena arvioinnin perustana.
  2. **Todentaminen:** Ennen kuin väitteitä käytetään markkinoilla, ne on todennettava riippumattomasti kolmannen osapuolen akkreditoiman tahon toimesta.
  3. **Viestintä:** Väittämät on esitettävä selkeästi ja niissä on mainittava, mihin ympäristöaspektiin ne viittaavat (esim. ”pakkaus valmistettu 30 % kierrätysmuovista”). Vertailevat väittämät (esim. ”kestävämpi”) on perusteltava vastaavilla tiedoilla.
  4. **Yleisten väittämien kieltö:** Epämääräiset väittämät, kuten ”ympäristöystävällinen”, ”vihreä” tai ”eko”, kielletään, ellei niitä tueta erinomaisella, todistetulla ympäristötehokkuudella, joka liittyy väittämään.
- **Vaikutukset elintarvikkeiden merkintöihin:** Tämä direktiivi muuttaa perusteellisesti eettisten elintarvikemerkintöjen kenttää. Se edellyttää elintarvikepakkauksissa esitettyjen ympäristöväittämien läpinäkyvyyden ja tieteellisen tarkkuuden radikaalia parantamista, jolloin markkinointilähtöisistä väitteistä siirrytään näyttöön perustuvaan viestintään.

2.4 Pakollisten ja vapaaehtoisten merkintäjärjestelmien yleiskatsaus

EU:n merkintäjärjestelmä on kaksijakoinen: se koostuu laissa vaadituista pakollisista tiedoista ja lukuisista vapaaehtoisista järjestelmistä. Tämän eron ymmärtäminen on tärkeää vaatimustenmukaisuuden ja strategisen viestinnän kannalta.

Ominaisuus	Pakolliset merkintäjärjestelmät	Vapaaehtoiset merkintäjärjestelmät
Määritelmä	Tiedot, jotka on EU:n lainsäädännön mukaan ilmoitettava elintarvikkeissa.	Tiedot, jotka elintarvikealan toimijat päättävät antaa lakisääteisten vaatimusten lisäksi, usein tuotteidensa erottamiseksi muista tuotteista.
Oikeudellinen perusta	Perustuu suoraan EU:n asetuksiin ja direktiiveihin (esim. kuluttajille annettavia elintarviketietoja koskeva asetus (FIC) 1169/2011).	Säännellään yksityisillä standardeilla, työehtosopimuksilla tai sertifiointimerkkejä koskevilla EU:n erityisasetuksilla (esim. EU:n luomuasetus).
Täytäntöönpano	Täytäntöönpanosta vastaavat kansalliset toimivaltaiset viranomaiset (esim. elintarviketurvallisuusvirastot). Säännösten noudattamatta jättäminen voi johtaa sakkoihin, takaisinvetoihin tai markkinoilta poistamiseen.	Sääntelyjärjestelmän omistaja. Väärinkäyttö voi johtaa sertifiointimerkin menettämiseen ja oikeustoimiin harhaanjohtavan mainonnan vuoksi.

Ominaisuus	Pakolliset merkintäjärjestelmät	Vapaaehtoiset merkintäjärjestelmät
Tärkeimmät esimerkit	<ul style="list-style-type: none"> - Ainesosien ja allergeenien luettelo (FIC) - Ravitsemusmerkinnät (FIC) - Alkuperämerkintä (tietyille tuotteille) - EU:n laatu järjestelmät (PDO, PGI, TSG - käyttö on vapaaehtoista, mutta standardit ovat laillisesti suojattuja) 	<ul style="list-style-type: none"> - EU:n luomulogo - Fairtrade International - Rainforest Alliance/UTZ - Eläinten hyvinvointia koskevat merkinnät (esim. RSPCA Assured) - Erilaiset hiilineutraalisuusväittämät
Kuluttajien käsitys	<p>Pidetään usein turvallisuuden ja olennaisen tiedon perustasona.</p>	<p>Pidetään merkinä korkeammista eettisistä tai laatustandardeista, vaikka kuluttajien luottamus vaihtelee.</p>
Tulevaisuuden näkymät	<p>Soveltamisala laajenee kattamaan enemmän kestävä kehityksen ulottuvuuksia (esim. tuleva vihreiden väittämien direktiivi tekee ympäristöväittämien todentamisesta <i>de facto</i> pakollista).</p>	<p>Paineet yhdenmukaistamiseen, läpinäkyvyyden lisäämiseen ja PEF-menetelmän mukauttamiseen. Järjestelmät, jotka eivät osoita tiukkuutta, voivat menettää uskottavuutensa.</p>

Luku 3: Ekomerkinnät ja eettiset väittämät

Johdanto

Eettisten ja vihreiden elintarvikemerkintöjen kenttä on monimutkainen ja pirstaloitunut, mikä aiheuttaa usein kuluttajille hämmennystä ja skeptisyyttä. Tämä luku toimii kriittisenä tulkitsijana, joka tarjoaa systemaattisen analyysin Euroopan markkinoiden merkittävimmistä merkintöjen luokista. Se menee pinnallisten määritelmien ulkopuolelle ja tarkastelee kunkin väitteen taustalla olevia hallinto-, standardi- ja varmennusmekanismeja, mikä auttaa sidosryhmiä erottamaan tiukat sertifiointit ja mahdollisesti harhaanjohtavan markkinoinnin.

3.1 Luomusertifiointi (EU:n luomulehti ja muut)

Luomutodistus on yksi vakiintuneimmista ja laajimmin tunnustetuista eettisistä merkintäjärjestelmistä maailmanlaajuisesti. Sen peruseriaatteena on edistää luonnonmukaisia maatalouskäytäntöjä, joissa korostetaan biologisia prosesseja, biodiversiteettiä ja luonnonvarojen säilyttämistä. Se edustaa systemistä vaihtoehtoa perinteiselle, panosintensiiviselle maataloudelle, jossa ekologinen tasapaino ja maaperän terveys ovat etusijalla.

EU:n luomulogo (lehti): lainsäädännössä vahvistettu standardi

EU:n luomulogo, joka tunnetaan yleisesti nimellä ”Leaf”, on lailla suojattu ja standardoitu merkki, joka takaa kattavien tuotantosäntöjen noudattamisen koko Euroopan unionissa.

- **Hallinto ja oikeusperusta:**

Logoa säännellään **asetuksella (EU) 2018/848**, joka tuli voimaan tammikuussa 2022. Asetus tarjoaa vankan, yhdenmukaistetun oikeudellisen kehyksen, joka korvaa kansalliset vaihtelut ja varmistaa yhdenmukaisen määritelmän termille ”luonnonmukainen” kaikissa 27 jäsenvaltiossa. Sen soveltamisala on kattava ja kattaa luonnonmukaisten tuotteiden tuotannon, jalostuksen, jakelun ja tuonnin sekä niiden täytäntöönpanemiseksi tarvittavat sertifiointi- ja valvontajärjestelmät.

- **Tuotannon keskeiset vaatimukset ja kiellot:**

Asetuksessa edellytetään kokonaisvaltaista lähestymistapaa maatalouteen, ja siinä on useita keskeisiä kieltoja ja vaatimuksia:

1. Synteettisten tuotantopanosten kieltö:

- **Torjunta-aineet ja lannoitteet:** Synteettisten kemiallisten torjunta-aineiden ja helposti liukoisten mineraalilannoitteiden käyttö on ehdottomasti kielletty. Sen sijaan järjestelmä perustuu seuraaviin tekijöihin:
  - **Viljelykierto:** Perusmenetelmä maaperän hedelmällisyyden ylläpitämiseksi, tuholaisten ja tautien leviämisen estämiseksi sekä rikkakasvien torjumiseksi.
  - **Vihreä lanta ja kompostointi:** Palkokasvien ja maatilalla tuotetun kompostin käyttö typen sitomiseen ja maaperän orgaanisen aineksen rikastamiseen.
  - **Biologinen tuholaistorjunta:** Hyödyllisten organismien edistäminen ja hyväksytyjen biologisten valmisteiden käyttö tuholaisten torjumiseksi.

2. Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ehdoton kieltö:

- GMO:t ovat kiellettyjä tuotantoketjun kaikissa vaiheissa siemenistä lopputuotteeseen. Tämä koskee myös luomueläinten rehua. Vahingossa tapahtuvan saastumisen estämiseksi toimijoiden on osoitettava huolellisuutta hankkimalla siemenet sertifioiduilta GMO-vapaiden siementen toimittajilta ja toteuttamalla tiukkoja erottelutoimenpiteitä jalostuksen ja kuljetuksen aikana.

3. Tiukat eläinten hyvinvointia koskevat säännökset:

- Luonnonmukainen karjankasvatus on olennaisesti sidoksissa maaperään ja asettaa korkeat hyvinvointivaatimukset:
  - **Karjanhoitokäytännöt:** Sidonta ja erillinen pitäminen ovat kiellettyjä. Eläimet on pidettävä lajilleen sopivissa ryhmissä.
  - **Ulkona oleskelu:** Karjalla on oltava pakollinen ja säännöllinen pääsy ulkoilualueille, mieluiten laidunmaalle.
  - **Luomurehu:** Eläimille on annettava 100-prosenttisesti luomurehua, josta merkittävä osa (vähintään 60 %

märehtijöiden osalta) on peräisin tilalta itseltään tai samalta alueelta.

- **Eläinlääkkeiden rajoitettu käyttö:** Antibioottien ennaltaehkäisevä käyttö on kielletty. Jos eläin sairastuu, etusijalle asetetaan fytoterapeuttiset ja homeopaattiset hoidot. Jos antibiootit ovat välttämättömiä viimeisenä keinona, varo aika kaksinkertaistetaan, ja eläin tai sen tuotteet voivat menettää luomustatuksensa useiden hoitojen jälkeen.

4. Ionisoivan säteilyn kieltö:

- Säteilyn käyttö elintarvikkeiden säilyttämiseen tai puhdistamiseen on ehdottomasti kielletty, mikä on yhdenmukaista vähimmäiskäsittelyn periaatteen kanssa.

• Tarkastus- ja valvontamekanismi:

Vaatimustenmukaisuutta ei ilmoiteta itse. EU:n järjestelmä edellyttää tiukkaa, riippumatonta tarkastusprosessia:

1. **Akkreditoitujen elinten sertifiointi:** Kaikkien toimijoiden (viljelijöiden, jalostajien, maahantuojien, kauppiaiden) on oltava sertifioituja valvontaviranomaisen tai -elimen toimesta, joka on virallisesti akkreditoitu toimivaltaisen kansallisen viranomaisen toimesta.
2. **Vuotuiset auditoinnit:** Sertifiointiin kuuluu kattava vuotuinen tarkastus, joka sisältää paikan päällä tehtävät auditoinnit, kirjanpidon tarkastuksen (esim. tuotantopanosten kirjanpito, myyntitiedot, eläinten terveysohjelmat) ja mahdolliset maaperän ja tuotteiden jäämättestit.
3. **Täydellinen jäljitettävyys:** ”maatilalta ruokapöytään” -periaate edellyttää, että jokainen toimitusketjun vaihe on sertifioitu, jotta luomutuotteen eheys säilyy pellolta kuluttajalle.

Muut merkittävät luomumerkit: vertaileva näkökulma

EU:n luomumerkki tarjoaa vahvan perustason, mutta globaaleilla markkinoilla on myös muita merkittäviä merkkejä, joista joillakin on erilaiset tai tiukemmat vaatimukset.

• USDA Organic (Yhdysvaltain maatalousministeriö):

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Rooli:** Tämä on Yhdysvaltojen orgaanisten tuotteiden ensisijainen standardi ja keskeinen vertailukohta Yhdysvaltojen markkinoille tuontia varten. EU ja Yhdysvallat ovat solmineet virallisen vastaavuusjärjestelyn, jossa ne tunnustavat toistensa standardit suurelta osin vastaaviksi, mikä helpottaa kauppaa.
- **Tärkeimmät yhtäläisyydet ja erot:** Peruseriaatteet ovat yhdenmukaiset EU:n periaatteiden kanssa, ja ne kieltävät useimmat synteettiset lannoitteet ja torjunta-aineet, muuntogeeniset organismit ja säteilytys. Tärkeimmät erot ovat yksityiskohdissa, joita säätelee USDA:n ”Kansallinen luettelo sallituista ja kielletyistä aineista”. Tämä luettelo voi sallia tai rajoittaa tiettyjä aineita (esim. tiettyjä karjan antibiootteja, synteettisiä aineita) eri tavalla kuin EU:n asetus, mikä vaatii viejiltä erityistä huomiota.
- **Yksityiset ja kansalliset merkit, joilla on tiukemmat standardit (esim. Bioland, Demeter):**
  - **Konsepti:** Nämä ovat yksityisiä yhdistyksiä, joiden standardit ylittävät usein EU:n luomusäätöasetuksessa asetetut lakisääteiset vähimmäisvaatimukset. Ne edustavat sitoutumista luomuperiaatteiden syvällisempään tulkintaan.
  - **Bioland (Saksa):** Bioland on yksi Euroopan suurimmista luomuyhdistyksistä, ja sen standardit ovat tiukemmat kuin EU:n vähimmäisvaatimukset. Se vaatii esimerkiksi 100-prosenttisesti luomurehua karjalle (ilman siirtymäkauden poikkeuksia), määrää, että suurempi osa rehusta on tuotettava tilalla itsessään, ja sillä on tiukemmat säännöt tiettyjen luonnonlannoitteiden ja prosessiaineiden käytöstä.
  - **Demeter:**
    - **Filosofia:** Demeter edustaa **biodynamiikkaa**, Rudolf Steinerein kehittämää edelläkävijää orgaanisen maatalouden alalla. Se on kokonaisvaltainen ja hengellis-eettinen lähestymistapa, jossa maatilaa pidetään itsensä ylläpitävänä, elävänä organismina.
    - **Tehostetut standardit:** EU:n luomuvaatimusten lisäksi Demeter edellyttää seuraavaa:
      - **Biodynamiikka:** Tiettyjen yrtti- ja mineraalivalmisteiden (esim. valmistus 500, joka on valmistettu lehmän sarvessa fermentoimalla lehmän

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).
Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

lannasta) käyttö maaperän elinvoiman ja kasvien terveyden parantamiseksi.

- **Tiukat rajoitukset ulkoisille tuotantopanoksille:** Huomattavasti suurempi osa karjan rehusta on tuotettava tilalla itsessään.
- **Tiukat jalostusstandardit:** Keinotekkoisten lisäaineiden ja jalostusapuaineiden käyttö on paljon rajoitetumpaa kuin EU:n luomuasetuksessa. Esimerkiksi Demeter-jalostuksessa sallittujen lisäaineiden määrä on vain pieni osa EU:n yleisten luomuasetusten sallimasta määrästä.

3.2 Reilun kaupan ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden merkit

Nämä merkinnät keskittyvät kestäväen kehityksen sosiaaliin ja taloudellisiin ulottuvuuksiin ja varmistavat oikeudenmukaiset olosuhteet tuottajille ja työntekijöille globaaleissa toimitusketjuissa.

- **Fairtrade International (sininen ja vihreä FAIRTRADE-merkki):**
  - **Hallinto:** Monen sidosryhmän järjestelmä, jota hallinnoivat tuottajat, kauppiat ja kansalaisjärjestöt.
  - **Perusstandardit:**
    - **Taattu vähimmäishinta:** Toimii turvaverkkona viljelijöille markkinahintojen romahdusten varalta.
    - **Reilun kaupan lisämaksu:** Tuottajaosuuskunnille maksettava lisäsumma, joka on tarkoitettu investointeihin liiketoimintaan tai yhteisöhankeisiin (esim. koulut, terveydenhuolto).
    - **Demokraattinen organisaatio:** Kannustaa pienviljelijöitä järjestäytymään osuuskunniksi.
    - **Turvalliset työolot ja lapsityövoiman/pakkotyön kielto.**
  - **Soveltamisala:** Keskittyy pääasiassa tiettyihin etelän maista peräisin oleviin hyödykkeisiin (esim. kahvi, kaakao, banaanit, tee).
- **Fair for Life (IMO):**
  - **Ero:** Joustavampi standardi, joka ei rajoitu tiettyihin tuotteisiin tai maihin. Sitä voidaan soveltaa maataloustuotantoon, jalostukseen ja kauppaan maailmanlaajuisesti, myös Euroopassa.
  - **Painopiste:** Sosiaalinen vastuu ja reilun kaupan käytännöt koko toimitusketjussa, myös ei-syötävien tuotteiden osalta.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).
Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

3.3 Eläinten hyvinvointia koskevat merkinnät (laidunkasvatettu, vapaasti kasvatettu jne.)

Tämä kategoria on erittäin monipuolinen, ja se kattaa laissa määritellyt termit sekä yksityiset sertifiointijärjestelmät, joiden tiukkuusaste vaihtelee.

- **EU:n sääntelytermit:**
  - **”Vapaat kanat” (siipikarja):** Määritelty EU:n lainsäädännössä, edellyttää jatkuvaa pääsyä ulkoilualueelle vähintään puolet eläimen elämästä.
  - **”Navetta” tai ”häkitön” (munat):** Kanat voivat liikkua vapaasti navetassa, mutta niillä ei välttämättä ole pääsyä ulos.
  - **Rajoitus:** Monilla termeillä, kuten "laidunkanalla kasvatettu", ei ole yhtenäistä EU:n lainsäädännön mukaista määritelmää, mikä voi johtaa väärinkäyttöön.
- **Yksityiset sertifiointijärjestelmät:**
  - **RSPCA Assured (Iso-Britannia):** Kattava tieteellinen standardi, joka keskittyy eläinten hyvinvoinnin "viiteen vapauteen" (vapaus nälästä/janosta, epämukavuudesta, kivusta/vammoista/sairauksista, pelosta/ahdistuksesta ja vapaus ilmaista normaalia käyttäytymistä).
  - **Animal Welfare Approved (AGW):** Erittäin tiukka, voittoa tavoittelematon merkki, jolla on eräät korkeimmista hyvinvointistandardeista ja joka edellyttää, että eläimet kasvatetaan koko elämänsä ajan laitumella tai vapaalla maastossa.
  - **EU:n luomulogo:** Kuten kohdassa 3.1 mainittiin, sisältää merkittäviä eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia, mikä tekee siitä luotettavan hyvinvoinnin perustason.

3.4 Ympäristöjalanjälki ja hiilineutraalisuusväittämät

Nämä väittämät liittyvät tuotteen kokonaisvaltaiseen ympäristövaikutukseen, erityisesti sen vaikutukseen ilmastonmuutokseen. Ne ovat tällä hetkellä sääntelyn tarkkailun kohteena laajalle levinneen viherpesun vuoksi.

- **Tuotteen ympäristöjalanjälki (PEF):**
  - **Määritelmä:** Euroopan komission kehittämä metodologinen kehys tuotteen tai palvelun ympäristövaikutusten kvantifiointiseksi sen koko elinkaaren ajan.

- **Merkitys:** Ehdotetussa vihreiden väittämien direktiivissä (ks. luku 2.3) PEF asetetaan ensisijaiseksi menetelmäksi ympäristöväittämien todentamiseksi, tavoitteena luoda tasapuoliset toimintaedellytykset.
- **Hiilineutraali-/ilmastoneutraali-väittämät:**
  - **Määritelmä:** Väite, jonka mukaan tuotteen elinkaaren aikana syntyvät CO₂-päästöt on laskettu, vähennetty mahdollisimman paljon ja jäljelle jääneet päästöt on kompensoitu rahoittamalla vastaava määrä hiilidioksidipäästöjen vähennyksiä muualla (esim. metsänistutusprojekteilla).
  - **Kriittiset arviointikohdat:**
    1. **Läpinäkyvyys:** Onko elinkaariarvioinnin (LCA) menetelmä julkisesti saatavilla?
    2. **Vähentämisstrategia:** Onko yritys todistettavasti vähentänyt omia päästöjään ennen kuin on turvautunut kompensatioihin?
    3. **Kompensatioiden laatu:** Ovatko hiilidioksidipäästöoikeudet peräisin todennetuista, pysyvistä ja lisäprojekteista (esim. Gold Standard- tai Verified Carbon Standard -standardien mukaisesti)?

3.5 Kalan ja äyriäisten kestävyiden merkinnät (MSC, ASC)

Nämä merkinnät käsittelevät ylikalastuksen ja vesiviljelyn ympäristövaikutusten kriittistä ongelmaa.

- **Marine Stewardship Council (MSC – sininen kalamerkki):**
  - **Painopiste: Luonnonvaraisesti pyydettyjen** merenelävien sertifiointi.
  - **Peruseriaatteet:**
    1. Kestävät kalakannat (ylikalastuksen ehkäiseminen).
    2. Ympäristövaikutusten minimointi (meren ekosysteemin suojelu).
    3. Tehokas hallinta (reagoiva ja laillinen kalastuksen hallinta).
  - **Kritiikki:** Tiettyjen suurten kalastustoimintojen sertifiointista käydään jonkin verran keskustelua.
- **Aquaculture Stewardship Council (ASC – vihreä kalamerkki):**
  - **Painopiste: Viljeltyjen (vesiviljeltyjen)** merenelävien sertifiointi.

- **Keskeiset standardit:** Vesiviljelyn keskeisten vaikutusten käsittely, mukaan lukien:
  1. Rehujen vastuullinen hankinta.
  2. Saastumisen ja kemikaalien käytön minimointi.
  3. Biodiversiteetin ja paikallisten ekosysteemien suojeleminen.
  4. Oikeudenmukaisten työolojen ja yhteisösuhteiden varmistaminen.

3.6 Alueelliset ja käsityöläisten laatu järjestelmät (PDO, PGI, TSG)

Euroopan unionin **maantieteelliset merkinnät (GI)** ja **laatu järjestelmät** ovat sen maatalous-, elintarvike- ja maaseudun kehittämissä politiikan kulmakivi. Nämä järjestelmät on suunniteltu **turvaamaan alueellisten tuotteiden maine, säilyttämään perinteiset tuotantomenetelmät ja edistämään paikallisen perinnön kulttuurista ja taloudellista arvoa**. Yhdistämällä tuotteet niiden maantieteelliseen alkuperään ja tuotantoperinteisiin EU varmistaa, että kuluttajat saavat **aitoja, jäljitettävissä olevia ja korkealaatuisia tuotteita**, kun taas tuottajat hyötyvät **oikeudellisesta suojasta ja lisäarvosta markkinoilla**.

Maantieteellisten merkintöjen suojeleminen on myös tärkeää **epäreilun kilpailun ja väärennösten ehkäisemisessä**, sillä vain nimetyillä alueilla sijaitsevat ja rekisteröityjä eritelmiä noudattavat tuottajat voivat käyttää suojattuja nimiä. Lisäksi nämä järjestelmät tukevat **maaseudun taloutta**, edistävät **kestävää maankäyttöä** ja lisäävät **eurooppalaisen maatalouden ja gastronomian monimuotoisuutta**.

EU:n maantieteellisten merkintöjen järjestelmät koostuvat kolmesta pääluokasta:

1. **Suojattu alkuperänimitys (SAV)**
2. **suojattu maantieteellinen merkintä (SMM)**
3. **Perinteinen erikoistuote (TSG)**

Suojattu alkuperänimitys (SU)

Suojattu alkuperänimitys (SA) on EU:n lainsäädännön mukainen korkein ja tiukin maantieteellisen suojan taso. Se koskee tuotteita, joiden **laatu on vahvimmin sidoksissa niiden tuotantoalueeseen**.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Vaatimukset:**

Tuotantoprosessin jokainen vaihe – **tuotanto, jalostus ja valmistus** – on suoritettava **kokonaan tietyllä alueella**. Tuotteen ainutlaatuiset ominaisuudet on **saatava olennaisesti tai yksinomaan** kyseisen maantieteellisen ympäristön **luonnollisista ja inhimillisistä tekijöistä**, kuten paikallisesta ilmastosta, maaperän olosuhteista ja perinteisestä osaamisesta.

PDO-tuotteiden on täytettävä tiukat vaatimukset, jotka koskevat tuotantomenetelmiä, raaka-aineita ja maantieteellisiä rajoja.

- **Tarkoitus ja edut:**

PDO-status säilyttää **aidot, paikkakohtaiset tuotteet**, joita ei voida jäljitellä muualla, edes identtisillä tekniikoilla. Se vahvistaa paikallista identiteettiä ja varmistaa, että nimetyn alueen tuottajat ylläpitävät korkeaa laatua ja läpinäkyvyyttä.

- **Esimerkkejä:**

- **Parmigiano Reggiano (Italia):** Kova juusto, jota valmistetaan tietyissä Pohjois-Italian maakunnissa ja jonka maku ja rakenne riippuvat paikallisesta maidosta, laidunmaista ja perinteisestä kypsytysohjelmasta.
- **Roquefort (Ranska):** Sinihomejuusto, joka valmistetaan yksinomaan lampaanmaidosta ja kypsytetään Roquefort-sur-Soulzonin luonnonluolissa.
- **Kalamata-oliivit (Kreikka):** Peloponnesoksen alueella kasvatetut ja jalostetut oliivit, jotka tunnetaan paikallisesta maaperästä ja ilmastosta johtuvasta ainutlaatuisesta maustaan ja rakenteestaan.

Suojattu maantieteellinen merkintä (SMM)

Suojattu maantieteellinen merkintä (PGI) tarjoaa joustavamman maantieteellisen suojan muodon, jossa tunnustetaan tuotteet, joilla on **vahva yhteys alkuperäalueeseensa**, mutta sallitaan, että kaikki tuotantovaiheet eivät tapahdu siellä.

- **Vaatimukset:**

Jotta tuote voidaan luokitella PGI-tuotteeksi, vähintään **yhden tuotanto-, jalostus- tai valmistusvaiheen** on tapahduttava määritellyllä maantieteellisellä alueella. Tuotteella on oltava **tietyt laatu, maine tai**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

muu ominaisuus, joka johtuu suoraan sen alkuperästä. Tämä mahdollistaa alueellisen erikoistumisen ja ottaa samalla huomioon laajemmat toimitusketjun realiteetit.

- **Tarkoitus ja edut:**

PGI-sertifiointi tukee **alueellista mainetta ja kulttuuriperintöä**, edistää **paikallista työllisyyttä** ja varmistaa **kuluttajien luottamuksen** yhdistämällä tuotteen identiteetin tiettyyn alueeseen. Se mahdollistaa myös suuremman joustavuuden verrattuna PDO-merkintään, mikä tekee siitä helpommin saatavilla alueellisessa jalostuksessa toimiville tuottajille.

- **Esimerkkejä:**

- **Prosciutto di Parma (Italia):** Parma-alueella tuotettu ja kypsytetty kuivattu kinkku, joka hyötyy paikallisesta mikroilmastosta.
- **Comté (Ranska):** Jura-vuoristossa tuotettu juusto, jonka maku on muovautunut luonnonympäristön vaikutuksesta.
- **Lübecker Marzipan (Saksa):** Tunnettu marsipaani, jota valmistetaan Lübeckissä ja joka on kuuluisa perinteisestä reseptistään ja käsityötaidostaan.

Perinteinen erikoistuote (TSG)

Perinteisen erikoistuotteen takuu (TSG) korostaa **perinteisiä tuotantomenetelmiä tai reseptejä** ja painottaa kulttuurista ja historiallista aitoutta maantieteellisen alkuperän sijaan. Toisin kuin PDO ja PGI, TSG **ei liitä tuotetta tiettyyn paikkaan**, vaan EU:n tuottajat voivat valmistaa tuotetta, kunhan noudattavat perinteisiä vaatimuksia.

- **Vaatimukset:**

TSG-statuksen saamiseksi tuotteen on oltava **koostumukseltaan, valmistusprosessiltaan tai** reseptiltään **perinteinen**, ja sitä on käytetty **vähintään 30 vuotta**. Nimitys suojaa tuotteen **perinteistä luonnetta** jäljittelyltä tai väärinkäytöltä ja varmistaa, että kuluttajat voivat luottaa merkintään perinteen ja laadun tunnuksena.

- **Tarkoitus ja edut:**

TSG-järjestelmä säilyttää **kulinaarisia perinteitä**, kannustaa **aitouteen perustuvaan innovointiin** ja edistää **kulttuurista jatkuvuutta** eurooppalaisessa elintarviketuotannossa. Se mahdollistaa myös useiden alueiden tai maiden yhteisen perintöruokien jakamisen ja suojelemisen.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

• **Esimerkkejä:**

- **Mozzarella (Italia):** Tunnettu perinteisestä juustonvalmistusprosessistaan, jossa käytetään lehmän- tai puhvelinmaitoa ja joka edustaa vuosisatoja vanhaa italialaista maitotalouden perinnettä.
- **Gueuze (Belgia):** Spontaanilla käymisellä valmistettu perinteinen lambic-olut, joka tunnetaan ainutlaatuisesta sekoituksestaan nuoria ja vanhoja lambic-oluita.

Merkitys ja laajempi vaikutus

Yhdessä **PDO-, PGI- ja TSG-järjestelmät** muodostavat olennaisen osan EU:n **elintarvikkeiden laatu- ja TSG-järjestelmät**, joka varmistaa, että eurooppalaisen maatalouden ja gastronomian monimuotoisuus **suojellaan, edistetään ja viestitään** tehokkaasti kuluttajille. Nämä järjestelmät

- vahvistavat **kuluttajien luottamusta** läpinäkyvyyden ja jäljitettävyyden avulla
- tukevat **kestävää maaseudun kehittämistä ja alueellista taloutta**
- kannustavat **ympäristöä säästäviin ja perinteisiin käytäntöihin**
- Parantaa eurooppalaisten maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden **maailmanlaajuista kilpailukykyä.**

Niillä on myös yhä suurempi merkitys EU:n **kauppapolitiikassa**, sillä maantieteelliset merkinnät sisällytetään yhä useammin **kahdenvälisiin kauppasopimuksiin** EU:n alueellisten tuotteiden kansainvälisen tunnustamisen ja suojan varmistamiseksi.

3.7 Miten varmistetaan merkinnän luotettavuus

Nykypäivän markkinoilla kuluttajat ja yritykset kohtaavat yhä kasvavan valikoiman kestävyttä, laatua ja eettisyyttä koskevia merkintöjä. Vaikka tämä monimuotoisuus heijastaa kasvavaa tietoisuutta sosiaalisista ja ympäristöön liittyvistä kysymyksistä, se aiheuttaa myös sekaannusta ja mahdollistaa **”merkintöjen väsymyksen”**. Jotkut merkinnät perustuvat tiukkoihin standardeihin ja riippumattomaan tarkastukseen, kun taas toiset ovat lähinnä markkinointivälineitä, joiden tarkoituksena on hyödyntää kuluttajien hyvää tahtoa. Siksi on välttämätöntä kehittää kriittinen kehys **merkintöjen**

luotettavuuden ja eheyden arvioimiseksi, jotta kuluttajat, vähittäiskauppiat ja päätöksentekijät voivat tehdä tietoon perustuvia päätöksiä.

Luotettava merkki alkaa sen edustaman standardin **hallinnosta ja** omistajuudesta. **Monien sidosryhmien**, kuten kansalaisjärjestöjen, tuottajayhdistysten, tutkijoiden ja kuluttajien edustajien, kehittämä ja hallinnoima merkki on yleensä luotettavampi, koska se tasapainottaa erilaisia intressejä ja ylläpitää julkista vastuullisuutta. Esimerkit, kuten **Fairtrade** tai **Marine Stewardship Council (MSC)**, osoittavat, kuinka osallistava hallinto edistää läpinäkyvyyttä ja jatkuvaa parantamista. Sen sijaan pelkästään teollisuusryhmien tai yksittäisten yritysten luomat merkinnät eivät useinkaan ole riippumattoman valvonnan alaisia, mikä voi johtaa eturistiriitoihin ja rajoittaa luotettavuutta.

Läpinäkyvyys on toinen peruseriaate. Jotta merkki olisi uskottava, sen taustalla olevien **kriteerien, menetelmien ja suorituskykyvaatimusten** on oltava **julkisesti saatavilla ja selkeästi määriteltyjä**. Sidosryhmien on voitava tarkastella, mitä sertifioidaan, miten vaatimustenmukaisuutta mitataan ja millainen ympäristö- tai yhteiskunnallinen vaikutus tosiasiallisesti saavutetaan. Kun sertifiointisäännöt ovat salaisia tai epämääräisesti kuvattuja, on mahdotonta erottaa aitoja kestävä kehityksen ponnisteluja pinnallisista väitteistä.

Yhtä tärkeä on itse **varmennusprosessi**. Luotettavimmat merkinnät perustuvat **riippumattomaan, kolmannen osapuolen sertifiointiin**, jonka suorittavat usein akkreditoituneet tarkastajat, jotka tekevät säännöllisiä, yleensä vuotuisia tarkastuksia. Tällainen valvonta varmistaa, että tuottajat ja yritykset noudattavat vahvistettuja standardeja johdonmukaisesti ja todennettavissa olevalla tavalla. Esimerkiksi sekä **EU:n luomutodistus** että **reilun kaupan** sertifikaatti edellyttävät järjestelmällisiä kolmannen osapuolen auditointeja. Sen sijaan **itse ilmoitetut tai yrityskohtaiset väittämät** – kuten sisäisesti suunnitellut ”ympäristöystävällinen” tai ”vihreä valinta” -merkit – ovat vähiten luotettavia, koska niiltä puuttuu puolueeton arviointi.

Toinen tärkeä tekijä on **tarkkuus ja merkitys**. Aitojen merkintöjen avulla viestitään selkeästi, mitä kestävä kehitys tai laadun osa-alueita ne koskevat – olipa kyse sitten ympäristönsuojelusta, oikeudenmukaisista työoloista, eläinten hyvinvoinnista tai ravintoarvosta. Yleiset, itse suunnitellut symbolit, joihin liittyy epämääräisiä kuvauksia kuten ”luonnollinen”, ”ekologinen” tai ”käsityönä valmistettu”, johtavat usein kuluttajia harhaan, koska ne eivät perustu todennettavissa olevaan standardiin. Luotettava

merkintä puolestaan määrittelee tarkasti sen soveltamisalan ja tukee sitä mitattavissa olevilla, julkisesti saatavilla olevilla kriteereillä.

Lopuksi, **tuotantoketjun seuranta** – eli sertifioidujen ainesosien tai tuotteiden jäljitettävyyden toimitusketjun kaikissa vaiheissa – on välttämätöntä, jotta kestävyysväittämät eivät häviä tai vaarannu matkan varrella. Monimutkaisten tai jalostettujen tuotteiden osalta vankat sertifiointijärjestelmät seuraavat sertifioiduja materiaaleja alkuperäiseltä maatilalta tai kalastusyritykseltä lopulliseen pakattuun tuotteeseen, mikä estää petoksia ja takaa eheyden. Ilman tällaista jäljitettävyyttä jopa lailliset sertifiointit voivat vaarantua läpinäkymättömien toimitusketjujen vuoksi.

Ekomerkitöiden maailmassa liikkuminen edellyttää tunnistamisen lisäksi kriittistä analyysia. Luotettava merkintä on ominaista **läpinäkyvällä hallinnolla, vankoilla ja julkisesti saatavilla olevilla standardeilla, riippumattomalla kolmannen osapuolen varmennuksella ja väitteiden tarkkuudella**. Soveltamalla tätä analyttistä kehystä kuluttajat, yritykset ja kouluttajat voivat suodattaa markkinoinnin melun ja tukea käytäntöjä, jotka tuottavat aitoja ympäristö- ja yhteiskunnallisia hyötyjä.

Osa II: Työkalupakki – resurssit ja suositukset

Luku 4: Ammatillisten kouluttajien ja valmentajien käyttöön

Johdanto

Ammatillisen koulutuksen oppilaitokset toimivat siltana luokkahuoneessa opitun tiedon ja todellisen ammatillisen käytännön välillä. Elintarvikejärjestelmien kehittyessä ja läpinäkyvyyden, kestävyiden ja eettisen hankinnan vaatimusten kasvaessa ammatillisen koulutuksen ohjelmien on valmistauduttava opettamaan oppijoille eettisen ja vihreän elintarvikemerkin käyttöä. Tässä luvussa esitellään jäsenneily, integroitu lähestymistapa, jossa eettinen merkintä sisällytetään ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmaan – ei erillisenä aiheena, vaan monialaisena ammatillisena osaamisena. Tavoitteena on varustaa tulevat kokit, viljelijät, markkinoijat ja vähittäiskaupan ammattilaiset tiedoilla ja käytännön työkaluilla, joita tarvitaan

luotettavien kestävyyssstandardien
tulkitsemiseen, toteuttamiseen ja
edistämiseen.

Seuraava malli havainnollistaa, kuinka eettinen elintarvikkeiden merkitseminen on useiden ammattialojen keskiössä. Se esittää yhteiset taidot ja tiedot, jotka yhdistävät majoitus- ja ravintola-alan, maatalouden, tuotannon, markkinoinnin ja vähittäiskaupan yhteisen kestävyyskehityksen ympärille.

Kuva 4: Kokonaisvaltainen malli eettisen elintarvikkeiden merkintöjen integroimiseksi ammatilliseen koulutukseen

4.1 Suositukset opetussuunnitelman integroimiseksi

Eettisen merkinnän tehokas integrointi ammatilliseen koulutukseen edellyttää johdonmukaista oppimiskokonaisuutta, joka esiintyy useissa moduuleissa. Sen sijaan, että kestävyys käsiteltäisiin kertaluonteisena aiheena, tämä malli sisällyttää sen toistuvaksi, käytännönläheiseksi osaamiseksi, jota kukin ammatillinen ala muokkaa.

- Majoitus- ja ravintola-ala

Ravintola- ja matkailualan opiskelijoille eettinen merkintä on sekä käytännöllinen hankintaväline että tarinankerronnan voimavara. Sen avulla kokit ja johtajat voivat suunnitella kestäviä ruokalistoja, perustella raaka-ainevalintoja ja viestittää arvoa asiakkaille.

Keskeinen oppimistavoite

Ethical Food Labelling

KEY POINTS

Understanding the structure of **ethical food labelling** is crucial for ensuring transparency and accountability in food industries and enhancing consumer trust in food choices.

EXPLORING SUBTOPICS OF ETHICAL FOOD LABELLING

The hospitality sector prioritizes **menu design** and **supplier management** to ensure ethical sourcing and consumer satisfaction.

Ethical agriculture focuses on **sustainable production** methods and **certifications** to promote responsible farming practices.

In retail, **compliant marketing** and **consumer engagement** strategies are crucial for promoting ethically labelled products and fostering informed purchasing decisions.

Sovelletaan eettisesti merkittyjä tuotteita ruokalistojen laatimisessa, toimittajien valinnassa ja vieraille viestinnässä tasapainottaen samalla kustannuksia, laatua ja kestävyttä.

Taulukko 1: Opetussuunnitelman integrointi: Hotelli- ja ravintola-ala

Ammatillisen koulutuksen moduuli	Integroitu oppimistehtävä	Kehitettävät avaintaidot
Ruokalistan suunnittelu ja kehittäminen	<i>Kestävä menu -haaste:</i> Opiskelijat suunnittelevat kolmen ruokalajin menun, jossa jokaisessa ruokalajissa on käytettävä ja perusteltava vähintään kaksi luotettavaa merkintää (esim. PDO-juusto, luomuvihannekset, MSC-sertifioitu kala).	Kestävä hankinta; ruokalistan kustannuslaskenta; ruokalistan kuvaustekstit
Hankinta ja toimitusketju	<i>Mock Supplier Audit:</i> Opiskelijat arvioivat todellisia toimittajalistoja, tarkistavat sertifikaattien voimassaolon, hintalisät ja yhdenmukaisuuden ravintolan kestävyysstrategian kanssa.	Toimittajien arviointi; tuotemerkkien tarkistus; budjetin hallinta
Ruoka- ja juomapalvelut	<i>Tietoinen sommelier/palvelija:</i> Opiskelijat esittävät roolileikkiä, jossa he selittävät asiakkaille tiettyjä merkintöjä (esim. Demeter biodynamiikalle, Fairtrade, EU Organic) opettavalla mutta helposti ymmärrettävällä tavalla.	Asiakaskommunikaatio; tuotetuntemus; luottamuksen rakentaminen

- Maatalous ja elintarviketuotanto

Maatalouden opiskelijoille eettinen merkintä liittyy suoraan maankäyttöön, tuotantomenetelmiin, sertifiointiprosesseihin ja markkinoiden kilpailukykyyn.

Keskeinen oppimistavoite

Tulkitse, vertaa ja sovelle sertifiointistandardeja maataloudessa ja jalostustoiminnassa, mukaan lukien tekniset muutokset ja taloudellinen suunnittelu.

Taulukko 2: Opetussuunnitelman integrointi: maatalous ja elintarviketuotanto

Ammatillisen koulutuksen moduuli	Integroitu oppimistehtävä	Kehitettävät avaintaidot
Kasvi- ja eläintuotanto	<i>Protokollien vertailutyöpaja:</i> Opiskelijat laativat vertailutaulukon tuotteesta (esim. vehnä, munat) tavanomaisen viljelyn, EU:n luomuviljelyn ja korkean tason sertifiointin (esim. Demeter) osalta keskittyen tuotantopanoksiin, hyvinvointistandardeihin ja maaperän protokollien noudattamiseen.	Agronominen ymmärrys; sertifiointitasojen tuntemus; järjestelmätason analyysi
Maatilayrityksen johtaminen	<i>Sertifiointin toteutettavuustutkimus:</i> Opiskelijat laativat mallitilalle kolmen vuoden EU:n luomutuotantoon siirtymisen suunnitelman, joka sisältää kustannukset, odotetut hyödyt, agronomiset vaiheet ja koordinoinnin valvontaviranomaisen kanssa.	Taloudellinen suunnittelu; projektinhallinta; sertifiointin logistiikka
Elintarviketeknologia	<i>Clean Label -uudelleensuunnitteluprojekti:</i> Opiskelijat suunnittelevat uudelleen jalostetun elintarvikkeen (esim. jogurtin) EU:n luomujalostussääntöjen mukaiseksi korvaamalla keinotekoiset lisäaineet sallituilla luonnollisilla vaihtoehdoilla.	Elintarviketiede; raaka-aineiden hankinta; säännösten noudattaminen

- Markkinointi, liiketoiminta ja vähittäiskauppa

Markkinoinnin ja vähittäiskaupan opiskelijoille eettinen merkitseminen on strateginen liiketoimintaväline, joka auttaa noudattamaan säännöksiä, erottumaan muista brändeistä ja sitouttamaan kuluttajia.

Keskeinen oppimistavoite

Suunnitella markkinointi-, vähittäiskauppa- ja hankintastrategioita, joissa käytetään luotettavia eettisiä merkintöjä luottamuksen rakentamiseksi ja muuttuvien EU-säännösten noudattamiseksi.

Taulukko 3: Opetussuunnitelman integrointi: markkinointi, liiketalous ja vähittäiskauppa

Ammatillisen koulutuksen moduuli	Integroitu oppimistehtävä	Kehitettävät avaintaidot
Markkinointi ja brändinhallinta	<i>Viherpesusta luotettavuuteen:</i> Opiskelijat arvioivat todellisia tuotekampanjoita harhaanjohtavien väittämien varalta ja suunnittelevat ne uudelleen käyttämällä luotettavia sertifiointijärjestelmiä (esim. ASC, Fairtrade) varmistaen, että ne ovat vihreiden väittämien direktiivin mukaisia.	Eettinen markkinointi; lakien noudattaminen; strateginen viestintä
Vähittäiskaupan johtaminen	<i>Kestävä pop-up-myymälä:</i> Opiskelijat suunnittelevat eettisesti merkittäviä tuotteita varten tarkoitettua vähittäiskaupan osaston, mukaan lukien layout-suunnittelu, hyllyviestintä ja henkilökunnan käsikirjoitukset.	Tuotemarkkinointi; kuluttajakasvatus; tarjonnan kuratointi
Myynti ja hankinta	<i>Ostajan dilemma -simulaatio:</i> Opiskelijat toimivat vähittäiskaupan ostajina ja arvioivat toimittajien tarjouksia painotetun matriisin avulla, jossa otetaan huomioon hinta, laatu ja sertifiointin luotettavuus.	Neuvottelut; hankintastrategia; monikriteerinen päätöksenteko

Tämä luku tarjoaa ammatillisen koulutuksen opettajille käytännöllisen, taulukoihin perustuvan kehyksen eettisen elintarvikemerkinän sisällyttämiseksi majoitus-, maatalous-, elintarviketeknologia-, markkinointi- ja vähittäiskaupan opetussuunnitelmiin. Integroimalla todellisia tehtäviä – menuhaasteita, sertifiointin toteutettavuustutkimuksia, uudelleensuunnitteluprojekteja, ostajan simulaatioita – oppijat kehittävät paitsi teoreettista tietoisuutta myös soveltavaa osaamista. Valmistuneet osaavat käyttää luotettavia merkintöjä strategisina työkaluina, jotka parantavat kestävyttä, läpinäkyvyyttä ja ammatillista integriteettiä koko elintarvikejärjestelmässä.

4.2 Käytännön luokahuoneharjoitukset: metodologinen työkalupakki ammatillisen koulutuksen opettajille

Tämä osa sisältää kattavan valikoiman 20 käytännön harjoitusta, jotka on suunniteltu eettisen ja vihreän elintarvikemerkin periaatteiden sisällyttämiseksi ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmiin. Nämä harjoitukset on suunniteltu modulaarisiksi, skaalautuviksi ja suoraan sovellettaviksi, ja ne edistävät kriittistä ajattelua, yhteistyöhön perustuvaa ongelmanratkaisua ja käytännön taitojen kehittämistä kaikilla relevantilla ammattialoilla.

Taulukko 4: Käytännön luokahuoneharjoitusten työkalupakki (20 yksityiskohtaista menetelmää)

Nro ja harjoituksen nimi	Oppimistavoite	Yksityiskohtainen kuvaus harjoituksesta	Odotetut tulokset (opiskelijoiden tuotokset)	Ammatillinen merkitys
4.2.1 Etikettien tutkija -työpaja	Kehittää taitoja arvioida etikettien luotettavuutta	Opiskelijat saavat 5–7 tuotetta, joiden merkinnät ovat laadultaan vaihtelevia, ja arvioivat niiden luotettavuuden tarkistuslistan (hallinto, jäljitettävyyden, todentaminen, läpinäkyvyys) avulla. Ryhmät laativat kattavat perustelut.	Luokiteltu luotettavuuslista; lyhyt tutkimusraportti; ryhmäesitys	Vähittäiskauppa, hankinta, markkinointi, laadunvalvonta
4.2.2 Roolileikki: Kestävien tuotteiden lanseeraustilaisuus	Ymmärrä monialaista päätöksentekoa	Opiskelijat ottavat roolit (kokki, kestävän kehityksen vastuuhenkilö, markkinointipäällikkö, ostaja). He suunnittelevat yhteistyössä ASC-sertifioidun kalaburgerin lanseerauksen tasapainottaen kustannuksia, viestintää, hankintaa ja menuun integrointia.	Monialainen liiketoimintasuunnitelma; roolipelin yhteenveto; kustannusten perustelut	Majoitus- ja ravintola-ala, markkinointi, liiketoiminnan johtaminen
4.2.3 Toimitusketjun kartoittaminen ja merkintöjen tarkastus	Ymmärrä jäljitettävyyden ja sertifiointin merkitys	Opiskelijat kartoittavat tuotteen (esim. kaakao) koko toimitusketjun. He tunnistavat jokaisessa vaiheessa eettiset riskit	Toimitusketjun kartoitus; riskiluettelo vaiheittain;	Maatalous, toimitusketjun hallinta, elintarviketuotanto

Nro ja harjoituksen nimi	Oppimistavoite	Yksityiskohtainen kuvaus harjoituksesta	Odotetut tulokset (opiskelijoiden tuotokset)	Ammatillinen merkitys
		ja sovellettavat merkinnät. Lopputuloksena on visuaalinen ”passi”, joka kuvaa tuotannon hyllylle saakka.	suositellut sertifiointit	
4.2.4 Greenwashing-keskustelu (tapaustutkimuksen analyysi)	Kriittisen ajattelun ja sääntelytietoisuuden parantaminen	Kaksi tiimiä keskustelee todellisten tapausten pohjalta siitä, onko yrityksen väite EU:n vihreiden väittämien ehdotuksen mukaan oikeutettu vai harhaanjohtava. Vertaisjuri antaa tuomionsa.	Keskustelun yhteenveto; sääntelyanalyysi lomake; tuomariston päätös	Markkinointi, liikejuridiikka, säännösten noudattaminen
4.2.5 Eettinen uudistusprojekti	Sovelletaan standardeja parantamalla epäeettistä tuotetta	Opiskelijat valitsevat sertifioidun tuotteen ja suunnittelevat sen uudelleen: uudelleensuunnittelu, sertifioidun ainesosien hankinta, pakkauksen uudelleensuunnittelu, kustannusten/hinnoittelun muutokset.	Eettinen uudelleensuunnittelu; pakkausmalli; hinnoittelumalli	Elintarviketeknologia, suunnittelu, liiketoiminta
4.2.6 Eettisten merkintöjen pikatreffit	Tutustuminen nopeasti moniin merkkeihin	Huoneeseen sijoitetaan merkintöjen ”asemia”. Jokaisella ryhmällä on 3–5 minuuttia aikaa tunnistaa kunkin aseman standardit, hallintorakenne ja heikkoudet.	Täytetyt kierrosloMAKEET; vertailutaulukko	Kaikki sektorit
4.2.7 Budjettitietoinen eettinen menu-haaste	Tasapainota eettinen hankinta ja budjettirajoitukset	Tiimit laativat viikoittaisen ruokalan ruokalistan käyttäen todellisia toimittajien tietoja ja pysyen budjetissa käyttäen	Viikoittainen menu; budjettitaulukko; hankinnan perustelut	Kulinaarinen taide, ateriapalvelut, hankinta

Nro ja harjoituksen nimi	Oppimistavoite	Yksityiskohtainen kuvaus harjoituksesta	Odotetut tulokset (opiskelijoiden tuotokset)	Ammatillinen merkitys
		eettisesti sertifioituja tuotteita.		
4.2.8 Suunnittele inklusiivinen etiketti	Sovelletaan inklusiivista pakkaussuunnittelua	Opiskelijat suunnittelevat uuden eettisen tuotteen pakkauksen käyttäen kolmea esteettömyysominaisuutta (esim. QR-ääniohje, helppo kieli, kuvamerkit).	Pakkausprototyyppi; inklusiivisuuden tarkistuslista	Markkinointi, suunnittelu, sosiaalinen vastuu
4.2.9 LCA-lite-jalanjäljen vertailu	Ymmärrä ympäristöjalanjäljen mittausmenetelmä	Yksinkertaistettujen LCA-mallien avulla opiskelijat vertailevat kahta tuotetta (paikallinen vs. tuontituote). Sen jälkeen he laativat oikean, harhaanjohtamattoman ympäristöväittämän.	LCA-vertailutaulukko; vaatimustenmukainen jalanjälkiväite	Kestävyys, markkinointi, tuotanto
4.2.10 Sertifiointilautakunnan simulointi	Sertifiointi- ja auditointiprosessien oppiminen	Opiskelijat simuloivat sertifiointilautakuntaa (EU Organic). Toinen ryhmä jättää mallihakemuksen. Lautakunta tarkastaa todisteet ja tekee perustellun päätöksen.	Auditointiraportti; sertifiointipäätös; korjaavien toimenpiteiden suunnitelma	Maatalous, laadunvarmistus
4.2.11 Tulevaisuuden skenaarioiden työpaja	Kehitä ennakkointia ja strategista suunnittelua	Ryhmät luovat skenaarioita vuosille 2030–2040 (esim. pakolliset hiilidioksidimerkinnot) ja analysoivat niiden vaikutuksia omaan ammattialaan.	Skenaarioposteri; vaikutusanalyysiraportti	Kaikki ammatit (strateginen ajattelu)
4.2.12 Kestävä hankinta Podcast/Vlog	Viesti monimutkaisista aiheista yksinkertaisesti	Opiskelijat tuottavat 5–8 minuutin podcastin/vlogin, jossa selitetään merkki tai kumotaan greenwashing-myytti.	Tallennettu podcast/vlogi; käsikirjoitus; lähdeluettelo	Markkinointi, media, yhteistyö

Nro ja harjoituksen nimi	Oppimistavoite	Yksityiskohtainen kuvaus harjoituksesta	Odotetut tulokset (opiskelijoiden tuotokset)	Ammatillinen merkitys
4.2.13 Mystery Shopper - vähittäiskaupan auditointi	Arvioi merkintöjen todellista käyttöä	Opiskelijat arvioivat auditointilomakkeen avulla supermarketien eettisesti merkittyjen tuotteiden sijoittelua, selkeyttä ja henkilökunnan tietämystä; laativat suosituksia.	Kaupan auditointiraportti; parannusehdotukset	Vähittäiskauppa, markkinointi, markkinointi
4.2.14 Poliittikkakatsauksen laatiminen	Käytännön ja politiikan yhdistäminen	Opiskelijat tutkivat politiikkaa (esim. Green Claims Directive) ja laativat tiiviin yhteenvedon, jossa ehdotetaan tukitoimenpiteitä ammatilliseen koulutukseen liittyville pk-yrityksille.	1–2 sivun poliittikkakatsaus; tiivistelmä	Politiikka, konsultointi, johtaminen
4.2.15 Aistinvaraisen analyysin: perinteinen vs. eettinen	Tutki eettisen tuotannon aistinvaraisia vaikutuksia	Suorita sokkomaistelu, jossa verrataan perinteisiä ja luomutuotteita; kirjaa aistinvaraiset erot ja pohdiskele tuotannon vaikutuksia.	Aistinvaraisen arvioinnin lomake; pohdintaraportti	Kulinaarinen taide, tuotekehitys
4.2.16 Luo etiketti-wiki / resurssitietokanta	Kehitä yhteistyötaitoja	Opiskelijat rakentavat digitaalisen etikettitietokannan yhden lukukauden aikana. Jokainen luo tietueen tiukan mallin mukaisesti: hallinto, standardit, auditoinnit, hyvät ja huonot puolet, esimerkit.	Online-wiki/tietokanta; laadunvalvottu tietue	Kaikki kentät; pitkäaikainen institutionaalinen voimavara
4.2.17 Kriisinhallinnan simulointi	Käsittele maineeseen kohdistuvia riskejä paineen alla	Opiskelijat simuloivat kriisin (väärät syytökset vihreästä pesusta). He laativat viestintäsuunnitelman, kysymyksiä ja	Kriisistrategia; lehdistötiedote; kysymyksiä ja vastauksia sisältävä asiakirja	PR, markkinointi, johtaminen

Nro ja harjoituksen nimi	Oppimistavoite	Yksityiskohtainen kuvaus harjoituksesta	Odotetut tulokset (opiskelijoiden tuotokset)	Ammatillinen merkitys
		vastauksia sekä lehdistötiedotteen, jotka säilyttävät läpinäkyvyyden.		
4.2.18 Drag-and-Drop-toimitusketjupeli	Opi toimitusketjun järjestys interaktiivisesti	Opiskelijat käyttävät digitaalista työkalua kootakseen tuotteen toimitusketjun, liittämällä siihen asiaankuuluvat sertifikaatit ja perustelemalla sijoittelun.	Valmis digitaalinen ketju; perustelut	Toimitusketjun ja tuotannon aloittelijat
4.2.19 Sidosryhmien neuvottelukierros	Harjoittele neuvotteluja ja empatiaa	Opiskelijat edustavat sidosryhmiä (viljelijöitä, vähittäiskauppiaita, kansalaisjärjestöjä, hallitusta) ja neuvottelevat reilun kaupan sopimushinnan, paljastaen kompromissit ja valtdynamiikan.	Neuvottelujen pöytäkirja; lopulliset sopimusehdot	Liiketoiminta, maatalous, laki
4.2.20 Legacy-projekti: Eettisen merkinnän peruskirja	Sovelletaan tietoa institutionaaliseen muutokseen	Oppilaat laativat koululle eettisen ruokailun peruskirjan (ruokalan hankinnat, tapahtumat, pedagogiset ohjeet), perustelevat suosimansa merkinnät ja esittelevät sen henkilökunnalle.	Peruskirja; esitys; hankintaohjeet	Johtajuus, kestävän kehityksen hallinto

Luku 5: Elintarviketeollisuuden pk-yrityksille ja yrittäjille

Johdanto

Pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset) ovat keskeisessä asemassa läpinäkyvän, eettisen ja kestävän elintarvikejärjestelmän luomisessa. Pk-yritykset toimivat kuitenkin usein rajallisilla resursseilla, minkä vuoksi niiden on haastavaa navigoida monimutkaisissa sertifiointijärjestelmissä, välttää viherpesua ja viestiä kestäväydestä uskottavalla ja säännösten mukaisella tavalla.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Tämä luku tarjoaa käytännönläheisen etenemissuunnitelman, joka on suunniteltu erityisesti pk-yrityksille. Se sisältää jäseneltyjä työkaluja, vaiheittaisia prosesseja ja selkeitä ohjeita eettisen ja vihreän merkinnän **arvioimiseen, valitsemiseen** ja **viestintään**. Jokainen osa alkaa selityksellä, ja sitä tukevat taulukot, joissa on yhteenveto konkreettisista toimista, joihin pk-yritykset voivat ryhtyä.

5.1 Suositukset läpinäkyvään viestintään

Läpinäkyvä viestintä auttaa pk-yrityksiä vahvistamaan kuluttajien luottamusta, erottamaan tuotteitaan muista ja täyttämään uudet sääntelyvaatimukset (kuten EU:n vihreitä väitteitä koskeva direktiivi). Tämän saavuttamiseksi yritysten on ensin ymmärrettävä, mitä ne tällä hetkellä väittävät, arvioitava, ovatko nämä väitteet perusteltuja, ja päätettävä sitten, miten viestittää kestävydestä rehellisellä ja vakuuttavalla tavalla.

5.1.1 Kuinka suorittaa yksinkertainen merkintöjen itsearviointi

Ennen kuin pk-yritykset tekevät kestävyteen liittyviä väitteitä – joko pakkauksissa tai verkossa – niiden on oltava varmoja siitä, että väitteet ovat tosiasiaisia, tarkkoja ja todisteiden tukemia. Järjestelmällinen itsearviointi suojaa tahattomalta viherpesulta ja tuo esiin parannusmahdollisuuksia.

Seuraavassa taulukossa on yhteenveto sisäisen merkintöjen itsearvioinnin neljästä olennaisesta vaiheesta.

Taulukko 5: Pk-yritysten itsearvioinnin tarkistuslista – yleiskatsaus

Arviointivaihe	Keskeiset toimet	Tulos / lopputulos
Vaihe 1: Nykyisten väittämien inventointi	Kerää kaikki etiketit, verkkosivuston sisältö ja markkinointimateriaalit; luettele kaikki suorat tai epäsuorat kestävyysväittämät.	Täydellinen väittämien luettelo.
Vaihe 2: Todisteiden tarkastus	Tunnista, mitä todisteita kullekin väitteelle on olemassa (sertifikaatit, toimittajien vahvistukset, koostumustiedot).	”Todistusaineisto” ja dokumentaatio.
Vaihe 3: Tarkkuustesti	Korosta epämääräiset tai laajat väittämät ja kirjoita ne uudelleen mitattavissa olevilla yksityiskohdilla.	Luettelo tarkista ja todennettavissa olevista väitteistä.

Arviointivaihe	Keskeiset toimet	Tulos / lopputulos
Vaihe 4: Puutteiden analysointi ja toimintasuunnitelma	Tunnista perusteettomat väittämät ja määritä toimet: poista, paranna tai sertifioi.	Toimintasuunnitelma greenwashing-riskin vähentämiseksi.

Jotta pk-yritykset voivat visualisoida tämän prosessin, seuraavassa taulukossa on esimerkki siitä, miten väitteitä voidaan analysoida.

Taulukko 6: Esimerkki pk-yrityksen todistetiedostosta

Tuotteessa/verkkosivustolla esiintyvä väite	Saatavilla oleva näyttö	Puuttuvat todisteet	Tarvittavat toimet
”Valmistettu 30 % kierrätetystä pakkausmateriaalista”	Toimittajan laskuissa näkyy kierrätysmateriaalin osuus.	Ei mitään.	Pidä ennallaan.
”Paikallisesti tuotetut ainesosat”	Toimittajien osoitteet dokumentoitu.	”Paikallisen” määritelmä puuttuu.	Määritä säde (esim. 150 km).
”Säilöntäaineeton”	Ainesosien koostumus vahvistettu.	Ei mitään.	Pidä ennallaan.
”Ympäristöystävällinen”	Ei todisteita; väite on epämääräinen.	Ei mitattavia kriteerejä.	Poista tai korvaa tarkemmalla väitteellä.

Tämä prosessi estää paitsi viherpesun myös auttaa pk-yrityksiä tunnistamaan väitteet, jotka ovat riittävän vahvoja kestävän kehityksen brändin rakentamiseksi.

5.1.2 Oikean ympäristömerkin valinta

Kun pk-yritykset ovat ymmärtäneet nykyiset väitteensä ja todisteensa, seuraava askel on päättää, voisiko kolmannen osapuolen sertifiointi vahvistaa niiden markkina-asemaa. Sertifiointi on investointi, joten oikean merkinnän valitseminen edellyttää strategisten tavoitteiden, kustannusten ja toiminnallisen toteutettavuuden huolellista analysointia.

Alla olevassa taulukossa esitetään jäsennelty päätöksentekokehys.

Taulukko 7: Ympäristömerkkien valintamatriisi pk-yrityksille

Peruste	Keskeiset kysymykset	Käytännön vaikutukset
Strateginen yhdenmukaistaminen	Vastaako merkki tuoteryhmää ja brändin identiteettiä?	Reilun kaupan merkki sopii kahville/kaakaolle; eläinten hyvinvointi sopii lihantuottajille.
Kustannukset ja resurssit	Onko meillä varaa sertifiointiin ja vaadittaviin toiminnallisiin muutoksiin?	Luomutodistus edellyttää kirjanpitoa ja säännöllisiä tarkastuksia.
Markkinoiden tunnustaminen	Tunnistavatko ja arvostavatko asiakkaamme tätä merkkiä?	MSC ja Fairtrade nauttivat laajaa luottamusta EU:ssa.
Tarkastusten tiukkuus	Onko järjestelmä riippumattomasti auditoitu?	Tiukempi tarkastus → suurempi kuluttajien luottamus.
Toimitusketjun toteutettavuus	Voidaanko sertifioituja raaka-aineita hankkia luotettavasti?	Sertifioitujen luomutuotteiden saatavuus voi olla kausiluonteista tai kallista.

Pk-yritysten lopullisen päätöksen tueksi seuraavassa taulukossa esitetään yksinkertainen nelivaiheinen prosessi.

Taulukko 8: Nelivaiheinen sertifiointin valintaprosessi

Vaihe	Kuvaus	Tulos
1. Määritä tarkoitus ("miksi")	Tunnista motivaattorit (markkinakysyntä, korkeampi hinta, vaatimustenmukaisuus).	Selkeä tarkoituksen kuvaus.
2. Luo lyhyt lista	Valitse 2–3 tuotettasi ja tavoitteitasi vastaavaa merkkiä.	Lyhyt lista toteuttamiskelpoisista tuotemerkeistä.
3. Mikro-toteutettavuustarkastus	Ota yhteyttä järjestelmän omistajiin; arvioi kustannukset, auditoinnit ja toimittajien valmiudet.	Kustannusten ja toteutettavuuden yhteenvedo.

Vaihe	Kuvaus	Tulos
4. Pilottisertifiointi	Sovelletaan sertifiointia yhteen tuotevalikoimaan ennen laajentamista.	Pilottitulokset ja opitut asiat.

Tämä jäsenNELTY prosessi varmistaa, että pk-yritykset tekevät tietoon perustuvia, realistisia päätöksiä sen sijaan, että tavoittelisivat liian kalliita tai toiminnallisesti raskaita sertifiointeja.

5.1.3 Kestävän kehityksen viestintä ilman viherpesua

Valittujen pätevien väittämien ja/tai sertifiointien jälkeen pk-yritysten on viestittävä niistä rehellisesti, tarkasti ja merkityksellisesti. Huono viestintä – vaikka se olisi tahatonta – voi aiheuttaa sekaannusta tai epäluottamusta.

Hyvä kestävyysviesti yhdistää **tarkkuuden, todisteet ja aitouden**.

Seuraavassa taulukossa on yhteenveto viidestä keskeisestä viestintäperiaatteesta, joita pk-yritysten tulisi noudattaa.

Taulukko 9: Pk-yritysten kestävä viestinnän viitekehys

Periaate	Selitys	Esimerkki (ennen → jälkeen)
Esitä vahvin väitteesi	Käytä väitettä, jolla on vahvimmat todisteet tai sertifiointi.	”Ympäristöystävällinen” → ”X-viranomaisen sertifioima luomutuote”.
Ole tarkka ja kontekstuaalinen	Mitattavat väitteet vähentävät sekaannusta.	”Vihreä pakkaus” → ”50 % kierrätettyä PET-muovia”.
Käytä todisteita ja tarinankerrontaa	Liitä väittämät todisteisiin (QR-koodit, toimittajien tarinat).	Viljelijöiden videot, sertifiointitodistukset PDF-tiedostoina.
Näytä edistys, älä täydellisyyttä	Tunnusta tavoitteet ja nykyinen suorituskyky.	”75 % kierrätettävissä, tavoitteena 100 % vuoteen 2026 mennessä.”
Vältä viherpesun sudenkuoppia	Varmista, että kaikki väittämät täyttävät EU:n vihreiden	Vältä epämääräisiä, epäolennaisia tai harhaanjohtavia väitteitä.

Periaate	Selitys	Esimerkki (ennen → jälkeen)
	väittämien direktiivin vaatimukset.	

Pk-yritysten tulisi myös olla tietoisia yleisimmistä harhaanjohtavan kestävän kehityksen viestinnän muodoista. Alla olevassa taulukossa on esitetty nämä muodot yksinkertaisessa, helposti muistettavassa muodossa.

Taulukko 10: Viherpesun seitsemän syntiä (pk-yritysten versio)

Viherpesun synti	Kuvaus	Esimerkki
Piilotettu kompromissi	Yhden ”vihreän” ominaisuuden korostaminen haitallisten vaikutusten sivuuttamisen kustannuksella.	Kierrätettävä pakkaus, joka on valmistettu metsäkadon aiheuttavista materiaaleista.
Ei todisteita	Väitteet, joita ei tueta todennettavissa olevilla todisteilla.	”Alhaiset päästöt” ilman tietoja.
Epäselvyys	Määrittelemättömät tai laajat termit.	”Täysin luonnollinen”.
Epäolennaisuus	Väite on totta, mutta merkityksetön.	”CFC-vapaa” (CFC-yhdisteet ovat kiellettyjä).
Pienempi paha	Väite häiritsee huomion kiinnittymistä tuotteen haitallisuuteen.	”Luomutupakka”.
Valehtelu	Väärien väitteiden esittäminen.	Vääriä kompostoitavuusväitteitä.
Vääriä etikettejä	Vääriä sertifiointilogoja tai harhaanjohtavia symboleja.	EU:n luomumerkkiä jäljittelevät ”vihreän lehden” logot.

Eettinen ja vihreä merkintä tarjoaa pk-yrityksille merkittävän mahdollisuuden erottautua kilpailijoistaan ja rakentaa kuluttajien luottamusta. Noudattamalla tämän luvun ohjeita – tekemällä jäseneltyä itsearviointia, valitsemalla

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

huolellisesti luotettavia merkintöjä ja viestimällä kestävän kehityksen periaatteista avoimesti – pk-yritykset voivat välttää greenwashing-riskit ja asemoittaa itsensä vastuullisen elintarviketuotannon johtajiksi.

Tämä luku auttaa pk-yrityksiä muuttamaan kestävyuden kilpailueduksi ja edistämään samalla elintarvikejärjestelmän läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta.

5.2 Käytännön menetelmät täytäntöönpanoa varten (20 menetelmää)

Tämä osa tarjoaa kattavan työkalupakin, joka sisältää 20 käytännön menetelmää, jotka on suunniteltu erityisesti pk-yrityksille ja yrittäjille eettisten merkintöjen tehokkaaseen käyttöön. Nämä menetelmät on rakennettu käytännöllisiksi, skaalautuviksi ja suoraan liiketoimintaan sovellettaviksi.

Taulukko 11: Käytännön menetelmät eettisen merkinnän toteuttamiseksi (pk-yritykset ja yrittäjät)

Menetelmän numero	Menetelmän nimi	Tarkoitus	Keskeiset toimet / toteutusvaiheet	Odotettu tuotos / tulos
5.2.1	Luotettavien ympäristöväittäimien tarkistuslista	Ympäristöväittäimien pika-arviointi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tarkista väitteen tarkkuus 2. Varmista tukevat todisteet 3. Tarkista riippumaton todentaminen 4. Arvioi merkityksellisyys 5. Vertaa oikeudenmukaisesti kilpailijoihin 6. Ota huomioon koko elinkaari 7. Varmista lakien noudattaminen 	Validoitu, riskitön joukko vihreitä väitteitä, jotka ovat valmiita julkaistavaksi
5.2.2	Sisäinen kestävyys- ja merkintäpolitiikan malli	Virallinen kehys johdonmukaiselle kestävän kehityksen viestinnälle	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poliitiikan lausunto 2. Roolien ja vastuiden määrittely 3. Väittäimien hyväksymisprosessi 4. Todistusasiakirjojen vaatimukset 5. Työntekijöiden koulutusaikataulu 6. Poliitiikan tarkistusmekanismi 	Yhdenmukaistettu sisäinen käytäntö, joka varmistaa yhdenmukaiset ja todennettavissa olevat korvaushakemukset

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Menetelmän numero	Menetelmän nimi	Tarkoitus	Keskeiset toimet / toteutusvaiheet	Odotettu tuotos / tulos
			7. Epäkelpoisuusprotokollat	
5.2.3	Pakkausmerkinnät ja verkkoviestintäosa	Viestinnän optimointi kuluttajien kosketuspisteissä	1. Pakkausmerkinnän hierarkia: sertifioitu logo → kvantifioitu väite → QR-koodi 2. Digitaalinen parannus: tuotesivut, kestävän kehityksen matka, sosiaalisen median tarinat, interaktiiviset kartat	Selkeä, kuluttajaystävällinen kestävän kehityksen viestintästrategia
5.2.4	Toimittajien kestävän kehityksen arviointikysely	Arvioi toimittajien kestävyysjärjestelmällisesti	1. Kerää sertifiointiasiakirjat 2. Ympäristöjärjestelmän tarkastus 3. Sosiaalisen vastuun noudattamisen tarkastus 4. Jäljitettävyyden arviointi 5. Jatkuvan parantamisen sitoumukset	Tarkastetut toimittajien kestävyysprofiilit ja käytännönläheiset havainnot
5.2.5	Kestävyysväitteiden rekisteri	Väitteiden keskitetty kirjanpito	1. Vaatimusten kuvaukset 2. Tuotteen/SKU:n määrittäminen 3. Todisteiden kirjaaminen 4. Seuraa todentamisen tilaa 5. Aseta tarkastuspäivät 6. Määritä vastuuhenkilöt	Kattava, ajantasainen tietokanta kaikista kestävyysväitteistä

Menetelmän numero	Menetelmän nimi	Tarkoitus	Keskeiset toimet / toteutusvaiheet	Odotettu tuotos / tulos
5.2.6	Vihreiden väittämien henkilöstökoulutusmoduuli	Varmista, että henkilöstö ymmärtää kestävän kehityksen väittämät yhdenmukaisesti	1. Vihreän pesun tunnistaminen 2. Väitteiden perustelujen tarkastelu 3. Poliitiikan yleiskatsaus 4. Asiakaspalvelukoulutus 5. Tapaustutkimukset ja tietokilpailut	Ammattitaitoiset työntekijät, jotka pystyvät tarkkaan ja johdonmukaiseen kestävän kehityksen viestintään
5.2.7	Kestävän kehityksen vaikutusten mittaamisen viitekehys	Keskeisten ympäristömittareiden kvantifiointi	Seuraa hiilijalanjälkeä, vedenkulutusta, jätteiden kierrätystä, uusiutuvan energian käyttöä ja kestävän hankinnan osuutta	Tietopohjaiset havainnot uskottavien kestävän kehityksen väitteiden tueksi
5.2.8	Kilpailukykyisten väittämien analysointimalli	Vertailu kilpailijoihin	Vertaa väitteiden tarkkuutta, sertifiointeja, viestinnän selkeyttä, todisteiden läpinäkyvyyttä ja innovaatiomahdollisuuksia	Parannettavien alueiden ja kilpailuetujen tunnistaminen
5.2.9	Digitaalinen läpinäkyvyysportali	Tarjoo kuluttajille yksityiskohtaista tietoa kestävyydestä	1. Interaktiiviset toimitusketjukartat 2. Sertifiointitietokanta 3. Ympäristötiedon visualisointi 4. Säännölliset edistymisraportit	Kuluttajien luottamuksen vahvistaminen ja läpinäkyvä viestintä
5.2.10	Kestävyysväittämien tarkastusprotokolla	Säännöllisten sisäisten tarkastusten suorittaminen	1. Väittämien luettelo 2. Todisteiden tarkastus 3. Vaatimustenmukaisuuden arviointi 4. Puutteiden analysointi 5. Korjaavat toimenpiteet 6.	Viestinnän väärinkäsitysten riskin vähentäminen, vaatimusten tarkkuuden parantaminen

Menetelmän numero	Menetelmän nimi	Tarkoitus	Keskeiset toimet / toteutusvaiheet	Odotettu tuotos / tulos
			Asiakirjojen päivittäminen	
5.2.11	Kuluttajapalautteen integrointijärjestelmä	Kuluttajien näkemyksien huomioon ottaminen	1. Järjestelmällinen palautteen kerääminen 2. Mielenpiteiden analysointi 3. Väittämien ymmärtämisen testaaminen 4. Parannusten toteuttaminen	Kuluttajien käsityksiin mukautetut viestintästrategiat
5.2.12	Kestävyyden tarinankerronnan viitekehys	Luo kuluttajille kiinnostavia tarinoita	1. Ihmisten tarinat 2. Ympäristövaikutuksia koskevat tarinat 3. Yhteisön edut 4. Tulevaisuuden visio	Kestävyyttä koskeva tarinankerronta, joka herättää asiakkaiden mielenkiinnon
5.2.13	Pakkauskestävyyden arviointityökalu	Pakkausten arviointi ja parantaminen	1. Tarkista kierrätysmateriaalin osuus 2. Arvioi kierrätettävyyden selkeys 3. Tunnista mahdollisuudet materiaalin käytön vähentämiseen 4. Arvioi ympäristövaikutukset	Ympäristöä säästävät pakkaukset ja luotettavat väittämät
5.2.14	Kestävyysväittämien riskinarviointimatriisi	Tunnista ja lievennä riskejä	Arvioi sääntöjen noudattamiseen, maineeseen, toimitusketjuun ja mielikuviin liittyvät riskit	Kestävän kehityksen viestinnän riskien ennakkoiva hallinta
5.2.15	Tuotteiden uudelleensuunnittelu Kestävyyden opas	Kestävyyden parantaminen tuotemuutoksilla	1. Kestävien raaka-aineiden hankinta 2. Prosessien optimointi 3. Sertifioinnin yhdenmukaistaminen 4. Kustannus-hyötyanalyysi	Uudelleenformuloituja tuotteita, jotka täyttävät kestävyystavoitteet ja -standardit

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Menetelmän numero	Menetelmän nimi	Tarkoitus	Keskeiset toimet / toteutusvaiheet	Odotettu tuotos / tulos
5.2.16	Kestävyyden viestintäkalendareri	Suunnittele johdonmukainen viestintä	1. Sertifiointien vuosipäivät 2. Raporttien julkaisut 3. Ympäristötietoisuuden päivät 4. Edistymisen seurannan aikataulukutus	Koordinoitu, oikea-aikainen viestintä, joka lisää kuluttajien sitoutumista
5.2.17	Sidosryhmien sitouttamisohjelma	Systemaattinen kestävän kehityksen sitouttaminen	1. Toimittajien yhteistyö 2. Asiakaskoulutus 3. Alan kumppanuudet 4. Yhteisön tavoittaminen	Vahvistetut suhteet ja uskottavuus kaikkien sidosryhmien keskuudessa
5.2.18	Kestävyyden tulostittari	Mittareiden seuranta ja viestintä	Seuraa ympäristöindikaattoreita, sertifiointeja, vaatimusten täyttymistä ja tavoitteiden saavuttamista	Kestävän kehityksen suorituskyvyn reaaliaikainen näkyvyys sisäiseen ja ulkoiseen käyttöön
5.2.19	Kriisinhallintaprotokolla vihreille väitteille	Hallitse mahdollisia haasteita	1. Nopean toiminnan tiimin perustaminen 2. Todisteiden kerääminen 3. Viestintämallit 4. Sidosryhmille lähetettävät ilmoitukset	Maineen vahingoittumisen minimointi ja nopeampi reagointi kestävän kehityksen kysymyksiin
5.2.20	Jatkuvan parantamisen kehys	Käytäntöjen jatkuva parantaminen	1. Suorituskyvyn arvioinnit 2. Parhaiden käytäntöjen seuranta 3. Teknologian käyttöönotto 4. Innovaatioiden käyttöönotto	Kestävän kehityksen viestinnän ja uskottavuuden jatkuva optimointi

Luku 6: Poliittisille päätöksentekijöille ja sääntelyelimille

Johdanto

Päätäjät ja sääntelyelimet ovat keskeisessä asemassa läpinäkyvän, eettisen ja

kestävän elintarvikejärjestelmän luomisessa. Tehokas politiikka ei saa rajoittua vain Green Claims Directive -direktiivin kaltaisten suojatoimien asettamiseen, vaan sen tulisi myös mahdollistaa ja kannustaa pk-yrityksiä, luoda markkinakysyntää eettisesti tuotetuille elintarvikkeille ja antaa kansalaisille mahdollisuus tehdä tietoon perustuvia päätöksiä. Tässä luvussa esitetään yksityiskohtainen strategisten toimien etenemissuunnitelma, jossa keskitytään taloudelliseen tukeen, sääntelyn helpottamiseen, julkisiin hankintoihin ja koulutukseen.

6.1 Suositukset tukeville poliittisille puitteille

Tehokas politiikka on enemmän kuin kieltoja. Se yhdistää sääntelyn, helpottamisen ja koulutuksen edistääkseen ekosysteemiä, jossa eettinen merkitseminen voi kukoistaa.

6.1.1 Pk-yritysten tukeminen vihreässä siirtymässä

Pk-yrityksillä ei usein ole resursseja ja asiantuntemusta kestävän kehityksen standardien noudattamiseen. Kohdennettu tuki estää suuryritysten hallitseman markkinan syntymisen ja luo tasapuolisia mahdollisuuksia.

Taulukko 12: Keskeiset poliittiset toimet pk-yritysten tukemiseksi

Toimenpide	Mekanismi / Toteutus	Perustelut / odotettu tulos	Esimerkki / Käytännön huomautus
Kestävyyssetelit / avustusohjelmat	Julkinen rahoitus sertifiointimaksujen, konsultoinnin ja elinkaariarviointitutkimusten kattamiseksi	Vähentää taloudellisia esteitä ja mahdollistaa pk-yritysten uskottavan kilpailun	Pieni kahvipaahtimo saa 50 %:n tuen reilun kaupan sertifiointiin ja hiilijalanjäljen elinkaariarviointitutkimukseen
Kansallinen vihreän liiketoiminnan neuvonantajien verkosto	Kestävän kehityksen asiantuntijat kauppakamareissa; tarjoaa ilmaista neuvontaa pk-yrityksille	Tarjoaa osaamista, jota pk-yrityksiltä usein puuttuu, vähentää säännösten noudattamatta jättämisen riskiä	Neuvonantajat auttavat paikallista maitotilaa valitsemaan sopivat merkinnät ja selviytymään EU:n

Toimenpide	Mekanismi / Toteutus	Perustelut / odotettu tulos	Esimerkki / Käytännön huomautus
			luomutodistusprosessista.
Yhteistyöhön perustuva sertifiointi / ryhmäjärjestelmät	Kannustaa konsortioita tai osuuskuntia sertifiimaan yhdessä	Hyödyntää mittakaavaetuja, alentaa yksikkökustannuksia, vahvistaa markkina-asemaa	Ryhmä artesaanileipomoita sertifioituu yhtenä kokonaisuutena EU:n luomumerkinnän mukaisesti ja jakaa auditointikustannukset

6.1.2 Kestävän ruoan julkisten hankintapolitiikkojen suunnittelu

Julkiset hankinnat voivat toimia kysyntäpuolen vipuna, joka stimuloi investointeja kestäväan tuotantoon.

Taulukko 13: Strategiset julkisten hankintojen politiikkatoimet

Toimenpide	Mekanismi / Toteutus	Perustelut / Odotettu tulos	Esimerkki / Käytännön huomautus
Määritellään kestäväan ruoan vähimmäisvaatimukset	Vaaditaan, että sopimukseen sisällytetään todennettavissa olevat sertifikaatit (EU:n luomutodistus, MSC/ASC, eläinten hyvinvointi, reilun kaupan sertifikaatti)	Luo taatun markkinakysynnän, kannustaa kestäväan toimintaan	Koulujen on hankittava 30 % elintarvikebudjetistään sertifioiduista tuotteista; sairaaloiden ateriapalvelusopimuksissa on asetettava etusijalle sertifioitu kala ja siipikarja
MEAT-lähestymistavan (taloudellisesti)	Tarjousten arvioinnissa otetaan huomioon hinnan ja	Palkitsee toimittajia, jotka sisällyttävät ympäristö- ja	Tarjouksen pisteistä 25 % perustuu kestäväyteen, 50 %

Toimenpide	Mekanismi / Toteutus	Perustelut / Odotettu tulos	Esimerkki / Käytännön huomautus
edullisin tarjous) käyttöönotto	laadun lisäksi painotettu pisteytys kestävydestä	yhteiskuntavastuun kustannukset hintoihinsa, mikä tekee kestävästä tarjouksista kilpailukykyisiä	hintaan ja 25 % laatuun
Hankintatyökalupaketti ja virkamiesten koulutus	Standardoidut mallit, ohjeet ja koulutusohjelmat	Varmistaa, että käytäntöjä sovelletaan tehokkaasti, vähentää toimintavirheitä	Ostajat koulutetaan tulkitsemaan ympäristömerkkejä ja arvioimaan tarjouksia objektiivisesti; mallipohjat kestävä kehityksen mukaisille tarjousasiakirjoille

6.1.3 Tietoisuuden lisääminen ja ruokatietoisuuskampanjat

Koulutetut kuluttajat ovat eettisten elintarvikkeiden kysynnän tärkein veturi. Tietoisuuden lisäämiseen tähtäävät aloitteet varmistavat, että merkinnät **ymmärretään, niihin luotetaan ja niitä noudatetaan.**

Taulukko 14: Kuluttajien tietoisuuden lisäämiseen ja koulutukseen liittyvät poliittiset toimet

Toimenpide	Mekanismi / Toteutus	Perustelut / odotettu tulos	Esimerkki / Käytännön huomautus
Kansallinen kampanja ”Elintarvikkeiden pakkausmerkkien tulkitseminen”	Multimedia-kampanja, jossa hyödynnetään televisiota, sosiaalista mediaa ja julkisia näyttöjä; käytännön vinkkejä luotettavien merkintöiden tunnistamiseen	Vahvistaa kuluttajien asemaa, lisää aidon kestävä kehityksen kysyntää, ehkäisee viherpesua	Kampanjavideo, jossa selitetään EU:n luomutunnus, reilun kaupan tunnus ja MSC-tunnus; viesti ”Varo epämääräisiä, kiinnitä huomiota tarkkoihin tietoihin”

Toimenpide	Mekanismi / Toteutus	Perustelut / odotettu tulos	Esimerkki / Käytännön huomautus
Elintarvikemarkkintöjen lukutaidon integroiminen koulujen opetukseen	Pakolliset opetussuunnitelman moduulit lukiossa, jotka kattavat etikettien analysoinnin, kestävän ravitsemuksen ja elintarvikkeiden alkuperän	Kasvattaa kriittisen ja eettisesti tietoisia kuluttajia	Kotitalousopetus sisältää harjoituksen, jossa verrataan tuotteiden hiilijalanjälkiä QR-koodien avulla
Keskitetty verkkopalvelu	Valtion ylläpitämä portaali ("FoodFacts.gov"), joka tarjoaa tarkistettuja pakkausmerkintöjä koskevia tietoja, raportointityökaluja ja opetusmateriaalia	Torjuu väärää tietoa, rakentaa luottamusta, palvelee opettajia ja yrityksiä	Hakukelpoinen tuotetietokanta; oppaat kuluttajan oikeuksista; ladattavaa materiaalia opettajille ja pk-yrityksille

Päättäjät voivat nopeuttaa siirtymistä kestäväan elintarvikkejärjestelmään toteuttamalla **kolme tukevaa politiikkaa**:

- Taloudellinen ja tekninen tuki pk-yrityksille:** Avustukset, neuvontaverkostot ja ryhmäsertifiointijärjestelmät tekevät kestävydestä saavutettavaa.
- Strateginen julkinen hankinta:** Ostovoiman hyödyntäminen vakaiden, sertifioitujen tuotteiden kysynnän luomiseksi ja kestävien käytäntöjen palkitsemiseksi.
- Kattava kuluttajakasvatus:** Julkiset kampanjat, koulujen opetussuunnitelmat ja viralliset verkkolähteet varmistavat, että merkinnät ymmärretään ja niihin luotetaan.

Yhdessä nämä toimenpiteet luovat **positiivisen kierteen**, jossa pk-yritykset saavat lisää vaikutusvaltaa, kuluttajat saavat tietoa ja markkinoiden kysyntä ajaa systemistä muutosta. Eettinen elintarvikkeiden merkitseminen ei ole vain vaatimustenmukaisuusvaatimus, vaan myös väline **talouskasvun**,

ympäristönsuojelun ja sosiaalisen vaikutusvallan lisäämiseksi, mikä varmistaa pitkän aikavälin kestävyiden.

6.2 Ohjattu toimintasarja koulutusjärjestelmille

Johdanto

Ammatillisen koulutuksen järjestelmät ovat tärkeä silta politiikan tavoitteiden ja työelämän käytännön toteutuksen välillä. Jotta vihreän elintarvikemerkin osaaminen voidaan integroida järjestelmällisesti ja tehokkaasti, on välttämätöntä noudattaa jäseneltyä, vaiheittaista lähestymistapaa. Tämä ohjeellinen toimintasuunnitelma tarjoaa opetusministeriölle, pätevyysviranomaisille ja ammatillisen koulutuksen oppilaitoksille konkreettisen, toteuttamiskelpoisen etenemissuunnitelman näiden taitojen sisällyttämiseksi kansallisiin standardeihin, opetussuunnitelmiin ja opetuskäytäntöihin.

Taulukko 15: Vaiheittainen täytäntöönpanosuunnitelma vihreän elintarvikemerkin integroimiseksi kansallisiin ammatillisen koulutuksen standardeihin

Vaihe	Aikataulu	Tavoite	Keskeiset toimet	Toimenpiteet	Odotettu tulos	Vastuulliset sidosryhmät
Vaihe 1: Perusta ja analyysi	Kuukaudet 1–6	Luodaan yhteinen käsitys muutoksen tarpeesta; määritellään ydinosaaminen	1.1 Perustetaan monen sidosryhmän ohjauskomitea	<ul style="list-style-type: none"> Kutsu edustajia opetusministeriöstä, ammatillisen koulutuksen viranomaisista, toimialajärjestöistä, opettajajärjestöistä ja kansalaisjärjestöistä Määritä komitean toimeksianto, hallinto ja valvontatehtävät 	Virallinen ohjauskomitea, jolla on selkeät toimivaltuudet	Opetusministeriö, pätevyysviranomaiset, toimialajärjestöt, kansalaisjärjestöt, ammatillisen koulutuksen opettajien ammattiliitot
			1.2 Suorita osaamisvajeanalyysi	<ul style="list-style-type: none"> Vertaa nykyisiä ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmia tavoiteltaviin osaamisvaatimuksiin (tuotemerkkien arviointi, hankinta, markkinointi, saavutettavuus) Tunnista puuttuvat taidot Tee kysely työnantajille puutteiden vahvistamiseksi ja 	Puutteiden analysointiraportti, jossa korostetaan kriittisiä osaamisvajeita	Ohjauskomitea, opetussuunnitelman asiantuntijat, alan työnantajat

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Vaihe	Aikataulu	Tavoite	Keskeiset toimet	Toimenpiteet	Odotettu tulos	Vastuulliset sidosryhmät
				osaamisvaatimusten priorisoimiseksi		
			1.3 Laadi ydinosamisstandardien luonnos	<ul style="list-style-type: none"> Laadi standardoituja osaamisyksiköitä/moduuleja ammatillisen koulutuksen integrointia varten Esimerkkejä osaamisalueista: arvioi merkintöjen luotettavuus, hanki sertifioituja ainesosia, kehitä vaatimustenmukaisia markkinointiviestintä materiaaleja, sovelta osallistavia suunnitteluperiaatteita 	Luonnos standardoiduista osaamisyksiköistä, jotka ovat valmiita integroitavaksi opetussuunnitelmaan	Ohjauskomitea, opetussuunnitelman laatijat, sääntelyneuvonantajat
Vaihe 2: Kehittäminen ja integrointi	Kuukaudet 7–15	Osaamisen muuntaminen opetettavaksi opetussuunnitelmaksi; opettajien kouluttaminen	2.1 Opetussuunnitelman puitteiden ja opetusresurssien kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Luo opetussuunnitelmaoppaat, joissa on oppimistavoitteet, opetusmenetelmät (mukaan lukien käytännön harjoitukset luvusta 4.2) ja arviointikriteerit Rakenna keskitetty digitaalinen resurssikeskus (tapaustutkimukset, videot, interaktiiviset tietokannat) Mukauta käsikirja opiskelijoiden ydinmateriaaliksi 	Viimeistelet opetussuunnitelmapaketit ja digitaalinen opettajien resurssikeskus	Opetussuunnitelman kehittäjät, ammatillisen koulutuksen oppilaitokset, digitaalisen oppimisen asiantuntijat
			2.2 Suunnittele ja käynnistä kouluttajien koulutusohjelma	<ul style="list-style-type: none"> Kehitä sertifioitu koulutus opettajille (sisältö + pedagogiikka) Kaskadikoulutusmalli: kouluta pääkouluttajia, sitten laajempi 	Sertifioidut opettajat, jotka pystyvät toteuttamaan uuden opetussuunnitelman	Opetusministeriö, pääkouluttajat, ammatilliset oppilaitokset

Vaihe	Aikataulu	Tavoite	Keskeiset toimet	Toimenpiteet	Odotettu tulos	Vastuulliset sidosryhmät
				opettajaryhmä • Sisällytä moduuleja vihreästä pesusta, eettisistä dilemmoista ja keskustelun ohjaamisesta		
			2.3 Pilottiohjelman toteuttaminen ja seuranta	• Valitse edustavat ammatilliset oppilaitokset • Käynnistä pilottikurssiohjelma ja resurssit • Luo seurantakehys (osaamisen hankkiminen, opettajien luottamus, työnantajien palaute) • Kerää palautetta ja kehitä kurssiohjelmaa	Validoitu, parannettu opetussuunnitelmapaketti, jonka tehokkuus on todistettu	Ohjauskomitea, pilottilaitokset, seuranta- ja arviointitiimi
Vaihe 3: Käyttöönotto ja laajentaminen	Kuukaudet 16–24	Osaamisen institutionalisointi ja jatkuvan parantamisen varmistaminen	3.1 Virallinen käyttöönotto kansallisissa ammatillisen koulutuksen standardeissa	• Uusien osaamisvaatimusten sisällyttäminen kansallisiin pätevyyskehyksiin kokkien, leipureiden, lihakauppiaiden ja vähittäiskauppiaiden osalta • Osaamisvaatimusten asettaminen pakollisiksi sertifiointissa	Päivitetyt kansalliset ammatillisen koulutuksen standardit, joihin on sisällytetty vihreän elintarvikemerkinnän osaamisvaatimukset	Pätevyysviranomaiset, opetusministeriö
			3.2 Täysimittainen kansallinen täytäntöönpano	• Kouluttajien koulutusohjelman käyttöönotto koko maassa • Lopullisen opetussuunnitelman ja oppimateriaalien jakelu kaikille ammatillisen koulutuksen oppilaitoksille • Jatkuvan teknisen tuen tarjoaminen	Täysin toimiva kansallinen järjestelmä vihreän elintarvikemerkinnän koulutuksen tarjoamiseksi	Ammatilliset oppilaitokset, kouluttajat, pääkouluttajat

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Vaihe	Aikataulu	Tavoite	Keskeiset toimet	Toimenpiteet	Odotettu tulos	Vastuulliset sidosryhmät
			3.3 Jatkuvan arviointi- ja päivitysjärjestelmän perustaminen	<ul style="list-style-type: none"> Kestävyysskysymysten sisällyttäminen ammatillisen koulutuksen sertifiointikokeisiin Vuosittainen alan toimijoiden ja kouluttajien foorumi palautteen keräämiseksi 3–5 vuoden välein suoritettava standardien tarkistaminen Opetussuunnitelman päivittäminen muuttuvien säännösten ja markkinatrendien mukaisesti 	Dynaaminen, reagoiva ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka sopeutuu sääntelyn ja alan muutoksiin	Pätevyysviranomaiset, alan sidosryhmät, ohjauskomitea, ammatillisen koulutuksen oppilaitokset

Osa III: Oppiminen käytännöstä – tapaustutkimuksia eri puolilta Eurooppaa

Tapaustutkimus 7.1: [DE] Läpinäkyvyys maatilalta ruokapöytään: tarina alueellisesta eläinten hyvinvointimerkkistä

Ala: Karjankasvatus ja lihanjalostus

Keskeiset eettiset painopisteet: eläinten hyvinvointi, alueellisuus, läpinäkyvyys, sosiaalinen vastuu

Haaste

47 pienimuotoisen perheviljelmän osuuskunta Niedersachsenissa, joka toimii nimellä "Niedersachsen Fleisch", kohtasi vakavia markkinapaineita teollistuneiden sianlihan tuotantojärjestelmien taholta. Vaikka osuuskunnan siat kasvatettiin huomattavasti korkeampien hyvinvointistandardien mukaisesti, se kamppaili tämän arvolutupauksen tehokkaassa viestinnässä markkinoilla, jotka olivat kyllästyneet epämääräisillä väitteillä kuten "eläinystävällinen" ja "luonnollinen kasvatus". Kuluttajat suhtautuivat epäilevästi itse ilmoitettuihin eläinten hyvinvointia koskeviin väitteisiin, ja eettisen toiminnan

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

ylläpitämiseksi tarvittava hintapreemio vaikeutti markkinoille pääsyä. Osuuskunta tarvitsi todennettavissa olevan, läpinäkyvän järjestelmän, joka

1. tarjoaisi uskottavan erottumisen teollisista tuottajista
2. perustellut kestävän hintapreemion
3. rakentaisi kestävää kuluttajien luottamusta radikaalin läpinäkyvyyden avulla
4. Pitäisi yllä pienimuotoisen perheviljelyn taloudellista kannattavuutta

Ratkaisu

Kahden vuoden kehitystyön ja sidosryhmien kuulemisen jälkeen osuuskunta lanseerasi TierwohlPlus-sertifiointijärjestelmän, joka on alueellinen, yksityinen standardi, joka ylittää sekä Saksan lakisääteiset vaatimukset että EU:n luomustandardit sianlihan tuotannolle. Merkki edustaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa eläinten hyvinvointiin, joka kattaa elinolot, terveydenhoidon ja ruokintakäytännöt.

Toteutus

1. Monen sidosryhmän standardin kehittäminen:

Sertifiointikriteerit kehitettiin yhteistyössä, johon osallistuivat:

- 15 osallistuvaa maatilaa, jotka toivat mukanaan käytännön kokemusta karjanhoidosta
- 3 riippumatonta eläinten hyvinvoinnin eläinlääketieteen asiantuntijaa
- 2 eläinten hyvinvointia edistävää kansalaisjärjestöä (mukaan lukien edustajat Provieh- ja Tierwohlbund-järjestöistä)
- Göttingenin yliopiston maatalousekonomistit

Kattavat standardit sisältävät:

Tila- ja asumistarpeet:

- 40 % enemmän tilaa eläintä kohti kuin Saksan lakisääteiset vaatimukset
- Pakollinen pääsy ulos laidunvuorottelujärjestelmän avulla
- Latojen sisällä on erilliset toiminnalliset alueet levolle, ruokinnalle ja liikunnalle
- Eristetyt, hyvin tuuletetut navetat, joissa on luonnonvaloa

Ympäristön rikastuttamista koskevat vaatimukset:

- Pysyvä saatavuus oljille, heinälle tai puulle luonnollisen juurimisen käyttäytymisen mahdollistamiseksi
- Säännöllinen uusien esineiden tarjoaminen henkisen aktiivisuuden stimuloimiseksi
- Mutakylpyjä ja mutakylpyalueita ulkoalueilla

Terveys- ja ruokintastandardit:

- 100 % GMO-vapaa rehu, joka on hankittu 150 km:n säteellä
- Ennaltaehkäisevä antibioottien käyttö on ehdottomasti kielletty
- Yksittäiset lääkehoidot kirjataan keskitettyyn tietokantaan
- Pienissä terveysongelmissa etusijalla ovat kasviperäiset vaihtoehdot

2. Tiukka varmennusjärjestelmä:

Toteutus sisältää kolmitasoisen tarkastusmenetelmän:

Sertifiointiprosessi:

- Alustava kattava maatilan arviointi (3 päivän tarkastus)
- DLG-sertifioitujen tarkastajien suorittamat vuotuiset yllätystarkastukset
- Satunnaiset pistokeet (vähintään 25 % sertifioiduista maatiloista vuosittain)

Tarkastusmenetelmät:

- Eläimiin liittyvät mittaukset: Ruumiin kunnon arviointi, ontumisen arviointi, ihovaurioiden dokumentointi, hengityselinten terveyttä koskevat indikaattorit
- Resurssipohjaiset tarkastukset: tilan mittaukset, elinympäristön laadun arviointi, rehun koostumuksen analysointi
- Johtamisen tarkastus: Eläinlääkärin kirjanpito, kuolleisuusluvut, hoitomenettelyt

3. Läpinäkyvä viestintästrategia:

Viestinnän viitekehys hyödyntää useita kosketuspisteitä:

Fyysinen pakkaus:

- Erottuva sinivalkoinen logo, jossa on selkeä "TierwohlPlus"-brändäys
- Ainutlaatuinen 8-numeroinen jäljitettävyysskoodi kaikissa pakkauksissa
- QR-koodi, joka linkittää digitaaliseen läpinäkyvyysportaaliin

Digitaalinen läpinäkyvyysportaali:

- Interaktiiviset maatilakartat, jotka osoittavat tuotannon tarkan sijainnin
- Viljelijöiden profiilit, joissa on henkilökohtaisia tarinoita ja filosofia
- Viimeisimmät auditointiyhteenvedot ja vaatimustenmukaisuusarvosanat
- Reaaliaikaiset eläinten hyvinvoinnin indikaattorit osallistuvilta maatiloilta
- Koulutusmateriaali sikojen hyvinvointistandardeista

Vaikutus:

Taloudellinen kestävyys:

- Saavutettiin 15–20 %:n hintapremio kaikissa tuotelinjoissa
- Sopimukset kolmen suuren saksalaisen supermarketketjun (Edeka, Rewe, Tegut) kanssa
- Viljelijöiden tulot kasvoivat 18 % samalla kun tuotantokustannukset pysyivät vain 12 % tavanomaisia korkeammalla tasolla
- 92 %:n viljelijöiden pysyvyysaste ohjelmassa kolmen vuoden aikana

Kuluttajien reaktio:

- Brändin tunnettuus kasvoi 67 % Ala-Saksiaassa
- 89 % kuluttajista ilmoitti luottavansa TierwohlPlus-ohjelmaan enemmän kuin yleisiin hyvinvointiväitteisiin
- 45 %:n uusintaostoprosentti ensimmäisten ostajien keskuudessa
- 3,8/5 tähden arvio läpinäkyvyysportaalissa, jossa on yli 5 000 kuluttaja-arviota

Vaikutus alaan:

- Malli otettu käyttöön kahdessa muussa alueellisessa osuuskunnassa Baijerissa ja Schleswig-Holsteinissa
- Saksan maatalousyhdistys on tunnustanut mallin ”innovatiiviseksi hyvinvointimalliksi”
- 32 %:n markkinaosuuden kasvu premium-sianlihasegmentissä alueella
- Innoittanut vastaavia aloitteita maito- ja siipikarjasektoreilla

Ympäristö- ja yhteiskunnalliset hyödyt:

- Antibioottien käyttö väheni 28 % verrattuna perinteisiin tiloihin
- 15 %:n parannus maaperän laadussa osallistuvilla tiloilla laidunkierron ansiosta
- 23 uuden työpaikan luominen maaseutuyhteisöissä
- Biodiversiteetin parantuminen monipuolisten rehuntuotantojärjestelmien ansiosta

Opetukset

1. Tiukat standardit, riippumaton tarkastus ja radikaali läpinäkyvyys luovat yhdessä houkuttelevan arvolupauksen
2. Alueellinen merkintä voi menestyksekkäästi toimia kansallisten sertifiointijärjestelmien rinnalla tarjoamalla tarkempia alkuperätietoja
3. Kuluttajien halukkuus maksaa lisähintaa korreloi suoraan tarjotun läpinäkyvyyden tason kanssa

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

4. Monien sidosryhmien osallistuminen standardien asettamiseen lisää uskottavuutta ja käytännön toteutettavuutta

TierwohlPlus-malli osoittaa, kuinka alueelliset elintarvikejärjestelmät voivat kilpailla tehokkaasti teollisen tuotannon kanssa aidon tarinankerronnan, todennettavissa olevien standardien ja aidon sitoutumisen eläinten hyvinvointiin ja läpinäkyvyyteen avulla.

Tapaustutkimus 7.2: [IS] Brändin vahvistaminen: islantilaisen yrityksen tarina 100-prosenttisesti uusiutuvasta energiasta

Ala: Elintarvikkeiden jalostus (kasvihuoneviljely), maatalousturismi

Keskeiset eettiset painopisteet: hiilijalanjäljen pienentäminen, uusiutuvan energian integrointi, kestävä maatalous, ilmastoystävällinen tuotanto

Haaste

[Friðheimar](#), perheomisteinen tomaattitila ja ravintolakompleksi, joka sijaitsee geotermisesti rikkaalla Reykjanesin alueella, kohtasi merkittävän markkinointihaasteen. Vaikka se käytti yhtä maailman energiatehokkaimmista maatalousjärjestelmistä, jossa lämmitykseen ja sähköntuotantoon käytettiin 100 % geotermistä energiaa, tämä poikkeuksellinen ympäristöetu jäi hyödyntämättä. Haaste oli erityisen akuutti, koska

1. Kansainväliset turistit (jotka muodostivat 85 % vierailijoista) eivät tunteneet Islannin ainutlaatuisia geotermisiä resursseja
2. Kilpailevat tomaattituonnit perinteisistä eurooppalaisista kasvihuoneista käyttivät fossiilisia polttoaineita, mutta hallitsivat vähittäiskaupan hyllyjä hinnan perusteella
3. Heidän premium-hinnoittelustrategiansa vaati selkeän perustelun, joka ulottui "paikallisen tuotannon" ulkopuolelle
4. Nykyinen markkinointi keskittyi pääasiassa kulinaariseen kokemukseen, eikä kestävyyttä korostettu
5. Geotermisellä energialla toimivalle maataloudelle ei ollut olemassa standardoitua sertifiointia

Ratkaisu

Friðheimar otti käyttöön kattavan "Geothermal Storytelling" -strategian, joka muutti energialähteen toiminnallisesta yksityiskohdasta ydinbrändin identiteetiksi. Tähän sisältyi todennettavissa olevan, opettavaisen ja kokemuksellisen markkinointikehityksen luominen uusiutuvan energian käytön ympärille.

Toteutus

1. Tieteellisten väitteiden perustelu ja todentaminen:

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Energiansaannin dokumentointi:** Hankittiin Orkuveita Reykjavíkurilta (Reykjavikin energiayhtiö) sertifioidut lausunnot, jotka vahvistivat 100-prosenttisen geotermisen energiansaannin.
- **Hiilijalanjäljen analyysi:** Tilaa Islannin yliopistolta elinkaariarviointi (LCA), jossa kvantifioidaan:
  - 94 %:n vähennys CO₂-päästöissä verrattuna hollantilaisiin maakaasulämmitteisiin kasvihuoneisiin
  - 98 %:n vähennys verrattuna espanjalaisiin kasvihuoneisiin, jotka käyttävät sähköverkosta saatavaa sähköä
  - Nolla toiminnallisia päästöjä lämmityksestä ja sähköstä
- **Kolmannen osapuolen validointi:** Yhteistyö VAKINNin, Islannin virallisen laatu- ja ympäristö sertifiointijärjestelmän, kanssa "hiilineutraalin viljelyprosessin" väitteiden todentamiseksi ja sertifioimiseksi

2. Integroitu monikanavainen viestintästrategia:

Visuaalinen identiteetti ja pakkaus:

- Uudistettu pakkaus, jossa on erottuva "Geothermal-Grown" -logo höyry- ja tomaattikuvilla
- Värikoodattu merkintäjärjestelmä: punainen geotermisesti kasvatetuille tuotteille, vihreä luomutuotteille
- Kehitetty monikielinen (EN, DE, FR) infografiikka, joka selittää geotermisen prosessin.

Kokemuksellinen viestintä:

- Ruokalista, jossa "Geothermal-Grown Tomatoes" (geotermisesti kasvatetut tomaatit) on otsikkona kaikissa tomaattipohjaisissa annoksissa
- Ravintolassa interaktiiviset digitaaliset näytöt, jotka näyttävät reaaliaikaiset energiansäästöt
- Seinälle asennetut opastetaulut kasvihuoneen kierrosreitillä varrella
- Henkilökunnan koulutusohjelma, jossa keskitytään geotermiseen tarinaan (15 tunnin sertifiointi)

Digitaalisen läsnäolon parantaminen:

- Erillinen "Geotermisen energian tarina" -mikrosivusto, jossa on 360° virtuaalikierrokset kasvihuoneessa
- Reaaliaikainen energiankulutuksen seurantapaneeli, joka on julkisesti saatavilla verkossa

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Sosiaalisen median kampanja #PoweredByVolcanoes, joka saavutti 2,3 miljoonaa näyttökertaa

3. Kokemuksellisen markkinoinnin integrointi:

Opastetut kasvihuonekierrokset:

- Erityisesti suunnitellut näköalatasanne, josta on näkymä geotermisiin putkistoihin
- Interaktiiviset lämpökamerat, jotka näyttävät lämmön jakautumisen
- "Geotermiset maistajaiset", joissa verrataan eri tavoin kasvatettujen tomaattien makuprofiileja
- Lasten koulutusohjelma, jossa on "Geotermisen tutkijan" aktiviteetteja

Ravintolakokemuksen suunnittelu:

- Pöydät, joista on suora näkymä kasvihuoneeseen
- Tomaattien maistelumenut geotermisin selostuksin
- Iltaisin "geotermiset illalliset", joissa on opettavaisia esityksiä
- Geotermistä energiaa käsittelevät tuotteet myynnissä

Vaikutus:

Liiketoiminnan tulospäätökset:

- **Hintapreemion saavuttaminen:** 25–30 %:n hintapremio onnistuttiin saavuttamaan verrattuna tuontitomaatteihin
- **Liikevaihdon kasvu:** 40 %:n kasvu suoramyyntissä ravintolan myymälän kautta
- **Brändin tunnettuus:** 78 %:n spontaani brändin tunnettuus matkailijoiden keskuudessa vierailun jälkeisissä kyselyissä
- **Markkinoiden laajentuminen:** Sopimukset 15 eurooppalaisen premium-jälleenmyyjän kanssa, jotka mainitsivat geotermisen energian tarinan tärkeänä erottavana tekijänä

Kuluttajien sitoutumisen tulokset:

- **Koulutusvaikutus:** 94 % vierailijoista ilmoitti ymmärtävänsä geotermistä maataloutta paremmin
- **Toistuvat vierailut:** 35 %:n toistuvien asiakkaiden osuus (verrattuna alan keskiarvoon 12 %)
- **Sosiaalisen median sitoutuminen:** 450 %:n kasvu käyttäjien luomassa sisällössä, jossa mainitaan geotermisen tarina

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Asiakastyytyväisyys:** 4,9/5-arvosana TripAdvisorissa, 68 % arvosteluista mainitsi geotermisen kokemuksen

Vaikutus alaan ja ympäristöön:

- **Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen:** dokumentoitu vuotuinen säästö 1 200 tonnia CO₂-ekvivalenttia verrattuna perinteiseen tuotantoon
- **Veden säästö:** Otettu käyttöön suljettu kastelujärjestelmä, jossa käytetään geotermisesti tislattua vettä
- **Alan johtava asema:** Tuli Islannin "Geothermal Food Producers" -yhdistyksen perustajajäseneksi
- **Tietojen siirto:** Isännöi 45 kansainvälistä maatalousdelegaatiota, jotka halusivat kopioida mallin

Strategiset tulokset:

1. **Markkinoiden erottuminen:** Luotu kiistaton markkina-asema "Euroopan ainoana geotermisenä tomaattikokemuksena"
2. **Arvon perustelu:** Onnistunut viestintä siitä, miksi islantilaiset tomaatit ansaitsevat korkeamman hinnan
3. **Brändin aitous:** Vahvasti uskottavuuttaan todennettavissa olevilla tiedoilla ja läpinäkyvillä toiminnoilla
4. **Koulutusjohtaminen:** Asemoituminen ajatusjohtajiksi uusiutuvan energian maataloudessa

Skaalautuvuus ja toistettavuus:

- Malli otettu käyttöön 12 muussa islantilaisessa tuotantoyrityksessä eri aloilla:
  - Geotermisellä energialla toimivat maitotilat
  - Kasvihuoneiden marjatuotanto
  - Vesiviljelylaitokset
  - Pienpanimot
- "Icelandic Geothermal-Grown" -yhteisömerkin kehittäminen
- Sisällyttäminen Islannin kansalliseen vientistrategiaan ainutlaatuisena myyntivalttina

Opetukset

1. Ympäristöedut on muutettava kuluttajille merkityksellisiksi eduiksi
2. Kolmannen osapuolen varmentaminen on ratkaisevan tärkeää uskottavuuden kannalta, vaikka edut olisivatkin ilmeisiä

3. Kokemuksellinen markkinointi muuttaa abstrakteja käsitteitä mieleenpainuviksi brändin voimavaroiksi
4. Kestävä toiminta voi tulla brändin pääviestiksi, kun siitä viestitään oikein
5. Kansallisia resurssietuja voidaan hyödyntää kategorian johtajuuden saavuttamiseksi

Friðheimarin tapaus osoittaa, kuinka toiminnallinen kestävyys voidaan muuttaa ydinbrändiarvoksi strategisen viestinnän, kokemuksellisen markkinoinnin ja tiukan varmentamisen avulla. Se tarjoaa toistettavissa olevan mallin yrityksille, jotka sijaitsevat alueilla, joilla on ainutlaatuisia ympäristöetuja, ja auttaa niitä rakentamaan erottuvan, uskottavan ja ensiluokkaisen markkina-aseman.

Tapaustutkimus 7.3: [NL] Kiertotalous maataloudessa käytännössä: hollantilaisen maitosuuskunnan kestävä merkintä

Ala: Maitotilojen toiminta ja maidonjalostus

Keskeiset eettiset painopisteet: Kiertotalous, biodiversiteetin parantaminen, ilmastoneutraali tuotanto, eläinten hyvinvointi, maaperän terveys

Haaste:

[Weerribben Zuivel](#), 850 maitotilaa edustava osuuskunta Alankomaissa, kohtasi kasvavaa painetta useilta tahoilta:

1. **Sääntelypaine:** Alankomaiden tyyppipäästöjä koskevat säännökset uhkasivat tuotannon rajoituksilla
2. **Vähittäiskaupan vaatimukset:** Suuret supermarketketjut alkoivat vaatia todennettuja kestävyystodistuksia
3. **Kuluttajien muutos:** 68 % alankomaalaisista kuluttajista ilmoitti suosivansa ympäristöystävällisiä maitotuotteita
4. **Maanviljelijöiden taloustilanne:** Kannattavuus oli säilytettävä samalla, kun toteutettiin kalliita ympäristötoimenpiteitä
5. **Järjestelmän monimutkaisuus:** Olemassa olevat yksittäisiä asioita koskevat merkinnät eivät ottaneet huomioon maitotuotteiden ympäristövaikutusten keskinäisiä yhteyksiä

Osuuskunta tarvitsi kattavan sertifiointin, joka voisi osoittaa aidot kiertotalouden käytännöt ja samalla ylläpitää jäsenten taloudellista kannattavuutta.

Ratkaisu:

Yhteistyössä SMK:n (Stichting Milieukeur) kanssa osuuskunta kehitti "**KringloopZuivel**" (kiertotalousmaitotuotteet) -sertifiointin, joka perustuu tiukkaan "On the way to

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

PlanetProof" -menetelmään. Tässä kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa maataloja arvioidaan useilla ympäristöalueilla pistepohjaisella pisteytysjärjestelmällä.

Toteutus

1. Kattavan standardin kehittäminen:

Ilmasto- ja energia-ala (vaaditaan vähintään 25 pistettä):

- Metaanipäästöjen vähentäminen rehujen lisäaineiden ja lannan mädätysjärjestelmien avulla
- Uusiutuvan energian tuotanto maataloilla (aurinko, tuuli, biomassa)
- Energiatohokkuuden auditoinnit ja toteutussuunnitelmat
- Hiilen sitominen agroforestry-menetelmillä

Biodiversiteetin parantaminen (vaaditaan vähintään 30 pistettä):

- 5–10 % maatalousmaasta on varattu ekologisille alueille
- Kukkarikkaiden peltoreunojen ja lintujen pesimäalueiden toteuttaminen
- Torjunta-aineiden käyttökiellon suojelualueilla
- Alkuperäisten kasvilajien integrointi laidunhoidossa

Maaperän ja maanhoito (vaaditaan vähintään 25 pistettä):

- Vähintään 3,5 % maaperän orgaanisesta aineksestä säilytetään
- Tarkka lannoituksen levitys maaperän kartoitustekniikan avulla
- Peittokasvien viljely talvikuukausina
- Eroosion torjunta kontuuriviljelyn avulla

Eläinten hyvinvoinnin erinomaisuus (vaaditaan vähintään 20 pistettä):

- Vähintään 120 päivän laiduntamiskausi
- Parannetut navettarakenteet, joissa on kumimatot ja lehmien harjat
- Ennaltaehkäisevän antibioottien käytön kieltäminen
- Karjan terveyden seuranta elektronisilla järjestelmillä

2. Todentamis- ja pisteytysjärjestelmä:

Kolmannen osapuolen auditoinnit:

- Control Union Certificationsin vuotuiset riippumattomat auditoinnit
- Ilmoittamattomat pistokokeet 15 %:lla sertifioiduista tiloista

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Digitaalinen seuranta satelliittikuvien ja anturitietojen avulla

Pistepohjainen sertifiointi:

- Maatilojen on saavutettava vähimmäispistemäärä kaikissa neljässä pilarissa
- Kokonaistulos määrää sertifiointitason (pronssi, hopea, kulta)
- Julkinen pisteytystaulukko näyttää suorituskyvyn kaikissa mittareissa
- Pisteytysrajojen vuotuinen uudelleenkalibrointi sektorin suorituskyvyn perusteella

3. Toimitusketjun integrointi:

Erotellut maitovirrat:

- Erilliset keräysreitit KringloopZuivel-maitotuotteille
- Premium-hintarakenne sertifiointitason perusteella
- Läpinäkyvä hinnoittelumalli, joka näyttää kustannusten jakautumisen

Kuluttajille suunnattu viestintä:

- Erottuva vihreä ja sininen pakkaus, jossa on merkitty sertifiointitaso
- QR-koodit, jotka linkittävät tilakohtaisiin kestävyystietopaneeliin
- Vähittäiskaupan koulutusmateriaalit, joissa selitetään kiertotalouden periaatteet

Vaikutus:

Ympäristötehokkuuden mittarit:

- **Biodiversiteetti:** 42 %:n kasvu sertifioitujen maatilojen lintukannoissa
- **Päästöt:** Ammoniakkipäästöt litraa maitoa kohti vähenivät 28 %.
- **Maaperän terveys:** Maaperän keskimääräinen orgaanisen aineksen pitoisuus nousi 3,1 %:sta 3,8 %:iin
- **Veden laatu:** Nitraattien huuhtoutuminen pohjaveteen väheni 35 %.
- **Hiilijalanjälki:** Hiilijalanjälki pieneni 22 % maitokiloa kohti

Taloudelliset tulokset:

- **Maanviljelijöiden lisät:** 0,08–0,15 euroa litralta sertifiointitason mukaan
- **Markkinoille pääsy:** Sopimukset Albert Heijnin, Jumbon ja saksalaisen vähittäiskauppaketjun Edekan kanssa
- **Kustannussäästöt:** 12 %:n vähennys lannoitekustannuksissa tarkkuuslevityksen ansiosta

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Viennin kasvu:** 35 %:n kasvu vientiin kestävään kehitykseen keskittyneille markkinoille

Viljelijöiden sitoutuminen ja käyttöönotto:

- **Osallistumisaste:** 78 % osuuskunnan jäsenistä saavutti sertifiointin 3 vuoden kuluessa
- **Jatkuva parantaminen:** Maatilojen keskimääräinen pisteet nousi 18 % alkuperäisestä sertifiointista
- **Tiedon jakaminen:** Perustettiin viljelijöiden välisiä oppimisverkostoja
- **Innovaatioiden käyttöönotto:** 45 % sertifioiduista maatiloista otti käyttöön uusia ilmastoviisaita teknologioita

Alan johtava asema:

- **Standardin vaikutus:** Menetelmä otettu käyttöön maitotuottajaosuuskunnissa Belgiassa ja Saksassa
- **Poliittinen tunnustus:** Alankomaiden maatalousministeriö on hyväksynyt standardin tyyppipäästöjen vähentämistavoitteiden saavuttamiseksi
- **Tutkimusyhteistyö:** Yhteistyö Wageningenin yliopiston kanssa menetelmän kehittämiseksi
- **Kuluttajien luottamus:** 73 % hollantilaisista kuluttajista tunnistaa ja luottaa KringsloopZuivel-merkkiin

Jatkuva parantamisprosessi:

- **Puolivuositainen tarkistus:** Standardikomitea tarkistaa ja päivittää kriteerit kahden vuoden välein
- **Teknologian integrointi:** Uusien seurantateknologioiden käyttöönotto niiden tullessa saataville
- **Sidosryhmien palaute:** Säännöllinen kuuleminen kansalaisjärjestöjen, vähittäiskauppioiden ja kuluttajaryhmien kanssa
- **Progressiiviset tavoitteet:** Uudelleensertifiointin vähimmäisvaatimukset nousevat vuosittain 5 %.

Opetukset:

1. **Holistinen lähestymistapa on tärkeää:** Useiden ympäristöongelmien samanaikainen käsittely luo synergiaetuja
2. **Viljelijöiden kannustimet ovat ratkaisevia:** Selkeät taloudelliset kannustimet edistävät kestävien käytäntöjen nopeaa käyttöönottoa

3. **Läpinäkyvyys luo luottamusta:** Julkinen pisteytys ja todentaminen luovat uskottavuutta kuluttajien keskuudessa
4. **Jatkuva parantaminen on välttämätöntä:** Säännölliset standardien päivitykset estävät itsetyytyväisyyden ja edistävät innovaatioita
5. **Yhteistyö edistää menestystä:** Osuuskuntien, kansalaisjärjestöjen ja hallituksen välinen kumppanuus nopeuttaa kehitystä

KringloopZuivel-malli osoittaa, kuinka maitotilojen toiminta voidaan muuttaa aidosti kiertotalouskäytännöiksi taloudellisen kannattavuuden säilyessä. Se tarjoaa skaalautuvan mallin muille maatalouden aloille, jotka pyrkivät tasapainottamaan tuotannon ja ympäristöhoidon, ja osoittaa, että kattava kestävyyssertifiointi voi luoda arvoa viljelijöille, kuluttajille ja ympäristölle samanaikaisesti.

Tapaustutkimus 7.4: [FI] Ruokahävikin torjunta: suomalaisen ravintolaketjun ruokalistan merkintäjärjestelmä

Sektor: Majoitus- ja ravintola-ala (pikaruokaravintolaketju)

Keskeiset eettiset painopisteet: ruokahävikin vähentäminen, kestävä hankinta, kuluttajavalistus, ilmastotoimet, eettinen kulutus

Haaste

Salaattibar, suomalainen ravintolaketju, jolla on 28 ravintolaa ja joka on erikoistunut buffet-tyyppisiin salaattibaareihin, kohtasi merkittäviä toiminnallisia ja eettisiä haasteita, jotka liittyivät ruokahävikkiin:

1. **Merkittävä kuluttajia edeltävä hävikki:** Noin 18 % tuoreista raaka-aineista hävitettiin päivittäin esteettisten standardien, ylimääräisen valmistuksen ja lyhyen säilyvyyden vuoksi.
2. **Korkeat hävityskustannukset:** Ketjun vuotuiset jätteenkäsittelykulut ylittivät 240 000 euroa
3. **Kuluttajien tietämättömyys:** Asiakkaat eivät olleet tietoisia ruokahävikin ongelmasta, mutta ilmaisivat samalla voimakasta kiinnostusta kestävästä kehityksestä mukaisia ruokailuvaihtoehtoja kohtaan (72 % markkinatutkimuksissa).
4. **Henkilökunnan työmorale:** Keittiöhenkilökunta oli turhautunut siitä, että täysin syötäväksi kelpaavaa ruokaa jouduttiin päivittäin hävittämään.
5. **Sääntelypainot:** Suomen päivitetty jätelaki edellytti organisen jätteen määrän merkittävää vähentämistä kaatopaikoilla.

Ketju tarvitsi integroidun ratkaisun, joka muuttaisi jätehuollon takahuoneen taakasta asiakkaita sitouttavaksi brändin voimavaraksi.

Ratkaisu:

Salaattibar kehitti FoodSave-aloitteen, joka on kattava ohjelma, jossa yhdistyvät toiminnalliset muutokset, henkilöstön sitouttaminen ja läpinäkyvä viestintä kuluttajille strategisen menu-merkinnän avulla. Ohjelman keskiössä oli erityisesti ylijäämäraaka-aineista valmistettujen ruokalistatuotteiden käyttöönotto.

Toteutus

1. Toiminnallinen muutos ja keittiöprosessien uudistaminen:

Jätteiden tunnistamisjärjestelmä:

- Värikoodatut "pelastuskorit" eri ainesosaluokille (tuoreet tuotteet, leipä, proteiinit)
- Digitaalinen jätteiden seuranta "Winnow"-ruokajätevalvontajärjestelmän avulla
- Jokaisessa keittiössä nimetyt "FoodSave Champions"-edustajat, jotka ovat saaneet erityiskoulutuksen

Luova ruokalistan kehittäminen:

- Yrityksen kokit kehittävät päivittäin "FoodSave-erikoisannoksia" ennalta määriteltyjen ylijäämäkuvioiden perusteella
- Reseptien standardointi 15 keskeiselle FoodSave-ruokalajille kaikissa toimipisteissä
- Esimerkkejä: "Eilisen leivän krutonkeja", "Epätäydellisten vihannesten keitto", "Yrttipesto leikatuista vihanneksista", "Ylikypsyien hedelmien chutneyt"

Laatu- ja turvallisuusprotokollat:

- Tiukat elintarviketurvallisuusohjeet uudelleen käytettäville raaka-aineille
- Selkeät säilyvyyden pidentämiset ainesosatyypin ja käsittelymenetelmän perusteella
- Säännölliset mikrobiologiset testit turvallisuusstandardien varmistamiseksi

2. Kuluttajille suunnattu viestintästrategia:

Visuaalisen identiteetin kehittäminen:

- Erottuva vihreä pyöreä logo, jossa on lautasen ja nuolen symboliikka
- Yhdenmukainen brändäys kaikissa asiakaskontakteissa
- Monikielinen toteutus (suomi, ruotsi, englanti)

Menun integrointi:

- Erillinen "FoodSave Corner" digitaalisissa valikoissa ja painetuissa tauluissa
- Selkeä hinnoittelustrategia, jossa 15–20 %:n alennus verrattuna tavallisiin menuvalintoihin
- Koulutusmerkinnät: "Tämä herkullinen keitto säästää 2 kg vihanneksia viikoittain jätteeltä"

Tietoiskampanja ravintolassa:

- FoodSave-mission selittävät ikkunatarrat ja tiskikortit
- Digitaaliset näytöt, jotka näyttävät reaaliaikaisia jätteiden vähentämisen mittareita
- Henkilökunta, joka käyttää "FoodSave Hero" -merkkejä keskustelujen herättämiseksi

3. Henkilökunnan sitouttamis- ja koulutusohjelma:

Kattavat koulutusmoduulit:

- 8 tunnin sertifiointiohjelma kaikille keittiöhenkilökunnan jäsenille
- Asiakaspalvelukoulutus FoodSave-tuotteiden positiiviseen esittelyyn
- Säännölliset työpajat ylijäämäraaka-aineiden luovasta käytöstä

Kannustinjärjestelmä:

- Kuukausittainen "FoodSave Innovation Awards" -palkinto, johon liittyy rahapalkinto
- Jätehuoltotavoitteisiin sidotut tulospalkkiot
- Urakehitysmahdollisuudet FoodSave-mestareille

Vaikutus:

Ympäristö- ja toimintamittarit:

- **Jätteiden vähentäminen:** 38 %:n vähennys kuluttajia edeltävässä ruokajätteessä ensimmäisen vuoden aikana (ylittäen alkuperäisen 12 %:n tavoitteen)
- **Kustannussäästöt:** 187 000 euron vuotuinen väheneminen jätteiden hävittämis- ja raaka-ainekustannuksissa
- **Hiilijalanjälki:** 28 %:n vähennys keittiön toiminnan hiilijalanjäljessä
- **Resurssitehokkuus:** Raaka-aineiden kokonaiskäyttöaste nousi 82 %:sta 91 %:iin

Kuluttajien reaktio ja brändin mielikuva:

- **Asiakkaiden hyväksyntä:** 43 % asiakkaista ostaa säännöllisesti FoodSave-tuotteita
- **Brändin mielikuva:** 88 % suhtautuu FoodSave-aloitteeseen myönteisesti

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Asiakastyytyväisyys:** 22 %:n kasvu toistuvissa käynneissä FoodSave-tuotteiden ostajien keskuudessa
- **Premium-kuva:** 67 % asiakkaista ilmaisi halukkuutensa maksaa korkeampia hintoja ravintoloissa, joilla on vahvat kestävän kehityksen ohjelmat

Taloudellinen tulos:

- **Uusi tulonlähde:** FoodSave-tuotteet tuottivat 420 000 euron lisätulot ensimmäisenä vuonna
- **Kustannustehokkuus:** 35 % korkeammat voittomarginaalit FoodSave-tuotteilla alhaisempien raaka-ainekustannusten ansiosta
- **Työvoiman optimointi:** Jätehuoltoon käytetty aika väheni 2,5 tuntia päivässä per toimipaikka

Alan tunnustus ja laajentuminen:

- **Palkinnot:** Sai Suomen kestävän ravintolan palkinnon 2023
- **Skaalautuvuus:** Ohjelma laajennettiin kaikkiin 28 toimipisteeseen 6 kuukauden kuluessa
- **Tiedon jakaminen:** Koulutusta annettiin 45 muulle ravintoloitsijalle
- **Toimittajien sitouttaminen:** 12 keskeistä toimittajaa muutti toimitustapojaan jätteen määrän vähentämiseksi

Jatkuva parantaminen ja innovaatio:

- **Digitaalinen integraatio:** Reaaliaikainen jätteen seuranta ja ennustava analytiikka tilausten tekemistä varten
- **Reseptien kehittäminen:** Uusia FoodSave-reseptejä lisättiin kuukausittain kausiluonteisten ylijäämien perusteella
- **Yhteisön sitouttaminen:** Kumppanuus ruokapankkien kanssa raaka-aineiden osalta, joita ei voida käyttää uudelleen
- **Läpinäkyvä raportointi:** Julkiset neljännesvuosiraportit jätteen vähentämisen tuloksista

Opetukset:

1. **Kuluttajien osallistuminen on avainasemassa:** Kestävyyden määrittäminen osallistavaksi tehtäväksi kompromissin sijaan edistää sen omaksumista
2. **Henkilöstön omistajuus on tärkeää:** Keittiötiimien valtuuttaminen jätteen ongelmien ratkaisemiseen synnyttää innovatiivisia ratkaisuja

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

3. **Läpinäkyvyys luo luottamusta:** Avoin viestintä ruokahävikin haasteista vahvistaa brändin uskottavuutta
4. **Systemaattinen lähestymistapa voittaa:** Operatiivisten muutosten yhdistäminen markkinointiin ja koulutukseen luo kestävän vaikutuksen
5. **Taloudelliset edut nopeuttavat käyttöönottoa:** Selkeiden kustannussäästöjen ja tulojen osoittaminen varmistaa ohjelman kestävyyden

FoodSave-aloite osoittaa, kuinka strateginen ruokalistan merkitseminen ja toiminnan uudistaminen voivat muuttaa ympäristöhaasteet kilpailueduiksi. Tekemällä ruokahävikin vähentämisestä näkyvää, kiinnostavaa ja palkitsevaa sekä asiakkaille että henkilökunnalle, Salaattibar on luonut ravintola-alalle toistettavissa olevan mallin, joka osoittaa, että kestävyys ja kannattavuus voivat olla toisiaan vahvistavia tavoitteita.

Tapaustutkimus 7.5: [TR] Digitaalinen innovaatio: QR-koodien käyttö tuotteen koko tarinan kertomiseen

Ala: Oliiviöljyn tuotanto / maataloustuotteiden vienti (erikoisruoat)

Keskeinen eettinen painopiste: toimitusketjun läpinäkyvyys, elintarvikkeiden aitous, tuottajien toimeentulo, laadun varmistaminen, petosten torjunta

Haaste:

Zeytindostu, perheomisteinen käsityöläinen oliiviöljyn tuottaja Turkin korkealaatuisella Ayvalikin alueella, kohtasi kriittisiä markkinoille pääsyn esteitä:

1. **Aitouden epäily:** 65 % kansainvälisistä ostajista ilmaisi epäluottamuksensa ”extra virgin” -väitteitä kohtaan, koska oliiviöljymarkkinoilla oli yleistä väärennetyjen tuotteiden käyttöä.
2. **Hintapaine:** Kilpailu suurten sekoitusöljyjen kanssa, joiden hinnat olivat 40–60 % alhaisemmat
3. **Alkuperän todistaminen:** Tarvitsi todentaa ”yhdestä alkuperästä” ja ”kylmäpuristettu” -väittämät vaativille EU:n ja Pohjois-Amerikan ostajille
4. **Tarinankerronnan puute:** Ei pystynyt välittämään tuotteensa takana olevaa sukupolvelta toiselle siirtynyttä käsityötaitoa perinteisen pakkauksen avulla
5. **Laadun todentaminen:** Puuttui välitön todiste kemiallisista laatuparametreista, jotka oikeuttaisivat premium-aseman.

Ratkaisu:

Zeytindostu otti käyttöön kattavan ”**digitaalisen oliiviöljyn passin**” järjestelmän, jossa käytetään lohkoketjuteknologialla suojattuja QR-koodeja, jotka tarjoavat muuttumattoman, reaaliaikaisen läpinäkyvyyden toimitusketjussa puusta pöytään.

Toteutus:

1. Blockchain-integroitu tiedonkeruujärjestelmä:

Maatalouden vaiheen seuranta:

- GPS-merkityt sadonkorjuutiedot aikaleimoinen jokaisesta oliivilehdosta
- Digitaaliset sadonkorjuulokit, joissa on merkitty tietyt oliivilajikkeet (Ayvalik, Memecik)
- Sääolosuhteiden dokumentointi sadonkorjuukauden aikana
- Maaperän analyysitiedot ja luomutodistuksen tila

Tuotantoprosessin todentaminen:

- Kylmäpuristuksen aloittaminen 4 tunnin kuluessa sadonkorjuusta (todennettu aikaleimoilla)
- Lämpötilan seuranta koko uutto- ja puristuksen ajan (maksimilämpötila 27 °C)
- Pullotuslinjan integrointi NFC-seurantajärjestelmään
- Typpihuuhteluokitus tuoreuden säilyttämiseksi

Laadunvarmistuksen integrointi:

- Reaaliaikaiset laboratoriotulokset happamuustasosta (<0,8 %)
- Polyfenolipitoisuuden tarkistus (vähintään 350 mg/kg)
- Peroksidiarvon seuranta (<20 mEq O₂/kg)
- Sertifioitujen oliiviöljysommelierien aistinvaraiset analyysiraportit

2. Digitaalinen käyttöliittymä ja käyttökokemuksen suunnittelu:

QR-koodin käyttöönotto:

- Ainutlaatuiset sarjanumerotut QR-koodit, jotka on painettu väärentämisen estäviin etiketteihin
- NFC-sirun integrointi premium-tuotelinjoihin
- Monikielinen käyttöliittymä (englanti, saksa, ranska, kiina)
- Offline-toiminnallisuus perustarkistusta varten

Digitaalisen passin ominaisuudet:

- Interaktiivinen viljelmäkartta, joka näyttää tarkan sadonkorjuupaikan
- Tuottajaperheen profiili sukupolvien tarinoineen
- Reaaliaikaiset laatumittarit laboratoriotodistuksilla

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Sadonkorjuusta pullotukseen ulottuva aikajana valokuvallisilla todisteilla
- Ruokayhdistelmäehdotukset ja käyttöohjeet

3. Toimitusketjun integrointi ja varmentaminen:

Lohkoketjurakenne:

- Hyperledger Fabric -toteutus yritystason tietoturvaa varten
- Muuttumattomat tapahtumatiedot estävät tietojen manipuloinnin
- Monen sidosryhmän pääsy sääntelyviranomaisille ja jakelijoille
- Älykkäät sopimukset automaattiseen laadunvalvontaan

Kolmannen osapuolen varmentaminen:

- Kansainvälisen oliivineuvoston standardien noudattamisen varmentaminen
- Luomutodistuslaitosten integrointi
- Laboratoriotestauskumppanit, joiden tiedot integroidaan suoraan
- Tullin ja rajavalvonnan tarkastusyhteys

Vaikutus:

Kaupallinen suorituskyky:

- **Viennin kasvu:** 87 %:n kasvu kansainvälisessä myynnissä 18 kuukauden aikana
- **Hinnan toteutuminen:** 45–60 %:n hintapremio verrattuna perinteisiin premium-oliiviöljyihin
- **Markkinoille pääsy:** Sopimukset 23 korkealuokkaisella jälleenmyyjällä, mukaan lukien Fortnum & Mason (Iso-Britannia), Eataly (maailmanlaajuinen) ja Dean & DeLuca (Yhdysvallat)
- **Myynnin konversio:** 34 % korkeampi konversioaste verkkokauppaympäristöissä, joissa on käytössä digitaalinen passi

Kuluttajien sitoutuminen ja luottamus:

- **QR-koodin sitoutuminen:** 68 % skannausaste ostajien keskuudessa (verrattuna elintarvikkeiden QR-koodien 5 %:n alan keskiarvoon)
- **Brändiuskollisuus:** 92 %:n uusintaostoprosentti sitoutuneiden käyttäjien keskuudessa
- **Arvostelujen laatu:** 4,8/5 keskimääräinen arvosana, 73 % arvosteluista mainitsee läpinäkyvyyden
- **Sosiaalinen todiste:** 45 %:n kasvu käyttäjien luomassa sisällössä, jossa on mukana digitaalinen passi

Toiminnalliset parannukset:

- **Toimitusketjun tehokkuus:** 22 %:n lasku todentamisen ja sertifiointin hallinnollisissa kustannuksissa
- **Laadunvalvonta:** Reaaliaikainen laadunvalvonta vähensi erien hylkäämistä 15 %
- **Petosten ehkäisy:** Väärennökset poistettu jakelukanavista
- **Tuottajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen:** 35 %:n tulojen kasvu osallistuvilla pienviljelijöille

Alan tunnustus ja standardien vaikutus:

- **Palkinnot:** Maailman oliiviöljykilpailu "Läpinäkyvin tuottaja" 2023
- **Sertifiointin johtava asema:** Vaikutti Turkin maatalousministeriön uusiin digitaalisen jäljitettävyyden standardeihin
- **Tiedon siirto:** Koulutus 148 muulle turkkilaiselle erikoisruokatuottajalle
- **Viennin vaikutus:** Tuli vertailukohteeksi turkkilaisille premium-elintarvikkeiden viennille EU-markkinoille

Edistykselliset ominaisuudet ja tuleva kehitys:

- **Kausittainen tarinankerronta:** Vuosittaiset sadonkorjuuraportit saatavilla QR-koodin kautta
- **Reseptien integrointi:** Kokkien kumppanuudet ja öljyn ominaisuuksiin perustuvat reseptiehdotukset
- **Kestävyyden seuranta:** Hiilijalanjäljen laskurin integrointi
- **Lisätty todellisuus:** Suunnitellut AR-ominaisuudet, jotka esittävät sadonkorjuu- ja tuotantoprosesseja

Opetukset:

1. **Teknologia luo luottamusta:** Blockchain-todentaminen tarjoaa premium-asemoinnille tarvittavan uskottavuuden
2. **Tarinankerronta myy:** Kuluttajien ja tuottajien välinen yhteys luo emotionaalista sitoutumista, joka oikeuttaa korkeamman hinnan
3. **Läpinäkyvyys erottaa:** Kilpailun kovenneilla markkinoilla radikaali läpinäkyvyys on ainutlaatuinen kilpailuetu
4. **Laatu tarvitsee todisteita:** Laadun parametrien tieteellinen todentaminen on välttämätöntä premium-elintarvikkeiden markkinoinnille
5. **Digitaalisen sukupolven vetovoima:** Teknologiapohjaiset ominaisuudet houkuttelevat nuorempia, ympäristötietoisia kuluttajia perinteisiin tuotteisiin

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Zeytindostun digitaalinen passimalli osoittaa, kuinka perinteiset tuottajat voivat hyödyntää teknologiaa kilpaillakseen tehokkaasti globaaleilla markkinoilla. Yhdistämällä muuttumattoman todentamisen ja vakuuttavan tarinankerronnan he ovat luoneet mallin, jonka avulla erikoisruokien tuottajat voivat suojella aitouttaan, vaatia oikeudenmukaisia hintoja ja rakentaa suoria suhteita tietoisille kuluttajille ympäri maailmaa.

Tapaustutkimus 7.6: [EI] Pienviljelijän etu: luottamuksen rakentaminen paikallisella, läpinäkyvällä merkinnällä

Sektori: Pienimuotoinen maatalous / Suora markkinointi kuluttajille

Ettinen painopiste: Paikalliset elintarvikejärjestelmät, tuottaja-kuluttaja-suhteet, toimitusketjun lyhentäminen, maatalouden läpinäkyvyys

Haaste:

Hagen Gård, 45 hehtaarin monipuolinen maatila Trøndelagissa Norjassa, kohtasi olemassaolonsa uhkaavan kilpailun teollistuneelta maataloudelta:

1. **Hintakurjuus:** Ei pystynyt kilpailemaan suurten kotimaisten ja tuontituottajien supermarkettien hinnoittelun kanssa
2. **Identiteettikriisi:** Ei pystynyt erottumaan laadullaan markkinoilla, jotka olivat kyllästyneet "Norjassa kasvatettu" -väitteillä
3. **Kuluttajien etäisyys:** Trondheimin kaupunkilaiset asiakkaat eivät ymmärtäneet pientilojen todellisuutta ja arvoja
4. **Jakeluasteet:** Pienet tuotantomäärät estivät pääsyn suurimpiin vähittäiskaupan kanaviin
5. **Arvon tunnustaminen:** Tuotteiden ylivoimainen laatu (maku, tuoreus, kestävyys) jäi potentiaalisilta asiakkailta huomaamatta

Ratkaisu:

[Hagen Gård](#) kehitti "**Bondens Ærlighed**" (**Maanviljelijän rehellisyys**) -merkintäjärjestelmän, joka on erittäin läpinäkyvä, maatilakohtainen sertifiointi, jossa yhdistyvät tiukat tuotantostandardit, radikaali toimitusketjun läpinäkyvyys ja suorat asiakassuhteet.

Toteutus

1. Tuotantostandardien kehittäminen ja varmentaminen:

Kattavat maatalousprotokollat:

- **Eläinten hyvinvointi:** vähintään 200 päivän ulkoilma-laiduntaminen, perinteisten rotujen säilyttäminen, antibioottivapaa hoito

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Maaperän terveys:** vähintään neljän viljelykasvin kierto, peittokasvien viljelyvaatimus, synteettisten torjunta-aineiden kieltä
- **Biodiversiteetti:** 15 % maasta varattu luonnollisille elinympäristöille, pölyttäjiä suosivat istutusvaatimukset
- **Ilmastotoimet:** uusiutuvan energian tuotanto tilalla, lannan käsittelyjärjestelmät, hiilensidonnin seuranta

Kolmannen osapuolen validointi:

- Debion (norjalainen luomusertifiointi) vuotuiset auditoinnit
- Mattilsynetin (Norjan elintarviketurvallisuusviranomainen) tekemät yllätystarkastukset eläinten hyvinvoinnin osalta
- Maaperän testaus ja biodiversiteetin arviointi NIBIO:n (Norjan biotaloustutkimuslaitos) toimesta

2. Vallankumouksellinen läpinäkyvyysjärjestelmä:

Tilan QR-koodijärjestelmä:

- Kaikissa tuotteissa on yksilöllinen QR-koodi, joka linkittää yksityiskohtaisiin maatilatietoihin
- Reaaliaikaiset eläinten hyvinvointia koskevat mittaustulokset laidunantureista
- Viikoittaiset maaperän kunnon päivitykset ja viljelykiertoaikataulut
- Energiantuotannon ja -kulutuksen seurantataulut

Tuotteen matkan kartoitus:

- Lihatuotteiden yksilöllinen eläinten tunnistaminen ja elämänkulku
- Eräkohtaiset sadonkorjuupäivät ja -olosuhteet
- Jalostusmenetelmien dokumentointi aikaleimoinen
- Kuljetusmatkan ja -menetelmän seuranta

3. Suora kuluttajien sitouttamisstrategia:

Fyysinen vähittäiskauppakokemus:

- Maatilabrändätyjä "Transparency Corners" -myyntipisteitä 12 paikallisessa erikoisruokakaupassa
- Digitaaliset kioskit, jotka näyttävät maatalan toimintaa reaaliajassa
- Kuukausittainen "Farmer Fridays" -tapahtuma, jossa videopuheluita maatilalle
- Tuotteiden maistiaiset, joihin on integroitu tuotantotarina

Digitaalisen alustan kehittäminen:

- "Meet Your Farmer" -virtuaaliset maatilakierrokset
- Kausittainen tuotantokalenteri ennakkotilauksilla
- Reseptien kehittäminen käyttäen tiettyjä maatalan tuotteita
- Asiakas palaute suoraan tuotantotiimille

4. Koulutus- ja yhteisöllisyyskomponentit:

Läpinäkyvyysmerkinnät:

- Tuotantokustannusten erittely (raaka-aineet, työvoima, jakelu, voitto)
- Ympäristövaikutusten mittarit tuotetta kohti
- Viljelijän tulojen osuus lopullisesta hinnasta
- Vertailu perinteisiin vaihtoehtoihin

Yhteisön tukema maatalous (CSA) -integraatio:

- "Transparency Box" -tilauspalvelu
- Viikoittaiset tilapäivitykset haasteista ja onnistumisista
- Asiakkaiden osallistuminen viljelykasvien suunnitteluun
- Jaettu riski- ja palkkiorakenne

Vaikutus:

Taloudellisen kestävyden mittarit:

- **Hintapremio:** 55–80 %:n hintapremio verrattuna vastaaviin perinteisiin tuotteisiin
- **Liikevaihdon kasvu:** 320 %:n kasvu suoramyynnissä kolmen vuoden aikana
- **Viljelijöiden tulot:** 45 %:n kasvu nettotuloissa hehtaaria kohti
- **Markkinoiden monipuolistuminen:** 12 vakaata vähittäiskauppakumppanuutta ja 240 CSA-tilaajaa

Kuluttajien vastaus ja luottamuksen rakentaminen:

- **Brändin luottamus:** 94 % asiakkaista arvioi Hagen Gården "erittäin luotettavaksi"
- **Asiakaskanta:** 88 %:n pysyvyysaste CSA-ohjelmassa
- **Suosittelumarkkinointi:** 34 % uusista asiakkaista on nykyisten asiakkaiden suosittelomia
- **Premium-tuotteiden hyväksyntä:** 76 % asiakkaista ilmoittaa nimenomaisesti maksavansa läpinäkyvyydestä

Ympäristö- ja yhteiskunnalliset tulokset:

- **Biodiversiteetti:** 28 %:n kasvu maatalousmaiden lintulajeissa neljän vuoden aikana
- **Maaperän terveys:** Orgaanisen aineksen määrä kasvoi 3,2 %:sta 4,1 %:iin
- **Vaikutus yhteisöön:** Luotiin 5 uutta työpaikkaa maaseutuyhteisössä
- **Tiedon jakaminen:** 18 muuta pientilaa on saanut mentorointia läpinäkyvyysjärjestelmien käyttöönotossa

Toimitusketjun muutos:

- **Ketjun lyhentäminen:** 92 % tuotteista myydään 100 km:n säteellä
- **Arvon talteenotto:** Viljelijät saavat 45–60 % lopullisesta vähittäishinnasta (verrattuna 15–25 %:iin perinteisissä järjestelmissä)
- **Jätteiden vähentäminen:** 95 % tuotteista hyödynnetään edistyneen suunnittelun ansiosta
- **Laadun ylläpito:** Tuotteiden keskimääräinen tuoreus parani 14 päivästä 3 päivään maatilalta kuluttajalle

Vaikutus ja tunnustus alalla:

- **Vaikutus politiikkaan:** Norjan maatalousvirasto sisällytti läpinäkyvyyden elementit kansallisiin laatustandardeihin
- **Palkinnot:** Kansallinen maatalouden innovaatiopalkinto 2023
- **Tunnustus mediassa:** Eritelty 23 suuressa norjalaisessa mediassa läpinäkyvyyden edelläkävijänä
- **Vientikiinnostus:** Seitsemästä maasta on saatu tiedusteluja läpinäkyvyysmallin lisensoinnista

Skaalautuvuus ja mukautettavuus:

- **Alueellinen verkosto:** 14 muuta norjalaista maatilaa otti käyttöön mallin mukautetut versiot
- **Tuotevalikoiman laajentaminen:** Järjestelmä on sovellettu menestyksekkäästi lihaan, maitotuotteisiin, vihanneksiin ja lisäarvoa tuottaviin tuotteisiin
- **Teknologian siirto:** Avoimen lähdekoodin läpinäkyvyysalusta kehitetty muille pienille tuottajille
- **Koulutusohjelmat:** Kumppanuus Norjan elintarviketieteiden yliopiston kanssa läpinäkyvyystutkimuksessa

Opetukset:

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

1. **Läpinäkyvyydellä on taloudellista arvoa:** Kuluttajat ovat valmiita maksamaan lisähintaa radikaalista rehellisyydestä ja todistetuista tuotantostandardeista
2. **Pienimuotoisuus on etu:** Suorat suhteet ja jäljitettävyyys ovat helpompia pienille tuottajille
3. **Koulutus lisää arvostusta:** Tuotannon haasteiden ymmärtäminen lisää asiakasuskollisuutta ja hintatoleranssia
4. **Teknologia mahdollistaa läheisyyden:** Digitaaliset työkalut voivat luoda perinteisiä viljelijä-asiakassuhteita laajassa mittakaavassa
5. **Yhteisö luo joustavuutta:** Suorat asiakassuhteet tarjoavat vakautta markkinoiden vaihteluita vastaan

Bondens Ærlighed -malli osoittaa, kuinka pienet maatilat voivat paitsi selviytyä myös menestyä muuttamalla kokonsa eduksi. Hagen Gård on luonut tinkimättömän läpinäkyvyyden, suoran kuluttajayhteistyön ja korkeiden tuotantostandardien avulla toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon teolliselle maataloudelle, joka hyödyttää samanaikaisesti viljelijöitä, kuluttajia ja ympäristöä.

Tapaustutkimus 7.7: [IT] ”Nollakilometrin” merkki: italialaisten paikallisten toimitusketjujen elvyttäminen

Sektori: Alueelliset elintarvikejärjestelmät / maatalousekonomiikka

Keskeiset eettiset painopisteet: Paikallinen talouskehitys, toimitusketjun kestävyys, kulttuurin säilyttäminen, elintarvikesuvereniteetti, hiilidioksidipäästöjen vähentäminen

Haaste

Italian Piemonten alue oli paradoksaalisessa tilanteessa, jossa

1. **Maatalouden hylkääminen:** 28 % pienistä maatiloista lopetti toimintansa vuosina 2000–2020 huolimatta italialaisten tuotteiden kasvavasta kysynnästä maailmanmarkkinoilla.
2. **Tuontiriippuvuus:** Paikalliset supermarketit hankkivat 65 % tuotteistaan alueen ulkopuolelta, mukaan lukien italialaiset peruselintarvikkeet
3. **Hintaero:** Viljelijät saivat paikallisista tuotteista vain 18–25 % lopullisesta vähittäishinnasta
4. **Kulttuurinen eroosio:** Perinteinen ruokatieto ja perinteiset lajikkeet olivat katoamassa
5. **Ympäristökustannukset:** Elintarvikkeiden keskimääräinen kuljetusmatka kasvoi 1200 km:iin huolimatta paikallisesta saatavuudesta

Ratkaisu:

Aluehallitus käynnisti yhteistyössä Coldiretti Piemonten kanssa ”**Kilometro Zero Piemonte**” -sertifiointin, joka on kattava paikallinen hankintajärjestelmä, jossa noudatetaan tiukkoja maantieteellisiä ja laatuvaatimuksia ja joka yhdistää tuottajat uudelleen alueellisiin markkinoihin.

Toteutus

1. Sertifiointikehyksen kehittäminen:

Maantieteelliset rajat:

- Enintään 70 km:n säde tuotantopaikan ja myyntipisteen välillä
- Jalostuslaitosten on sijaittava määritellyllä alueella
- Ainesosien on oltava 100-prosenttisesti peräisin osallistuvilta alueellisilta maatiloilta
- Poikkeuksia tehdään vain alueellisten peruselintarvikkeiden (kahvi, mausteet) osalta, ja ne on ilmoitettava avoimesti

Laatu- ja tuotantostandardit:

- Vähintään 70 % ainesosista painosta on peräisin määritellyltä alueelta
- Perinteisten rotujen ja lajikkeiden priorisointi
- Kestävän vesihuollon vaatimukset
- Eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset, jotka ylittävät kansalliset vaatimukset
- Ravintoloiden velvollisuus mukauttaa ruokalistaa vuodenaikojen mukaan

2. Toimitusketjun uudistaminen:

Digitaalinen markkinapaikka-alusta:

- ”Piemonte a Km0” B2B-alusta, joka yhdistää 850 maatilaa ja 320 ostajaa
- Reaaliaikainen varastonhallinta ja logistiikan koordinointi
- Yhteinen kuljetusjärjestelmä, joka vähentää yksittäisten maatilojen toimituskustannuksia
- Digitaalinen maksujärjestelmä, joka takaa viljelijöille nopean korvauksen

Fyysinen infrastruktuuri:

- 12 alueellista ”Km0 Hub” -keräys- ja jakelukeskusta
- Pienimuotoista lisäarvoa tuottavat liikkuvat jalostusyksiköt
- Sertifioidut ”Km0 Markets” -markkinat kaupunkikeskuksissa
- Erilliset osastot 45 osallistuvassa supermarketissa

3. Kuluttajille suunnatut ohjelman osat:

Sertifiointimerkki:

- Erottuva vihreä "Km0 Piemonte" -logo, jossa on etäisyyden sertifiointi
- QR-koodi, joka johtaa yksittäisiin maataloihin ja kuljetusmatkan laskuriin
- Kausiluonteisen saatavuuden merkinnät pakkauksissa
- Perinteisten lajikkeiden tunnistusjärjestelmä

Koulutuskomponentit:

- "Adopt a Farmer" -kouluohjelma, johon osallistuu vuosittain 15 000 oppilasta
- Paikallisia tuotteita juhlistavat kausittaiset ruokafestivaalit
- Kokkien ja viljelijöiden yhteistyöohjelmat
- Paikallisten raaka-aineiden hyödyntämiseen keskittyvät ruoanlaittokurssit

4. Taloudellinen malli ja kannustimet:

Hintarakenne:

- Takuuhinnat, jotka varmistavat maatalojen kannattavuuden
- Enintään 35 %:n hinnankorotus maatilalta vähittäiskauppaan
- Suoramyyntin kannustimet verotuksellisten etujen kautta
- Pienten tuottajien kollektiivinen neuvotteluvoima

Tukimekanismit:

- Mikrolainat maatalojen infrastruktuurin parantamiseen
- Tekninen apu laatustandardien yhtenäistämiseen
- Markkinointiyhteistyö kollektiivisen tuotemerkin edistämiseksi
- Vakuutuspooli sähän liittyvien tuotantoriskien varalta

Vaikutukset:

Taloudellinen elvyttäminen Mittarit:

- **Maatalojen elinkelpoisuus:** 340 uutta pientilaa perustettu kolmen ensimmäisen vuoden aikana
- **Tulojen kasvu:** Osallistujien keskimääräiset maatilatulot kasvoivat 42
- **Hintatasapuolisuus:** Viljelijät saavat nyt 45–60 % lopullisesta vähittäishinnasta
- **Työpaikkojen luominen:** 1 200 uutta työpaikkaa tuotannossa, jalostuksessa ja jakelussa

Toimitusketjun muutos:

- **Paikallinen hankinta:** Osallistuvat ravintolat hankkivat nyt 58 % raaka-aineista paikallisesti (aiemmin 22 %)
- **Elintarvikkeiden kuljetusmatkat:** Keskimääräinen kuljetusmatka lyheni 1 200 km:stä 68 km:iin
- **Toimitusvarmuus:** 85 % osallistujista jatkoi toimintaansa COVID-19-pandemian aiheuttamien häiriöiden aikana
- **Jätteiden vähentäminen:** Ruokahävikki väheni 32 % paremman suunnittelun ja lyhyempien ketjujen ansiosta

Ympäristöhyödyt:

- **Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen:** 18 000 tonnia CO₂-ekvivalenttia säästyy vuosittain kuljetusten vähenemisen ansiosta
- **Biodiversiteetti:** 47 perinteistä lajiketta palasi kaupalliseen tuotantoon
- **Maan säilyttäminen:** 12 000 hehtaaria maatalousmaata säästy rakentamiselta
- **Vesihuolto:** 25 %:n vähennys kasteluveden käytössä mukautetun viljelyn ansiosta

Sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset:

- **Kuluttajien tietoisuus:** 78 % alueen kuluttajista tunnistaa nyt Km0-logon
- **Hintapremio:** Kuluttajat maksavat 15–25 %:n preemion sertifioiduista paikallisista tuotteista
- **Kulttuurin säilyttäminen:** 23 perinteistä jalostusmenetelmää dokumentoitu ja elvytetty
- **Yhteisön osallistuminen:** 45 000 osallistujaa paikallisissa ruokailutapahtumissa vuosittain

Skaalautuvuus ja poliittinen vaikutus:

- **Kansallinen käyttöönotto:** Malli on otettu käyttöön 14 muussa Italian alueella
- **EU:n tunnustus:** Esitelty parhaana käytäntönä Euroopan Farm to Fork -strategiassa
- **Vienti:** Elementtejä on sisällytetty Ranskan "Circuit Court" -ohjelmaan ja Espanjan "Km0" -ohjelmaan
- **Politiikan integrointi:** Sisällytetty Piemonten alueelliseen kehittämisstrategiaan

Innovaatio ja teknologian kehitys:

- **Blockchain-integrointi:** Toimitusketjun läpinäkyvyyden alustan kehittäminen
- **Mobiilisovellukset:** Kuluttajille suunnattu sovellus, joka sisältää kausittaisia reseptejä ja tuottajien sijainnit

- **Logistiikan optimointi:** tekoälypohjainen reittisuunnittelu yhteistoimituksille
- **Laadunvalvonta:** IoT-anturit tuotteiden laadun reaaliaikaiseen seurantaan

Opetukset:

1. **Skaalautuvuus:** Alueelliset järjestelmät tasapainottavat tehokkuuden ja paikallisuuden paremmin kuin kansalliset tai hyperpaikalliset lähestymistavat
2. **Infrastruktuurin kriittisyys:** Fyysinen ja digitaalinen infrastruktuuri on kehitettävä samanaikaisesti
3. **Taloudellinen kannattavuus:** Suorat taloudelliset hyödyt edistävät osallistumista tehokkaammin kuin pelkät ympäristöön liittyvät vetoomukset
4. **Kulttuurinen yhteys:** Perinteinen ruokakulttuuri tarjoaa voimakkaan markkinointinarratiivin
5. **Poliittinen tuki:** Hallituksen osallistuminen on välttämätöntä, jotta markkinat voivat laajentua niche-markkinoiden ulkopuolelle

Kilometro Zero Piemonte -aloite osoittaa, kuinka tarkoituksellinen toimitusketjun uudistaminen voi kääntää maaseudun taantumisen ja luoda samalla kestävämpiä ja kestävämpiä ruokajärjestelmiä. Asettamalla etusijalle maantieteellisen läheisyyden, taloudellisen oikeudenmukaisuuden ja kulttuurin säilyttämisen, ohjelma on luonut toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon globalisoituneille ruokaketjuille, joka hyödyttää tuottajia, kuluttajia ja alueellista ympäristöä.

Tapaustutkimus 7.8: [EL] Ekomatkailu ja aitous: Vihreä merkintä kreikkalaisille ruokamatkailutapahtumille

Ala: Matkailu ja vieraanvaraisuus / Kokemuspohjainen matkailu

Keskeiset eettiset painopisteet: Kestävä matkailu, kulttuurin säilyttäminen, paikallinen talouskehitys, aidot kokemukset, ympäristönsuojelu

Haaste

Kreikan matkailuala, erityisesti Peloponnesoksen alueella, kohtasi merkittäviä haasteita, jotka uhkasivat sekä ympäristön kestävyyttä että kulttuurin aitoutta:

1. **Kausiluonteisuus:** 85 % matkailutuloista keskittyi neljään kesäkuukauteen
2. **Kulttuurin kaupallistuminen:** "Perinteisissä" ruokakokemuksissa käytettiin usein tuontiraaka-aineita ja lavastettuja esityksiä
3. **Taloudellinen vuoto:** Vain 32 % matkailumenojen summasta jäi paikallisiin yhteisöihin

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

4. **Ympäristöpaineet:** Yliturismi vahingoitti herkkiä ekosysteemejä ja historiallisia kohteita
5. **Maanviljelijöiden syrjäytyminen:** Maataloustuottajat saivat vain vähäisiä hyötyjä matkailun kasvusta

Ratkaisu:

"Authentic Peloponnese" -sertifiointijärjestelmä – kattava vihreä merkintäjärjestelmä ruokamatkailutapahtumille, joka varmistaa aitouden, kestävyys ja paikallisen taloudellisen vaikutuksen.

Toteutus

1. Monen sidosryhmän sertifiointikehys:

Ympäristöstandardit:

- Vähintään 85 % orgaanisia tai kestävästi tuotettuja paikallisia raaka-aineita
- Ei kertakäyttöisiä muovituotteita
- Hiilineutraali tapahtumatoiminta paikallisten kompensatiorankkeiden avulla
- Jätehuoltosuunnitelma, jossa tavoitteena on 75 %:n kierrätysaste kaatopaikalle päätyvästä jätteestä
- Veden säästötoimenpiteet ja seuranta

Kulttuurisen aitouden vaatimukset:

- Reseptien on oltava dokumentoituja perinteisiä valmistusohjeita
- Paikalliset kulinaariset vanhimmat osallistuvat kokemuksen suunnitteluun
- Perinteiset ruoanlaittomenetelmät ja -välineet etusijalla
- Kulttuurista merkitystä selittävä tarinankerronta
- Kreikan kieli on mukana kaikissa materiaaleissa

Taloudelliset lokalisointikriteerit:

- Vähintään 70 % henkilöstöstä ja toimittajista on peräisin 50 km:n säteellä
- Reilun palkan vaatimukset, jotka ylittävät alueelliset keskiarvot
- Suorat suhteet pienimuotoisiin tuottajiin
- Läpinäkyvä hinnoittelu, joka osoittaa paikallisen taloudellisen hyödyn

2. Todentamis- ja seurantajärjestelmä:

Kolmannen osapuolen auditoinnit:

- Kreikan matkailuministeriön virkamiesten tekemät yllätystarkastukset
- Mysteerivieraiden arvioinnit standardoitujen arviointityökalujen avulla
- Toimittajien asiakirjojen tarkastukset ja pistokokeet
- Osallistujien tyytyväisyyskyselyt, joissa mitataan aitous

Digitaalinen läpinäkyvyysalusta:

- Julkinen hallintapaneeli, joka näyttää sertifiointin noudattamisen
- Reaaliaikaiset raaka-aineiden hankintakartat
- Taloudellisten vaikutusten laskin jokaiselle tapahtumalle
- Hiilijalanjäljen seuranta ja kompensaatioiden todentaminen

3. Kokemuksen suunnittelustandardit:

Kausiohjelmat:

- Kevään villiyrtytien kerääminen ja ruoanlaitto
- Kesän rypäleen sadonkorjuu ja viininvalmistus
- Syksyinen oliivien korjuu ja puristaminen
- Talven säilöntäteknikat ja varastointi

Laajuus ja syvällisyys:

- Enintään 20 osallistujaa per kokemus
- Vähintään 4 tunnin kesto syvällisyyden varmistamiseksi
- Käytännön osallistumisvaatimukset
- Usean sukupolven paikallisten isäntien osallistuminen

4. Markkinointi- ja jakelustrategia:

Sertifioitu tapahtumakalenteri:

- Keskitetty varausalusta, jossa on vahvistus
- Kausittaiset kohokohdat ja saatavuus
- Useita sertifioituja palveluntarjoajia yhdistävät pakettielämykset
- Digitaalinen passijärjestelmä, joka kannustaa osallistumaan useaan kertaan

Teollisuuden kumppanuudet:

- Yhteistyö kansainvälisten slow food -organisaatioiden kanssa
- Integrointi suurten matkanjärjestäjien kestävien tuotteiden valikoimaan
- Yliopistojen tutkimusyhteistyö vaikutusten dokumentoimiseksi

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Sertifioituja kokemuksia esittelevät tutustumismatkat medialle

Vaikutukset:

Taloudellinen muutos:

- **Kausien pidentyminen:** 42 %:n kasvu sesongin ulkopuolisen matkailun tuloissa
- **Paikallinen pysyvyys:** 68 % kulutuksesta jää nyt paikallisiin yhteisöihin
- **Maanviljelijöiden tulot:** 35 %:n kasvu osallistuvien tuottajien tuloissa
- **Työpaikkojen luominen:** 320 uutta kokopäiväistä työpaikkaa maaseudulla

Ympäristötehokkuus:

- **Jätteiden vähentäminen:** 82 %:n kierrätysaste kaatopaikoilta
- **Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen:** 45 % pienemmät päästöt matkailijaa kohti verrattuna perinteisiin matkoihin
- **Biodiversiteetti:** 28 kotoperäistä viljelykasvilajiketta palautettu kaupalliseen käyttöön
- **Veden säästö:** 35 %:n vähennys vedenkulutuksessa tehokkaiden käytäntöjen avulla

Kulttuuriset ja sosiaaliset tulokset:

- **Aitousarvosanat:** 4,7/5 keskimääräinen osallistujien tyytyväisyys
- **Tiedon säilyttäminen:** 47 perinteistä reseptiä dokumentoitu ja elvytetty
- **Nuorten osallistuminen:** 65 %:n kasvu paikallisessa kulinaarisessa uralla olevien nuorten määrässä
- **Yhteisön ylpeys:** 89 % asukkaista ilmoittaa kulttuurisen itseluottamuksen kasvaneen

Markkinoiden tunnustaminen ja kasvu:

- **Premium-hinnoittelu:** 25–40 %:n hintalisä sertifioituille kokemuksille
- **Kansainvälinen vetovoima:** 75 % osallistujista kansainvälisiltä markkinoilta
- **Toistuvat vierailut:** 38 % osallistujista palaa uusien kokemusten perässä
- **Mediavaikutus:** 2,3 miljoonan euron arvosta positiivista kansainvälistä julkisuutta

Sertifioinnin laajentaminen:

- **Maantieteellinen kasvu:** Ohjelma laajennettiin viiteen uuteen Kreikan alueeseen
- **Tuotteiden laajentaminen:** Sertifiointi mukautettiin majoitus- ja ravintola-alalle
- **Kansainvälinen kiinnostus:** 12 maasta on pyydetty mallin mukauttamista koskevia tiedusteluja
- **Vaikutus politiikkaan:** Sisällytetty kansalliseen matkailun kehittämisstrategiaan

Innovaatio ja mukauttaminen:

Teknologian integrointi:

- Lisätyn todellisuuden ominaisuudet, jotka esittävät ruokaperinteiden tarinoita
- Virtuaaliset osallistumismahdollisuudet kansainväliselle yleisölle
- Blockchain-tekniikalla tapahtuva ainesosien alkuperän todentaminen
- Tekoälypohjainen vierailijoiden ja ihanteellisten kokemusten yhteensovittaminen

Tutkimus ja kehitys:

- Kumppanuus Patrasin yliopiston kanssa kestävän matkailun mittareiden kehittämisessä
- Vuotuinen innovaatorahasto kokemusten kehittämiseen
- Ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategiat muuttuvien kasvukausien varalle
- Perinteisen ruokakulttuurin digitaaliset arkistot

Opetukset:

1. **Aitous myy:** Aitoja kulttuurikokemuksia arvostetaan ja ne luovat uskollisuutta
2. **Systeeminen lähestymistapa:** Sertifiointin on otettava huomioon ympäristöön, talouteen ja kulttuuriin liittyvät ulottuvuudet samanaikaisesti
3. **Paikallinen omistajuus:** Yhteisön osallistuminen varmistaa pitkän aikavälin kestävyden ja aitouden
4. **Tarkastaminen on välttämätöntä:** Tiukat standardit suojaavat brändin uskottavuutta
5. **Tarinankerronnan voima:** Ruoan yhdistäminen paikkaan ja ihmisiin luo ikimuistoisia kokemuksia

Aito Peloponnesos -sertifiointi osoittaa, kuinka ruokamatkailu voi olla tehokas väline kestävään alueelliseen kehitykseen. Luomalla todennettuja aitoja kokemuksia, jotka hyödyttävät paikallisia yhteisöjä, säilyttävät kulttuuriperintöä ja suojelevat ympäristöä, tämä malli tarjoaa toteuttamiskelpoisen vaihtoehdon massaturismille ja luo samalla suurempaa arvoa kaikille sidosryhmille.

Tapaustutkimus 7.9: [LV] Osallistava suunnittelu: Ruokamerkintöjen selkeyttäminen senioreille ja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille

Ala: Elintarvikkeiden vähittäiskauppa ja pakkaussuunnittelu / Sosiaalipalvelut

Keskeinen eettinen painopiste: Sosiaalinen osallisuus, esteettömyys, kognitiivinen monimuotoisuus, ikäystävällinen suunnittelu, digitaalinen osallisuus

Haaste

Latvian kuluttajatutkimus paljasti merkittäviä esteitä elintarvikkeiden etikettien ymmärtämisessä haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien keskuudessa:

1. **Näkövammaisuus:** 34 % yli 75-vuotiaista ikäihmisistä ilmoitti vaikeuksia tavallisten pakkaustekstien lukemisessa
2. **Kognitiiviset esteet:** Lievästä dementiasta kärsivät henkilöt kokivat monimutkaisten ravintotietojen ymmärtämisen vaikeaksi
3. **Digitaalinen syrjäytyminen:** 42 %:lla matalatuloisista kotitalouksista ei ollut säännöllistä pääsyä älypuhelimeen QR-koodien lukemista varten
4. **Lukutaidon rajoitukset:** 18 % aikuisista koki vaikeuksia ymmärtää monimutkaisia elintarviketerminologian termejä
5. **Sosiaalinen eristäytyminen:** Digitaalisen tiedon rajoitettu saatavuus johti siihen, että haavoittuvassa asemassa olevilla ryhmillä oli vanhentunutta tietoa elintarviketurvallisuudesta

Ratkaisu:

"**Saprotams marķējums**" (Ymmärrettävä merkintä) -aloite – kattava esteettömyysstandardi, joka on kehitetty yhteistyössä haavoittuvien käyttäjäryhmien kanssa ja joka sisältää moniaistisen viestinnän lähestymistapoja.

Toteutus:

1. Universaalisen suunnittelun protokollan kehittäminen:

Visuaaliset esteettömyysstandardit:

- Kaikkien pakollisten tietojen fonttikoko vähintään 14 pt
- Kontrastirikkaat värimaailmat (vähintään 4,5:1-suhde)
- Yksinkertaistetut ravitsemuskuvakkeet liikennevalojärjestelmän avulla
- Lihavoidut osioiden otsikot ja kuvalliset vihjeet
- Mattapintaiset pinnat häikäisyn vähentämiseksi

Tunnusteltavat ja äänielementit:

- Tärkeimpien tuotetietojen käänös pistekirjoituksella
- Kohokuvioidut kuvakkeet yleisille allergeeneille
- NFC-yhteensopivat äänimerkinnät, jotka voidaan lukea tavallisilla matkapuhelimilla
- Kohokuvioidut tekstuurimerkinnät tuoteryhmille

Kognitiiviset esteettömyysominaisuudet:

- Yksinkertaistettu kieli (lukutaso enintään A2)
- Vaiheittaiset ruoanlaitto-ohjeet kuvallisilla sekvensseillä
- Värikoodattu viimeinen käyttöpäivä -järjestelmä (vihreä = kaukana, keltainen = lähellä, punainen = pian)
- Yhtenäinen ulkoasu kaikissa tuotteissa

2. Yhteissuunnitteluprosessi ja validointi:

Käyttäjien osallistuminen:

- Yli 450 tuntia testausta senioreiden, näkövammaisten ja neurodiversiteettisten henkilöiden kanssa
- Kuukausittaiset yhteissuunnittelutyöpajat hoivakodin asukkaiden kanssa
- Yhteistyö Latvian sokeainliiton kanssa kosketuspalautteen kehittämiseksi
- Yhteistyö demensian hoidon asiantuntijoiden kanssa kognitiivisten testien toteuttamiseksi

Iteratiivinen prototyyppien kehittäminen:

- 12 suunnitteluiteratiota käyttäjäpalautteen perusteella
- A/B-testaus kuvakkeiden ymmärrettävyydestä
- Käytettävyydestit todellisissa olosuhteissa vanhainkodeissa
- Jatkuva parantamissyklin perustuu käyttäjätietoihin

3. Toteutuskehys:

Asteittainen käyttöönottostrategia:

- Vaihe 1: Keskeiset elintarvikkeet ja lääkkeet
- Vaihe 2: Laajennus kaikkiin peruselintarvikkeisiin
- Vaihe 3: Premium-brändien vapaaehtoinen käyttöönotto
- Valtion tuet standardin käyttöönottaville pienille tuottajille

Vähittäiskaupan integrointi:

- Erilliset "Saprotams"-hyllyt osallistuvissa myymälöissä
- Henkilökunnan koulutus esteettömyysvaatimuksia tarvitsevien asiakkaiden avustamisessa
- Kaupoissa saatavilla suurennuslasit ja äänioppaat
- Selkeät myymälän opasteet, joissa noudatetaan samoja esteettömyysperiaatteita

4. Tukirakenne:

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Digitaaliset ja analogiset tukijärjestelmät:

- Ilmainen puhelinpalvelu etikettien tulkitsemiseen
- Yhteisön työpajat elintarvikkeiden etikettien ymmärtämisestä
- Yhteistyö postipalvelujen kanssa syrjäisten alueiden esteettömyyden varmistamiseksi
- Kirjastojen resurssikeskukset, joissa on saatavilla elintarviketietoa

Vaikutus:

Käyttäjien vaikutusvalta Mittaus:

- **Ymmärryksen parantuminen:** 78 %:n kasvu ikäihmisten merkintöjen ymmärtämisessä
- **Luottamuksen kasvu:** 65 % haavoittuvassa asemassa olevista käyttäjistä ilmoitti ostosten tekemisen itsenäisyyden lisääntyneen
- **Virheiden väheneminen:** 42 %:n lasku lääkkeiden ja elintarvikkeiden yhteisvaikutusvirheissä
- **Sosiaalinen osallisuus:** 56 %:n kasvu uusien tuotteiden kokeilemisessä haavoittuvassa asemassa olevien käyttäjien keskuudessa

Liiketoiminnalliset ja taloudelliset tulokset:

- **Markkinoiden laajentuminen:** 23 %:n myynti kasvu esteettömien tuotevalikoimien osalta
- **Brändiuskollisuus:** 89 % käyttäjistä osoitti brändiuskollisuutta esteettömien pakkausten suhteen
- **Kustannustehokkuus:** 15 %:n lasku tuotteita koskevissa asiakaspalvelukyselyissä
- **Innovaatiojohtajuus:** 7 kansainvälistä palkintoa inklusiivisesta suunnittelusta

Sosiaaliset ja terveydelliset edut:

- **Ravitsemuksen parantuminen:** 31 % parempi ruokavalion suositusten noudattaminen
- **Elintarviketurvallisuus:** 58 % vähemmän ruokamyrkytystapauksia ikäihmisten keskuudessa
- **Terveydenhuollon säästöt:** Arviolta 3,2 miljoonan euron vuotuinen väheneminen ravitsemukseen liittyvissä sairaalahoitoissa
- **Yhteisön yhteenkuuluvuus:** Parempi ymmärrys sukupolvien välillä

Teollisuuden muutos:

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- **Standardin käyttöönnotto:** 45 % Latvian suurimmista elintarviketuottajista otti standardin käyttöön
- **Sääntelyn vaikutus:** Elementit sisällytetty kansallisiin elintarvikkeiden merkintäsäännöksiin
- **Kansainvälinen kiinnostus:** Otosta koskevia tiedusteluja kahdeksasta Euroopan maasta
- **Tutkimuksen panos:** 12 akateemista artikkelia ohjelman tulosten perusteella

Innovaatio ja teknologian kehitys:

Matalan teknologian ratkaisut:

- Värikoodatut kiinnitettävät suurennuslasit olemassa oleviin pakkauksiin
- Standardoitu kosketeltava tarrajärjestelmä vanhoille tuotteille
- Suurikokoiset muuntamisoppaat yhteisökeskuksille

Digitaalinen integraatio:

- Ääniohjattavat ostosovellukset, joissa on yksinkertainen käyttöliittymä
- SMS-pohjainen tuotetietopalvelu peruspuhelinille
- Ruokansaantia koskevat yhteisön digitaalisen lukutaidon ohjelmat

Skaalautuvuus ja mukautettavuus:

- **Maaseudun mukauttaminen:** Mobiililaitteet syrjäisillä alueilla
- **Tuotevalikoiman laajentaminen:** Sovellus muihin kuin elintarvikkeisiin ja julkiseen tietoon
- **Vientipotentiali:** Kansainvälistä käyttöönottoa varten kehitetty lisenssimalli

Opetukset:

1. **Yhteissuunnittelu on välttämätöntä:** Haavoittuvat käyttäjät tarjoavat näkemyksiä, joita ammattilaiset eivät huomaa
2. **Yksinkertaisuus on tärkeää:** Tehokkaimmat ratkaisut olivat usein yksinkertaisimpia
3. **Useita formaatteja tarvitaan:** Yksittäinen ratkaisu ei sovi kaikille käyttäjille
4. **Taloudelliset kannustimet edistävät käyttöönottoa:** Liiketoiminnalliset edut nopeuttavat käyttöönottoa
5. **Systeminen lähestymistapa on välttämätön:** Pelkkä merkitseminen ei riitä ilman tukijärjestelmiä

”Saprotams marķējums” -aloite osoittaa, kuinka inklusiivinen suunnittelu elintarvikkeiden merkinnöissä voi muuttua niche-ratkaisusta valtavirran standardiksi, joka hyödyttää sekä

yrittäjiä että haavoittuvia kuluttajia. Asettamalla esteettömyyden etusijalle ydinsuunnitteluperiaatteena sen sijaan, että se olisi jälkikäteen lisätty lisäominaisuus, ohjelma on luonut entistä tasapuolisemman elintarvikkeiden ekosysteemin ja tuottanut mitattavia taloudellisia ja sosiaalisia etuja.

Tapaustutkimus 7.10: [IS] Villasta vaurauteen: Islantilaisen villan elvyttäminen eettisen merkinnän avulla

Ala: Tekstiiliteollisuus / maataloustuotteet

Ettinen painopiste: Kestävä resurssien käyttö, eläinten hyvinvointi, kulttuurin säilyttäminen, maaseudun taloudellinen kehitys

Haaste

Islannin ainutlaatuinen villateollisuus kohtasi useita kriisejä, jotka uhkasivat sen selviytymistä:

1. **Markkinoiden romahdus:** Villan hinta laski 80 % vuodesta 1990 lähtien globaalin kilpailun vuoksi
2. **Maanviljelijöiden vaikeudet:** 45 % lammastilallisista harkitsi alan jättämistä
3. **Jäteongelma:** 60 % islantilaisesta villasta hävitetään tai käytetään eristeenä
4. **Ikääntyvä työvoima:** Villanjalostajien keski-ikä on 62 vuotta
5. **Kulttuurinen menetys:** perinteiset neulonta- ja kudontataidot katoamassa

Ratkaisu:

Íslensk Ull (islantilainen villa) -sertifiointiohjelma – kattava merkintäjärjestelmä, joka varmistaa eettisen tuotannon, kestävän jalostuksen ja aidon islantilaisen käsityötaidon ja luo samalla uusia markkinamahdollisuuksia.

Toteutus

1. Eettiset tuotantostandardit:

Eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset:

- Vapaa laiduntaminen luonnollisilla laitumilla
- Mulesingin ja muiden haitallisten käytäntöjen kieltäminen
- Stressittömät kerintäkäytännöt
- Jäljitettävyys yksittäisiin tiloihin
- Riippumaton eläinlääkärin tarkastus

Ympäristöstandardit:

- Kemikaaliton laidunhoito
- Kestävät laiduntamisen kiertojärjestelmät
- Luonnollisten vesilähteiden suojele
- Hiilijalanjäljen seuranta
- Uusiutuva energia jalostuslaitoksissa

2. Laadun ja aitouden varmistaminen:

Villan laadun luokittelu:

- 100 % puhdas islantilainen villa
- Kuidun halkaisijan ja pituuden standardit
- Luonnollisen värin säilyttäminen
- Perinteiset käsittelymenetelmät
- Kemiallinen puhdistus ja käsittely

Kulttuurinen aitous:

- Mestari käsityöläisen sertifiointi
- Perinteisten kuvioiden dokumentointi
- Luonnollisten väriaineiden standardointi
- Perinteisten tekniikoiden säilyttäminen

3. Toimitusketjun muutos:

Kerääminen ja käsittely:

- Alueelliset keräyskeskukset vähentävät kuljetusta
- Ympäristöystävällinen pesu geotermisen energian avulla
- Aurinkovoimalla toimivat kehräämöt
- Veden kierrätysjärjestelmät
- Jätevillan hyödyntämishjelma

Markkinoiden kehittäminen:

- Suoraan kuluttajille suunnattu verkkokauppa
- Kansainvälinen sertifiointitunnustus
- Yhteistyö luksusbrändien kanssa
- Matkailun integrointiohjelmat

Vaikutus:

Taloudellinen elvyttäminen:

- **Hintapremio:** Sertifioidun villan hinta nousi 400 %.
- **Maanviljelijöiden tuki:** 230 lammastilaa saavutti taloudellisen kannattavuuden
- **Työpaikkojen luominen:** 125 uutta jalostus- ja käsityöpaikkaa
- **Viennin kasvu:** 35 %:n vuotuinen viennin kasvu premium-markkinoille

Ympäristöhyödyt:

- **Jätteiden vähentäminen:** 85 %:n vähennys villajätteessä
- **Hiilijalanjälki:** 60 % pienempi kuin synteettisillä vaihtoehdoilla
- **Veden säästö:** Suljetun kierron vesijärjestelmät jalostuksessa
- **Biodiversiteetti:** Kestävä laiduntaminen tukee ruohomaiden ekosysteemejä

Kulttuurin säilyttäminen:

- **Taitojen elvyttäminen:** 45 nuorta käsityöläistä koulutettu perinteisiin tekniikoihin
- **Kuvioiden dokumentointi:** 78 perinteistä kuviota säilytetty digitaalisesti
- **Yhteisön osallistuminen:** Villafestivaalit, jotka houkuttelevat vuosittain yli 15 000 kävijää
- **Koulutusohjelmat:** Koulujen kanssa tehdyt yhteistyösopimukset villakäsityön opettamisesta

Sosiaalinen vaikutus:

- **Maaseudun elpyminen:** 12 yhteisön väestömäärä on vakiintunut
- **Sukupuolten tasa-arvo:** 75 % uusista villayrittäjistä on naisia
- **Matkailun integrointi:** Villakokemukset tuottavat vuosittain 2,3 miljoonaa euroa
- **Kansainvälinen tunnustus:** Esitelty 28 kansainvälisessä designjulkaisussa

Sertifiointi ja varmentaminen:

Kolmannen osapuolen auditointi:

- Vuotuiset maatilojen tarkastukset
- Jalostuslaitosten ympäristöauditoinnit
- Tuotteiden laadun testaus
- Toimitusketjun läpinäkyvyyden tarkastus

Kuluttajien luottamus:

- Ainutlaatuinen QR-koodiseuranta

- Maatilojen alkuperätarinat
- Jalostusprosessin dokumentointi
- Hiilijalanjäljen laskin

Innovaatio ja sopeutuminen:

Tekniset innovaatiot:

- Blockchain-jäljitettävyyssjärjestelmä
- Mobiili leikkaamisen laadun arviointi
- Ekologisten väriaineiden tutkimuslaboratorio
- Digitaalinen kuviokirjasto

Tuotekehitys:

- Biohajoavat villakomposiitit
- Lääketieteelliset villatuotteet
- Tekniset ulkoiluvaatteet
- Kestävät kodintekstiilit

Markkina-asema:

- **Ylellisyystuotesegmentti:** Kumppanuus huippumuotimerkkien kanssa
- **Kestävä muoti:** Esillä eettisissä muotiviikoilla
- **Toiminnalliset vaatteet:** Teknisten ominaisuuksien markkinointi
- **Tarinankerronta vähittäiskaupassa:** Suora kuluttajien sitouttaminen

Skaalautuvuus ja toistettavuus:

- **Alueellinen laajentuminen:** Malli otettu käyttöön Färsaarilla ja Norjassa
- **Poliittinen vaikutus:** Islannin hallituksen tukiohjelma
- **Kansainväliset standardit:** Panos globaaleihin eettisiin villastandardeihin
- **Tietämyksen vienti:** Koulutusohjelmat muille villantuotantoalueille

Opetukset:

1. **Sertifiointi luo arvoa:** Todistettu eettinen tuotanto takaa korkeammat hinnat
2. **Perinteinen tieto on arvokasta:** Perinteiset tekniikat erottavat tuotteet muista
3. **Toimitusketjun hallinta on olennaista:** Vertikaalinen integraatio takaa laadun ja eettisyyden
4. **Tarinankerronta myy:** Kuluttajien ja tuottajien välinen yhteys rakentaa uskollisuutta
5. **Kestävyys myy:** Ympäristömerkit avaavat uusia markkinoita

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Íslensk Ull -sertifiointiohjelma osoittaa, kuinka eettinen merkintä voi muuttaa vaikeuksissa olevan perinteisen teollisuudenalan kestävään ja kannattavaan sektoriin säilyttäen samalla kulttuuriperinnön ja tukien maaseutuyhteisöjä. Vahvistamalla ja viestittämällä islantilaisen villan ainutlaatuiset ominaisuudet kattavan sertifiointijärjestelmän avulla tämä aloite on luonut uusia taloudellisia mahdollisuuksia säilyttäen samalla korkeimmat eläinten hyvinvoinnin ja ympäristön kestävyysstandardit.

Osa IV: Osallisuuden varmistaminen – merkintöjen saatavuus kaikille

Luku 8: Osallistavat käytännöt esteettömän elintarvikemerkinnän varmistamiseksi (50 käytäntöä)

Johdanto

Todellinen inklusiivisuus elintarvikkeiden merkinnöissä edellyttää monipuolista lähestymistapaa, joka ottaa huomioon ihmisten monimuotoisuuden koko kirjon. Tässä luvussa esitetään kattava työkalupakki, joka sisältää 50 näyttöön perustuvaa käytäntöä, joiden tarkoituksena on poistaa lukutaitoon, kognitiivisiin toimintoihin, aistihavaintoihin ja teknologian saatavuuteen liittyvät esteet. Nämä käytännöt on suunniteltu siten, että päätöksentekijät, valmistajat ja suunnittelijat voivat toteuttaa ne suoraan luodakseen elintarvikkeiden ekosysteemin, jossa kaikki voivat tehdä tietoisia valintoja.

Taulukko 16: Yksityiskohtaiset inklusiiviset käytännöt esteettömän elintarvikemerkinnän toteuttamiseksi (50 käytäntöä)

#	Käytännösesäännöt	Kuvaus	Kohderyhmä / kohdeyleisö	Toteutus esimerkki	Odotettu vaikutus / hyöty
1	8.1.1	Yleispätevät kuvamerkit/ikonit keskeisille käsitteille	Alhainen lukutaito, kielellinen monimuotoisuus	Standardisoitu lehti luomutuotteille, kädenpuristus reilulle kaupalle, lehmä pellolla eläinten hyvinvoinnille; käytetään johdonmukaisesti kaikissa tuotteissa	Tunnistetaan välittömästi, vähentää väärinkäsityksiä
2	8.1.2	Liikennevalojärjestelmä ravintoaineille	Heikko lukutaito, ravitsemustietämys	Pakkauksen etupuolella oleva punainen/keltainen/vihreä merkintä sokerin, rasvan, suolan ja tyydyttyneiden rasvojen pitoisuuksille; perustuu EU:n raja-arvoihin	Nopea vertailu, tukee terveellisempiä valintoja
3	8.1.3	Porrastettu informaatio (3 tasoa: olennaiset tiedot, yksityiskohtaiset)	Heikko lukutaito, kognitiivinen kuormitus	Etupuolella: kuvakkeet + tärkeimmät väittämät; sivulla: yksinkertainen teksti; QR-koodissa:	Vähentää ylikuormitusta, mahdollistaa

#	Käytänn esäännöt	Kuvaus	Kohderyhmä / kohdeyleisö	Toteutusesimerkki	Odotettu vaikutus / hyöty
		tiedot, täydelliset tiedot QR-koodin kautta)		täydelliset ainesosat, sertifikaatit	asteittaisen tiedon saannin
4	8.1.4	Yksinkertainen kieliprotokolla (A2 CEFR-taso)	Heikko lukutaito, koulutuksen rajoitukset	Korvaa ammattikieli yksinkertaisilla termeillä: ”Kestävästi hankittu → Pyydetty vahingoittamatta kaloja”	Helpompi ymmärtää, osallistava lukeminen
5	8.1.5	Visuaaliset ravintoaineiden vertailukaaviot	Heikko lukutaito, laskutaito	Sokerikuutioiden tai teelusikoiden kuvat, jotka osoittavat annoksen määrän	Tekee määrällisistä tiedoista konkreettisia
6	8.1.6	Äänimerkki QR/NFC-koodin kautta	Heikko lukutaito, monikielisyys, näkövammaisuus	QR-koodi linkittää merkinnän ääniselostukseen useilla kielillä	Laajentaa saavutettavuutta, osallistavaa oppimista
7	8.1.7	Tarkistuslistat tärkeimmille tiedoille	Kognitiivinen yksinkertaisuus, alhainen lukutaito	Tarkistuslista etu- /takapuolella: [✓] Luonnolliset, [X] Keinotekoiset aromit	Yksinkertaistaa päättöksentekoa, vähentää lukemista
8	8.1.8	Monikieliset yhteenvedot tärkeimmistä kohdista	Kielten moninaisuus	3–5 keskeistä väitettä tärkeimmillä paikallisilla kielillä	Laajempi ymmärrys, vähentää virheitä
9	8.1.9	Vakiintunut tietolaatikon sijainti	Kognitiivinen helppous	Eettiset tiedot aina takapuolella oikeassa yläkulmassa	Nopea pääsy, lyhentää haku-aikaa
10	8.1.10	Kysymys- ja vastausmuoto	Kognitiivinen helppous, alhainen lukutaito	K: ”Onko se luomua?” V: ”Kyllä”	Heijastaa kuluttajan ajatteluprosessia, intuitiivinen
11	8.1.11	Ilmaiset laminoidut taskukirjat	Yhteisön koulutus, lukutaidon tukeminen	Jaetaan kirjastoissa, supermarketeissa; sisältää kuvamerkkejä	Edistää oppimista, offline-viite
12	8.1.12	Myymälöiden hyllymerkinnät kuvakkeilla	Helppo vertailla, alhainen lukutaito	Pakkauksen kuvakkeet näkyvät hyllyjen reunoilla	Visuaalinen yhdenmukaistaminen , nopeampi valinta
13	8.1.13	Pelillistetyt supermarket- sovellukset	Sitoutuminen, lukutaito,	Skannaa tuotteita ansaitaksesi pisteitä eettisten	Motivoi oppimista ja toistuvaan sitoutumiseen

#	Käytänn esäännöt	Kuvaus	Kohderyhmä / kohdeyleisö	Toteutusesimerkki	Odotettu vaikutus / hyöty
			digitaalinen vuorovaikutus	ominaisuuksien tunnistamisesta	
14	8.1.14	Tarinapohjainen merkitseminen	Kognitiivinen sitoutuminen, emotionaalinen yhteys	Pieni kertomus + valokuva: ”Maanviljelijä Maria viljelee oliiveja ilman kemikaaleja”	Luo empatiaa, vahvistaa eettistä ymmärrystä
15	8.1.15	Yhteisön työpajat etikettien lukemisesta	Koulutus, lukutaito, sosiaalinen osallisuus	Käytännön työpajat, joissa käytetään aitoja tuotteita ja yksinkertaistettuja ohjeita	Parantaa käytännön taitoja ja yhteisötuntemusta
16	8.2.1	Suuri kontrasti, suuret fontit	Kognitiivinen heikentyminen, visuaalinen helppokäyttöisyys	≥14pt fontti, 7:1 kontrasti, Arial	Helpompi luettavuus, vähentää silmien rasitusta
17	8.2.2	Tunnusteltavat elementit	Kognitiivinen vajaatoiminta, aistien tuki	Kohokuvioitu ympyrä = pilaantuva, viivat = allergeeni	Tukee ei-visuaalista tunnistamista
18	8.2.3	Lyhyet, toistuvat, yksinkertaiset avainviestit	Kognitiivinen heikentyminen, muistin tuki	Ydinviestit ≤5 sanaa, sama sanamuoto kaikissa tuotteissa	Helpompi muistaa, johdonmukaisuus
19	8.2.4	Todelliset valokuvat	Kognitiivinen heikentyminen, visuaalinen tunnistaminen	Kuva viljelijästä reilun kaupan ikonina	Parantaa ymmärrystä, samaistuttavuutta
20	8.2.5	Yksi ”Hyvä valinta” -symboli	Kognitiivinen heikentyminen, yksinkertaistettu päätös	Yleinen symboli, joka osoittaa korkeat eettiset standardit	Vähentää monimutkaisuutta, ohjaa eettiseen valintaan
21	8.2.6	Konkreettinen ja tuttu kieli	Kognitiivinen heikentyminen, selkeys	”Pyydetty tavalla, joka pitää kalat meressä” abstraktin termin sijaan	Selkeä ymmärrys, käytännönläheinen käsitys
22	8.2.7	”Nyt vs. silloin” visuaalinen vertailu	Kognitiivinen ymmärrys	Kaksiosainen kuva, joka esittää negatiivisen ja positiivisen skenaarion	Osoittaa vaikutukset, tukee eettistä pääöksentekoa
23	8.2.8	Yhdenmukainen pakkaussuunnittelu	Kognitiivinen tuttuus, tunnistettavuus	Sama ulkoasu ja symbolien sijoitus kaikissa tuotemerkin tuotteissa	Luo ennustettavuutta, vähentää sekaannusta

#	Käytänn esäännöt	Kuvaus	Kohderyhmä / kohdeyleisö	Toteutusesimerkki	Odotettu vaikutus / hyöty
24	8.2.9	Ensin-sitten- visuaaliset taulut	Käyttäytymisen tuki	”Ensin: kokkaa” → ”Sitten: syö” -kuvasarja	Vaiheittainen ymmärtäminen, toiminnan vahvistaminen
25	8.2.10	Vältä sekavuutta, säilytä hierarkia	Kognitiivinen keskittyminen	Selkeä ulkoasu, runsaasti tyhjää tilaa, rajoitettu määrä elementtejä	Keskittää huomion, vähentää ylikuormitusta
26	8.2.11	Yksi hallitseva väri ensisijaisen edun korostamiseksi	Kognitiivinen tunnistettavuus	Lihavoitu reunus tärkeimmälle eettiselle edulle	Nopea tunnistaminen täyteen ahdetuilla hyllyillä
27	8.2.12	Symbolipohjaiset AR-animaatiot	Kognitiivinen sitoutuminen, digitaalinen lukutaito	Skannaa symboli → 3D- animaatio, joka esittää eettisen tarinan	Mielenkiintoinen, mieleenpainuva oppiminen
28	8.2.13	Yhteissuunnittelu vammaisjärjestöjen kanssa	Osallisuus	Työpajat kehitysvammaisten ryhmien kanssa etikettien testaamiseksi	Varmistaa käytettävyyden ja osallistavan suunnittelun
29	8.2.14	Otoksen koko ja ohjeet	Oppimisen tuki	Pienet, edulliset näytteet opetuskäyttöön	Turvallinen, käytännönläheinen kokemus
30	8.2.15	Myymälähenkilökun nan koulutus	Asiakastuki, kognitiivinen saavutettavuus	Henkilökunta oppii selittämään etikettejä yksinkertaisella kielellä	Parantaa asiakaspalvelua ja esteettömyyttä
31	8.3.1	Täydellinen pistekirjoituksen integrointi	Sokeat/heikkonäk öiset	Pistekirjoitus keskeisissä tuotetiedoissa ja allergeenitiedoissa	Suora esteettömyys sokeille kuluttajille
32	8.3.2	NFC-aktivoidut äänimerkinät	Sokeat/heikkonäk öiset, teknologian käyttö	Napauta puhelinta → ääniselostus	Välitön ääniyhteys, itsenäinen lukeminen
33	8.3	Materiaalien ääniversiot	Sokeat/heikkonäk öiset	Käsikirjan ja tuoteselosteiden äänikirja	Inklusiivinen koulutus, moniaistinen oppiminen
34	8.3.4	Värisokeille sopiva muotoilu	Näkövamma	Kuvioinnit + symbolit värikoodien rinnalla	Estää väärinkäsityksiä, yleinen ymmärrettävyys

#	Käytänn esäannöt	Kuvaus	Kohderyhmä / kohdeyleisö	Toteutusesimerkki	Odotettu vaikutus / hyöty
35	8.3.5	Varattavat istumapaikat ja kuvailut	Sokeat/heikkonäköiset	Eturivin istumapaikat + suullinen kuvaus tapahtumissa	Osallistava osallistuminen, tasavertainen pääsy
36	8.3.6	Kontrastirikkaat, suurikokoiset hyllyreunat	Näkövamma	Hyllyreunojen etiketit 1–2 cm korkeat, korkea kontrasti	Helpompi liikkua kaupassa
37	8.3.7	Videon tekstitys ja ääniselostus	Näkövamma	Kaikki videot sisältävät tekstityksen + ääniselostuksen	Esteettömyys näkövammaisille
38	8.3.8	Haptinen palaute -sovellukset	Näkövammaisuus, teknologian saatavuus	Puhelin värisee, kun tuote on luomuviljelty	Ei-visuaalinen vahvistus
39	8.3.9	Esineiden tunnistaminen tekoälyllä	Sokeat/heikkonäköiset, teknologian käyttö	Kamerasovellus lukee etiketin ääneen reaaliajassa	Itsenäinen etikettien lukeminen
40	8.3.10	Yhteistyö opaskoira-/sokeainjärjestöjen kanssa	Esteettömyyden validointi	Yhteistyö esteettömyysominaisuuksien testaamiseksi/toistamiseksi	Varmistaa toiminnallisen käytettävyyden
41	8.4.1	Helppo avata	Fyysiset kätevyysrajoitukset	Vetoketjut, irrotettavat sinetit, vaatii vain vähän voimaa	Vähentää turhautumista, parantaa käytettävyyttä
42	8.4.2	Sekoitettu tapahtumamodaliteetti	Fyysinen liikkuvuus, etäkäyttö	Live + online-osallistumisvaihtoehdot	Parempi osallistavuus, maantieteellinen pääsy
43	8.4.3	Digitaalinen puhelinpalvelu	Digitaalinen lukutaito	Ilmainen puhelinpalvelu, jossa potilaiden palveluksessa olevat operaattorit selittävät merkintöjä/alustoja	Vähentää digitaalisia esteitä, käyttäjäopastusta
44	8.4.4	WCAG-vaatimusten mukaiset digitaaliset alustat	Digitaalinen esteettömyys	Verkkosivustot ja sovellukset täyttävät WCAG 2.1 AA -standardit	Esteetön pääsy näytönlukijoille ja aputeknologialle
45	8.4.5	Digitaalinen ensisijainen levitys	Esteettömyys, kestävyys	PDF-tiedostot ja verkkosisältö; tilauspainatus	Laaja saatavuus, vähentää jätettä
46	8.4.6	Esteettömät tilat	Fyysinen pääsy	Pyörätuoliluiskat, esteettömät WC:t, selkeät kulkureitit	Inklusiiviset tapahtumat, liikuntarajoitteisille sopivat

#	Käytänn esäännöt	Kuvaus	Kohderyhmä / kohdeyleisö	Toteutusesimerkki	Odotettu vaikutus / hyöty
47	8.4.7	Helppo verkkosivuston navigointi	Digitaalinen lukutaito	Selkeät valikot, hakupalkit, selkeät otsikot	Helppo tiedonhaku, vähentää turhautumista
48	8.4.8	Useita digitaalisia formaatteja	Näytönlukijan yhteensopivuus	PDF-tiedostot, Word-tiedostot, tärkeimpien asiakirjojen tekstiversiot	Esteettömyys kaikille ohjelmistoille/näytönlukijoille
49	8.4.9	Sovellusten offline-toiminnallisuus	Digitaalinen tasa-arvo, etäkäyttäjät	Label Decoder -sovellus toimii ilman internetiä	Varmistaa käytettävyyden alueilla, joilla yhteydet ovat heikot
50	8.4.10	Joustavat viestintäkanavat	Pääsyn monipuolisuus	Sosiaalinen media, uutiskirjeet, yhteisöradio, postitiedot	Tavoittaa erilaisia väestöryhmiä, laaja osallistaminen